लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको डिजिटल विस्तृत वस्तुगत विवरण (पार्श्वचित्र),२०७९

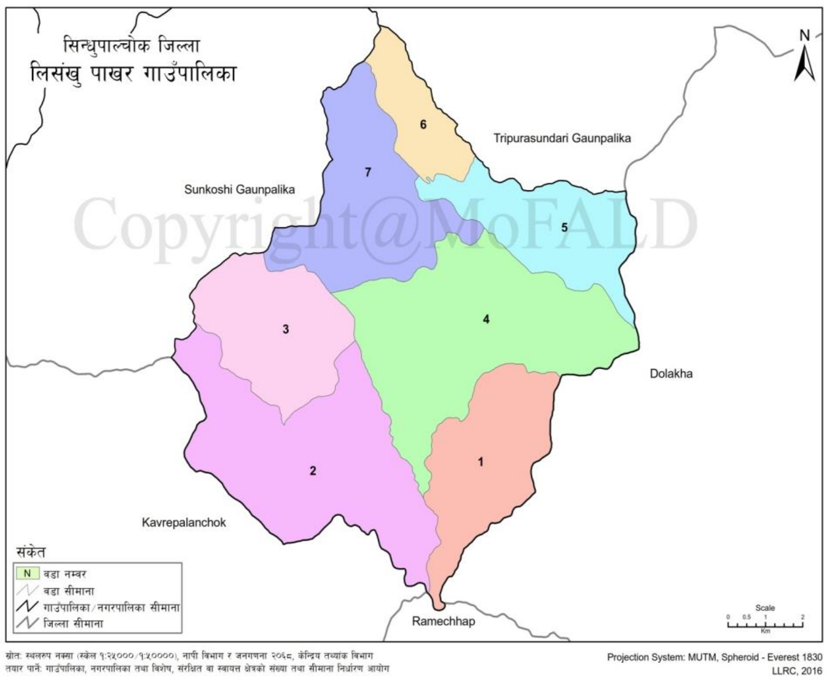

प्राविधिक सहयोग

(न्यु प्लानेट ईन्जिनियरिङ सर्भिसेस प्रा.ली.)

लिसंखु पाखर गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

अत्तरपुर, सिन्धुपाल्चोक बागमती प्रदेश, नेपाल

नामः **लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको बृहत डिजिटल वस्तुगत विवरण (पार्श्वचित्र) ,२०७९**

सर्वाधिकारः **लिसंखुपाखर गाउँ कार्यपालिको कार्यालय अत्तरपुर सिन्धुपाल्चोक**

प्राविधिक सहयोग : न्यु प्लानेट ईन्जिनियरिंग सर्भिसेस प्रा लि

फोन :०१-४४८३९१४

ईमेल :npengineering71@gmail.com

समन्वय : **लिसंखुपाखर गाउँ कार्यपालिको कार्यालय,वडा कार्यालय,अन्य सरकारी कार्यालयहरु,विद्यालयहरु,स्वास्थ्य संस्थाहरु तथा सबै स्थानीय सरोकारवालाहरु**

प्राविधिक समूह:

- टिम लिडर- शेखर प्रसाद देवकोटा
- तथयाङ्क बिश्ष्लेषक- सोम प्रसाद धमला
- जी.आइ.एस. नक्साङ्कन- उत्सव देव
- समाजशास्त्री- रमेश सुबेदी
- तथयाङ्क संकलन सपुररिक्षेक-सागर सिंह धामी

लिसंखु पाखर गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
अत्तरपुर, सिन्धुपाल्चोक बागमती प्रदेश, नेपाल

राजु लामा
अध्यक्ष

मन्तव्य

स्थानिय सरकारका रुपमा गाउँपालिकाले नेपालको संविधान र तत् सम्बन्धि नीतिगत व्यवस्था बमोजिम सेवा प्रवाह तथा विकास निमार्ण मार्फत जन आकांक्षा सम्बोधनको ऐतिहासिक जिम्मेवारी नव निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुमा रहेको छ । संघीय शासन व्यवस्थाको रुपमा संघ, प्रदेश र स्थानिय तह बिच समन्वय, सहकार्य र सह अस्थित्वको सिद्धान्तका आधारमा शासन सञ्चालनको अपेक्षा गरिए जस्तै स्थानियस्तरमा पनि राजनीतिक दल, विषयगत निकाय, समुदायमा आधारित संस्था, स्थानिय समुदाय, नीजिक्षेत्र र विकास साझेदार तथा गैरसरकारी क्षेत्रको निकटतम सहकार्य र समन्वयबाट अपेक्षित रुपमा परिवर्तन सुनिश्चित हुने विश्वास गर्न सकिन्छ । स्थानिय सरकार सञ्चालनको बलियो आधार तयार गरी सेवा प्रवाह र विकास निर्माण प्रभावकारी गराउँन गाउँपालिकाको भावी योजना तर्जुमा गर्न, वार्षिक रुपले तय गर्ने नीति, योजना कार्यक्रम र बजेट स्थानिय आवश्कता अनुशार तर्जुमा गरी समृद्ध गाउँपालिकाको खाका तयार गर्न गाउँपालिकाको समग्र पक्षको क्षेत्रगत तथा खण्डिकृत तथ्याँक खुल्ने गरी समग्र गाउँपालिकाको विषयबस्तु नागरिकले सहज रुपमा जानकारी प्राप्त गर्ने गरी डिजिटल वस्तुगत विवरण वा पार्श्वचित्र तयार गर्नु अत्यन्त महत्वपूर्ण कार्य हो । यही कुरालाई नेपाल सरकारले नीतिगत निर्णय र मार्गदर्शनका आधारमा सचेत समेत गराएको छ । गाउँ विकासको विद्यमान स्थितिको विश्लेषण गरी गाउँ विकासको प्रयासलाई दिशानिर्देश गर्न एकीकृत, आवधिक तथा बार्षिक गाउँ विकास योजना तर्जुमा, योजनाको नतिजामुलक अनुगमन तथा गाउँ विकासका प्रयासहरुको प्रभावको लेखाजोखा गर्न गाउँपालिकाको डिजिटल वस्तुगत विवरणको तयारी तथा अद्यावधिक गर्न जरुरी रहेको छ ।

गाउँपालिकाको समग्र नेतृत्व, विषयगत कार्यालय, विषयगत समितिहरु, विषयगत शाखाहरु, वडाकार्यालय तथा गाउँ विकासका समग्र सरोकारवालाको सहयोग तथा सहकार्य र न्यु पलानेट इन्जिनियरिङ सर्भिस प्रा.लि. काठमाडौंको प्राविधिक सहयोगमा लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको डिजिटल वस्तुगत विवरण पार्श्वचित्र (Digital Village Profile) तयार गरिएको छ । यस वस्तुगत विवरणले यस क्षेत्रको सेवा प्रवाह, नीति निर्माण, आन्तरिक आयवृद्धि तथा समग्र विकास प्रक्रियालाई मार्गदर्शन गरी जनआकांक्षा अनुरुप समृद्ध लिसंखु पाखरको आधार तय गर्ने विश्वास लिएको छु । यसका अतिरिक्त गाउँविकासका लागि सहकार्य गर्ने अन्य निकाय लगायत गैसस तथा विकास साझेदारका लागि पनि उल्लेखित विवरण महत्वपूर्ण र सहयोगी हुनुका साथै राज्य तहमा योजना तथा कार्यक्रम निर्माणमा टेवा पुग्ने, आमनागरिले गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति जानकारी हुने र गाउँपालिका र आमनागरिकको बिचको सम्बन्ध सुमुधुर बनाउन सहयोगी बन्ने छ । यस गाउँपालिकाको विकास र समृद्धिको सपना सबैको एकता, साझा प्रयास र प्रतिवद्धता बाट प्राप्त हुने कुराको आत्मविश्वासका साथ अपेक्षा गर्न चाहन्छु ।

अन्त्यमा, समग्र गाउँपालिकाको विकासरुपी दियोको इन्धनको रुपमा तयार गरिएको वस्तु स्थितिको विवरण, वस्तुगत पार्श्वचित्र तयारीको कार्यमा सहयोग र परामर्श तथा सुझाव प्रदान गर्ने गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष लगायत जनप्रतिनिधिहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायतका सम्पूर्ण कर्मचारीहरु, राजनीतिक दल र प्राविधिक सहयोग गर्ने परामर्शदाता न्यु प्लानेट इन्जिनियरिङ सर्भिस प्रा.लि. (New Planet Engineering Service Pvt. Ltd.) लगायत सहयोगकर्ता सहित सबैको योगदानको उच्च कदर गर्दै हार्दिक धन्यवाद तथा आभार व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद् !

राजु लामा
अध्यक्ष

लिसंखु पाखर गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
अत्तरपुर, सिन्धुपाल्चोक बागमती प्रदेश, नेपाल

मिठु देबि लामा
उपाध्यक्ष

मन्तव्य

स्थानीय जनताको सबैभन्दा निकटको सरकारका रुपमा स्थानिय शासन सञ्चालन र व्यवस्थापनका लागि नयाँ अनुभवका साथ अगाडी बढिरहेको छ । विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थाका अतिरिक्त साधन र स्रोतको सीमा भित्र रहेर शासन सञ्चालन र व्यवस्थापन चूनौतीपूर्ण कार्यका रुपमा देखिएको छ । जनताले प्राप्त गर्ने सेवा सुविधालाई छिटो, छरितो र प्रभावकारी बनाई संघीय प्रणालीको सुदृढीकरण, दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पुरा गर्ने दिशामा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी गाउँपालिकामा रहेको छ । स्थानिय तहमा अन्तरनिहित अधिकार तथा अधिकारको बाडँफाँड र कार्यसम्पादन सम्बन्धी विषयलाई विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थाले रेखांकन गरेको छ । नेपालको संविधान, कार्य विस्तृतिकरण प्रतिवेदन, स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश २०७४ र स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा अन्तरनिहित अधिकारको बाँडफँड र कार्यसम्पादन सम्बन्धी विषय प्रष्ट पार्दै वस्तुगत विवरण तयारी र अद्यावधिक गर्नु पर्ने कुरालाई महत्वपूर्ण रुपमा उठान गरेको छ । संघीय मामिला तथा स्थानिय विकास मन्त्रालयले वस्तुगत विवरण तयारी गर्न सचेत गराई यसको ढाँचा समेत उपलब्ध गराएको वर्तमान अवस्थामा समग्र गाउँपालिकाको आर्थिक सामाजिक पुर्वाधार मानवीय तथा पर्यावरणीय विकासको वर्तमान अवस्था र वस्तुगत स्थिति झल्किने खण्डीकृत तथ्यांक सहितको क्षेत्रगत विवरण खुल्ने वस्तुगत विवरणतयार गरी अद्यावधिक गर्दै लैजानु आवश्यक छ ।

यस लिसंखुपाखर गाउँपालिकाको डिजिटल वस्तुगत विवरणले नीति, कानून, मापदण्ड र योजना तथा कार्यक्रम निर्माणका अतिरिक्त कार्यान्वयन र नियमनका लागि आवश्यक सूचना तथा आधार प्रदान गर्नेछ । यस विवरणले गाउँपालिकाको विकासमा समन्वय र सहकार्य गर्ने निकाय तथा विकास साझेदार गैसस, नीजि क्षेत्रलाई समेत मार्गदर्शन प्रदान गर्ने अपेक्षा गरेको छु । समय, स्रोत र साधनको सीमितताका बाबजुद सरोकारवालासँगको छलफल र द्धितीय तथ्यांकको उपयोग गरी तयार गरिएको यस गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीको पहिलो प्रयास सफल भएकोमा खुसि व्यक्त गर्न चाहन्छु । पहिलो प्रयास भएको कारणले वस्तुगत विवरणमा हुन सक्ने कमिकमजोरीहरुलाई क्रमशः सुधार र अद्यावधिक गर्दै लगिने छ । साथे सम्रग गाउँपालिकाको भावि योजना, गाउँवासीको चाहना बमोजिमको विकास र समृद्धि एंव सुशासन कायम गराउन यस विवरणले मार्गदर्शन प्रदान गर्ने कुरामा म विश्वस्त छु ।

अन्तमा, वस्तुगत विवरण तयारी कार्यमा नेतृत्वदायी भूमिका खेल्ने अध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगाएत सबै निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी र सबै सरोकारवाला तथा प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने परामर्शदाता लगायत सबैलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । आगामी दिनमा सबैका साथ र सहयोगले गाउँपालिकाको विकास प्रक्रिया, शासन सञ्चालन र व्यवस्थापन सहज र उत्साहप्रदक हुनेछ भन्ने अपेक्षा गरेको छु ।

धन्यवाद् !

मिठुदेवि लामा
उपाध्यक्ष

लिसंखु पाखर गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
अत्तरपुर, सिन्धुपाल्चोक बागमती प्रदेश, नेपाल

मंगल बहादुर बिष्ट
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

मेरो भन्नु

नेपालको संविधान २०७२ भाग ५ को धारा ५६ मा राज्यको संरचनाको ब्याख्या र उपधारा ४ मा स्थानीय तहको संरचना बारे ब्याख्या गरिएको छ भने धारा ५७ मा राज्यशक्तिको बाँडफाँडको यवस्थानुसार उपधारा ४ र अनुसुचि ८ अर्न्तगत स्थानिय तहले पाउने अधिकारका क्षेत्र प्रयोग गरी राज्य पुनः संरचना पश्चात २०७३ सालमा स्थापित तथा स्थानिय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को निर्देशनमा रही कार्य प्रारम्भ गरेको स्थानीय सरकार गणतन्त्र प्राप्तिको दोस्रो कार्यकालको पहिलो वर्ष समाप्त हुन अब केही महिना मात्रै बाकि छ । यसरी अधिकार प्राप्त गठित स्थानिय सरकार आफनो क्षेत्राधिकार भित्र विकास योजना तथा विशिष्ट कार्यक्रमहरु तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न, विकासको खाका तयार गरी चाहे जस्तो जनसमुदाय अनुरुप विकास गर्न स्वतन्त्र एवंम जिम्मेवार रहेका छन् ।

प्रस्तुत लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको विस्तृत वस्तुगत विवरण पार्श्वचित्रले यस पालिकाको वास्तविक वर्तमान आवस्था, जनसाङख्यिक विवरण, भौगोलिक विचित्रता, परिवेश, सामाजिक तथा सास्कृतिक आर्थिक, वातावरणिय तथा प्रविधि पक्ष लगायतका विविध क्षेत्रहरुको अवस्थालाई सुक्ष्म रुपले वस्तुगत विवरण संकलन गरी यो पाम्वेचित्र तयार गर्ने जमर्को गरेका छौ । यस गाउँपालिकाले लिएको विकास सम्बन्धि नीति, योजना र कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्ने, आगामी गाउँपालिकाको भविस्य रेखा कोर्न, मार्गदर्शन तयार गर्न, तथा नीति तर्जुमा तथा कार्यक्रमहरु अधिकतम कार्यान्वयन गर्न सघाउ पुग्ने विश्वास लिएको छु ।

समग्र गाउँपालिकाको भौगोलिक , सामाजिक, आर्थिक सांस्कृतिक तथा पर्यावरणिय विकासका पक्षको परिचय यथार्थका साथै गाउँपालिकाको भावि विकासात्मक योजना, नीति र मार्गदर्शनका आधारहरु, दिगो सोच सहितको विकास र सामाजिक न्याय सहितको उच्त तथा दिगो आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्ने, लक्ष्यको कार्यान्वयन, उपलब्ध स्रोत साधनको प्राथमिकताका साथ प्रचुर मात्रमा उपयोगी तवरवाट परिचालन गर्दै नतिजामुलक बनाउन, पारदर्शी, पहँच अन्तरसरकार सहभागिता सहितको सेवा प्रवाहमा सार्वजनिक सुशासन कायम गर्ने नीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न लगायतका समृद्ध लिसंखु पाखरको परिकल्पनाको आधार सहित एकीकृत गर्ने हेतुले यो वस्तुगत विवरण पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

समयानुसार सुचना प्रविधिको अधिकतम प्रयोग गरी मोबाइल बाट नैं तथ्यांक तथा विवरण संकलन गरी गर्ने एवंम वस्तुगत र त्रुटिहरुलाई न्युनिकरण गर्दै वेभमा आधारित डाटावेस विवरण समेत तयार गरिएको छ । जुन डाटालाई भविष्यमा आवश्यकतानुसार परिमार्जन सहित सजिलै संग अध्यावधिक गर्न सकिने छ । यति हुँदाँ हुदै पनि अत्यन्त सुक्ष्मविषयहरु तथा न्युन विवरणहरु नछुने भन्न सकिन्न । यस्ता कतै छुटेका विषय तथा त्रुटिहरु प्रति सचेत प्रयोगाकर्ताबाट प्र्प्र्याप्त सल्लाह तथा रचनात्मक सुझावहरुको सदैव स्वागत गर्दछौ । साथै समावेश हुन नसकेका विवरण तथा त्रुटिहरुलाई आगामी प्रकाशनमा निश्च्य नै सच्चाउने र सवावेश गरी वस्तुगत विवरण लाई यथार्थपुरक बनाउने प्रतिवद्धता समेत ब्यक्त गर्दछु । साथै यो डिजिटल वस्तुगत विवरण लिसंखु पाखर गाउँपालिका बारेमा माया गरी चासो राख्ने जुनसुकै ब्यक्ति , आमनागरिक, संस्था पेशाकर्मी, ब्यवसायी , अध्येता, शिक्षक विद्यार्थी, पत्रकार राजनितिक दल , जनप्रतिनिधी एवंम आम सरकोकारवालहरुलाई महत्वपूर्ण स्रोत सामागी हुने मैले विश्वास गरेको छु ।

अन्त्यमा, लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको डिजिटल वस्तुगत विवरण डिजिटल पार्श्वचित्र तयार गर्ने क्रममा महत्वपूर्ण सल्लाह सुझाव प्रदान गर्ने, गाउँ कार्यपालिकाको अध्यक्ष , उपाध्यक्ष लगायत पदाधिकारीज्युहरु , प्राविधिक सहयोग गर्ने परामर्शदाता न्यु प्लानेट इन्जिनियरिङ सर्भिस प्रा.लि , काठमाण्डौ, तथ्यांक संकलनकर्ता, राजनैतिक दलहरु, कार्यालयका सम्पुर्ण कर्मचारीहरु एंवम समग्र लिसंखु पाखर वासिहरुमा हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु। साथै यस डिजिटल पार्श्वचित्रको सन्दर्भमा पुनः अपेक्षित , रचनात्मक तथा सकरात्मक सुझावहरुको अपेक्षाका साथ समृद्ध लिसंखु पाखर निर्माणमा दत्तचित्त भई सेवा प्रवाह र सुशासनमा जुटनका लागि सवैमा हार्दिक अपिल गर्दै आम लिसंखुपाखर वासि एवंम समग्र पाठक माझमा यो वस्तुगत विवरण डिजिटल पार्श्व चित्र प्रस्तुत गर्दछौ ।

धन्यवाद

मंगल बहादुर विष्ट
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

प्रकाशकीय

पछिल्लो समयमा विकासलाई मापन गर्न आधार रेखा तयार गर्ने पद्धतिको अनुशरण गरेको पाईन्छ । नेपालको स्थानिय तह पुर्नसंरचना पछि नगरपालिका र गाउँपालिकाहरु (स्थानिय तह) स्वायत्त संस्थाको रुपमा स्थापित भएका छन् । कुनै पनि स्थानिय तहको वस्तुगत विवरणले यसको हालको अवस्था र अब तय गर्नु पर्ने दिशाको मार्ग निर्देश गर्दछ । समय अनुशार कुनै पनि ठाउँको तथ्याकं एवं वस्तुगत विवरण परिवर्तन भई रहेको हुन्छ । सकारात्मक परिवर्तनलाई हामी विकास भन्छौ भने नकारात्मक परिवर्तनलाई विनास भन्छौ अतः विकासले स्तर र अवस्थामा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउनु पर्दछ । यसका लागि कुनै पनि संघसंस्था, तह, निकाय या कार्यालयका सम्पूर्ण सूचनाहरु आधार रेखाको रुपमा प्रयोग हुने गर्दछन त्यसैलाई हामी पर्श्वचित्र वा वस्तुगत विवरण भन्दछौं ।

समाजको हरेक क्षेत्रमा तथ्याङ्कको महत्व दिनानुदिन बढ्दै गइरहेको छ । गाउँको विकास योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका लागि तथ्याङ्कहरु आवश्यक हुन्छन् । यी सबै कार्यका लागि उत्पादित तथ्याङ्क गुणस्तरीय, भरपर्दो र विश्वसनीय हुनु जरुरी छ । साथै उत्पादित तथ्याङ्कको सही उपयोग पनि उत्तिकै आवश्यक हुन्छ । जनगणना, कृषि गणना, औद्योगिक गणना एवं विभिन्न सर्वेक्षणहरु मार्फत प्राप्त तथ्याङ्कहरुको विश्लेषणका आधारमा नै अल्पकालिन र दीर्घकालिन योजनाहरु तयार गरिन्छन् । वर्तमान अवस्थामा सूचना तथा तथ्याङ्कको उपयोगिता र उपादेयतामा वृद्धि सँगसँगै विभिन्न क्षेत्रका तथ्याङ्कहरुको प्रयोगकर्तामैत्री स्वरुपमा माग बढिरहेको छ । जनसांख्यिक तथ्याङ्कका प्रयोगकर्ता सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय, नीजि क्षेत्र, नागरिक समाज, अध्यता तथा अनुसन्धानकर्ता, अन्तराष्ट्रिय संघसंस्था एवं आम सर्वसाधरणको अद्यावधिक तथ्याङ्क तथा सूचकका मागलाई स्थानिय तहमा हुने तथ्याङ्कले हदसम्म सम्बोधन गर्ने अपेक्षा गर्न सकिन्छ । प्राप्त सूचक तथा तथ्याङ्कहरु स्थानिय तहको समग्र विकासका लागि अवलम्वन गरि योजना, सार्वजनिक नीति निमार्ण र निर्णय प्रक्रियामा प्रयोग गरिन्छ ।

नेपालमा तथ्याङ्कको इतिहास केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको जन्म सन् १९५९ मा तथ्याङ्क ऐन, २०१५ को व्यवस्था बमोजिम भएको हो । अहिलेको सूचना प्रविधि एवं तथ्याङ्क क्षेत्रमा आएको बृहत् परिवर्तनलाई समेट्न यो ऐन अपुरो नै छ । हाल नेपालको तथाङ्क प्रणालीमा देखिएका विविध समस्याहरुलाई ध्यानमा राखेर केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले अन्तराष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणाली विकासका नविन प्रयासहरु तथा सूचना प्रविधि समेतलाई समायोजन गरी केन्द्रमा एक नयाँ तथ्याङ्क ऐन सँगै स्थानिय तहमा समेत तथ्याङ्क व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था जरुरी छ ।

महत्वपूर्ण तथ्याङ्कहरु सरकारी व्यवस्थापनको नियमित प्रक्रिया अन्तर्गत राखिएका अभिलेखहरुबाट उपलब्ध हुने गरेका छन् । केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले राष्ट्रिय महत्वका विभिन्न गणना एवं सर्वेक्षणहरु सञ्चालन गर्नुका अतिरिक्त राष्ट्रिय लेखा तथ्याङ्कका अनुमानहरु तथा आर्थिक सूचाकाङ्कहरु पनि तयार पार्दछ । विभिन्न मन्त्रालय तथा अन्तर्गतका निकायहरुले आ-आफ्ना प्रशासनिक प्रणाली वा आफ्ना मुख्य कार्यका सिलसिलामा प्राप्त गरेका सूचनाहरुबाट उपलब्ध हुने तथ्याङ्कहरुको विशेष महत्व छ ।

तथ्याङ्क र वस्तुगत विवरण (पाश्वचित्र), यसको महत्व र आवश्कतालाई बुँदागत रुपमा यसप्रकार उल्लेख गरिन्छ :

- ❖ स्थानिय तहलाई योजना तर्जुमा तथा नीति निर्धारणका लागि आवश्यक तथ्याङ्क उपलब्ध गराउनु ।
- ❖ स्तरीय तथ्याङ्क संकलनका लागि सर्वमान्य विधि र परिभाषको विकास गरी तिनको प्रयोग गर्न गराउन ।
- ❖ भविष्यको लागि आवश्यक पर्नसक्ने तथ्याङ्कीय क्षेत्रहरु खोजी गर्दै तिनको तथ्याङ्क उत्पादन गर्न ।
- ❖ स्थानिय स्तरमा उत्पादित तथ्याङ्कहरुको गुणस्तर कायम गर्न समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह गर्न ।
- ❖ तथ्याङ्क-निकायहरु बीच समन्वय गरी एकीकृत तथ्याङ्क संकलन प्रणालीको विकास गर्न ।
- ❖ दिगो विकास लक्ष्यमा सूचनाको अद्यावधिक र विश्लेषण गर्न ।
- ❖ आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रसँग सम्बन्धीत तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन र विश्लेष्ण गर्न ।
- ❖ तथ्याङ्क सम्बन्धी विभिन्न गतिविधिलाई निर्देशन दिन र नियन्त्रण गर्न ।
- ❖ तथ्याङ्क सँग सम्बन्धीत राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय तालिम, गोष्ठी, सेमिनार, आयोजना गर्न, गराउन ।
- ❖ समग्र क्षेत्रको तथ्याङ्क संकलन गरी उपलब्ध गराउन ।
- ❖ तथ्याङ्क अभिलेखहरु सुरक्षित रुपमा राख्न ।
- ❖ अन्तराष्ट्रिय प्रविधि खोजी गरी तथ्याङ्क संकलनलाई वैज्ञानिक, भरपर्दो र उपयोगी बनाउँदै लैजान ।
- ❖ अर्थतन्त्रमा भएको परिवर्तनको अध्ययन गर्न ।
- ❖ स्थानिय तहमा तथ्याङ्क नियमित एवं भरपर्दो तथ्याङ्क उपलब्ध गर्ने पद्धतिको विकास गर्न ।

लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको पदाधिकारीहरु

राजु लामा
अध्यक्ष
९८५११०८८३६

मिठू देवी लामा
उपाध्यक्ष
९८६१४७८१५२

मंगल बहादुर बिष्ट
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
९८२३२१७७०७

पासाङ लाल तामाङ
अध्यक्ष वडा नं. १
९८६१३२३२८७

विजय योञ्जन
अध्यक्ष वडा नं. २
९८५१०८०६३४

मान बहादुर तामाङ
अध्यक्ष वडा नं. ३
९८६९३१८४८७

भक्त लाल शाक्य
अध्यक्ष वडा नं. ४
९८५११२५६३१

तिलक बहादुर श्रेष्ठ
अध्यक्ष वडा नं. ५
९८६५११९२५१

दान बहादुर तामाङ
अध्यक्ष वडा नं. ६
९८६९१२३३९९

दिनेश लामा
अध्यक्ष वडा नं. ७
९८६११४७४९८

सुर्य बहादुर बि.क.
कार्यपालिका सदस्य
९८४५१२३६२०

निमा डोल्मा लामा
कार्यपालिका सदस्य
९८४८५६७९६७

ज्ञानु सापकोटा
कार्यपालिका सदस्य
९८६३३२७३६१

चन्द्रावती नेपाली सुन्दास
कार्यपालिका सदस्य
९७४४३०६३५८

राधिका दर्नाल
कार्यपालिका सदस्य
९८४०४६१२१८

रबिन्द्र दर्नाल
कार्यपालिका सदस्य
९८५११७६९०९

सुनिता नेपाली
सदस्य वडा नं.२/
न्यायिक समिति सदस्य
९८६०९११६२७

संजिव श्रेष्ठ
सदस्य वडा नं.३/
न्यायिक समिति सदस्य
९८६२४९६०३१

लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको पदाधिकारीहरु

बिनोद लाल घिसिङ
सदस्य वडा नं. १
९८१४११०६११

कुमारी मोक्तान तामाङ
सदस्य वडा नं. १
९८६३२६७२२८

रिवेक घिसिङ
सदस्य वडा नं. १
९८२८६९६८३३

अन्जु गदाल
सदस्य वडा नं. १
९८४३३६५६८८

जल बहादुर श्रेष्ठ
सदस्य वडा नं. २
९७४५३०५९०७

कुल माया श्रेष्ठ
सदस्य वडा नं. २
९८४९६०५३७४

तेन्जेन वांगेल लामा
सदस्य वडा नं. २
९८६३४०५३१८

धन कुमारी विश्वकर्मा
सदस्य वडा नं. ३
९८६६४९६७२३

छत्र माया उप्रेती
सदस्य वडा नं. ३
९८६५९९३४२१

सविता तामाङ
सदस्य वडा नं. ३
९८४१५२०५९८

सञ्जु मोक्तान
सदस्य वडा नं. ४
९८६०३०९०९३

रेशमा सुनार
सदस्य वडा नं. ४
९८०८४४९८६६

सागर लामा
सदस्य वडा नं. ४
९८४०८९१५१४

कान्छा लामा
सदस्य वडा नं. ४
९८०७८५८१७५

भक्त बहादुर श्रेष्ठ
सदस्य वडा नं. ५
९८६२४९६००६

नेत्र बहादुर श्रेष्ठ
सदस्य वडा नं. ५
९८५१२२१२७६

सुनिता सुनार
सदस्य वडा नं. ५
९८६६४७६४९०

जिवन गुरुङ
सदस्य वडा नं. ६
९८४५७५८४६३

पदम ध्वज भण्डारी
सदस्य वडा नं. ६
९८४९०३२०११

नेमा तामाङनी
सदस्य वडा नं. ७
९७६१०२४०११

राजिव लामा
सदस्य वडा नं. ७
९८५१०९४४५७

जित बहादुर तामाङ
सदस्य वडा नं. ७
९७४१६९२१९६

विषय-सुचि

१.१ पृष्ठभूमि 1
१.२ उद्देश्य 2
१.३ कानुनी तथा नीतिगत आधारहरू..3
१.४ तयारीका चरण...4
१.४.१ वस्तुस्थिती विवरण ढाँचा, औजार तथा कार्यविधि तयारी..4
१.१ १.४.२ वस्तुस्थिती विवरण तयारी कार्यशाला...5
१.५ गाउँ पार्श्वचित्रको समय सीमा...9
परिच्छेद दुई: गाउँपालिका को चिनारी 10
२.१ भौगोलिक अवस्थिति 10
२.२ लिसंखु गाउँपालिकाको ऐतिहासिक नामाकरण 10
२.३ राजनीतिक अवस्थिति 11
२.४ धरातलीय अवस्था 12
२.५ प्राकृतिक सम्पदा 12
२.६ सांस्कृतिक उत्कृष्टता 12
२.७ सम्भावना, अवसर, चुनौति र समस्याहरू... 13
२.८ गार्हस्थ्य उत्पादन 15
२.९ मानव विकास सूचाङ्क... 16
३.२ जनसङ्ख्या वितरणको अवस्था.. 16
तालिका नं.४: घरधुरी वर्गीकरण 16
तालिका नं. ५: लिंग अनुसारको वर्गीकरण 17
३.४ जातियता अनुसार लिगंको वर्गीकरण जनसंख्याको आधारमा 18
तालिका नं. ७: जातियता अनुसार लिगंको वर्गीकरण जनसंख्याको आधारमा..................................... 18
तालिका नं.८ जनसख्याको आधारमा धर्म अनुसार वर्गीकरण 19
तालिका नं. १२: परिवारको सरदर बार्षिक आम्दानी र खर्च.. 22
४.२ कृषि तथा पशु विकास 23
तालिका नं. १६: शैक्षिक स्तर अनुसार जनसंख्याको वर्गिकरण(३ वर्ष वा सो भन्दा बढी) 36
५.३.१ खानेपानीको श्रोतको विवरण... 37
तालिका नं. १७: घर परिवारको खानेपानीको मुख्य स्रोत 37
तालिका नं. १८: परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार 38
खाना पकाउन प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धनको स्रोत 43
घमा बालिने बत्तिको मुख्य स्रोत... 43
तालिका नं.३.१घरधुरी वर्गीकरण 53
तालिका नं. ३.२.: जातियता अनुसार घरघुरीको वर्गीकरण.. 53
तालिका नं. ३.३:जनसंख्या अनुसार जातियताको वर्गीकरण... 54
तालिका नं. ३.४: लिंग अनुसारको वर्गीकरण 55

तालिका नं. ३.६: जातियता अनुसार लिगंको वर्गीकरण जनसंख्याको आधारमा 56
तालिका नं.३.७ जनसख्याको आधारमा धर्म अनुसार वर्गीकरण 56
तालिका नं. ३.८: शैक्षिक स्तर अनुसार जनसंख्याको वर्गिकरण(३ वर्ष वा सो भन्दा बढी) 57
तालिका नं. ३.९: बसोवासको अवस्था 57
तालिका नं. ३.१०: वैवाहिक स्थिति (दशबर्ष वा सोभन्दा माथि) अनुसार जनसंख्याको अवस्था 58
तालिका नं. ३.११: पेशा (१० वर्ष वा सो भन्दा माथी संख्याको आधारमा) 58
तालिका नं. ३.१४: उमेर अनुसार जनसंख्याको वर्गीकरण 60
तालिका नं. ३.१६ दिर्घ रोग संवन्धि (जनसंख्याको आधारमा) 61
तालिका नं. ३.१७. : परिवारमा १ बर्ष लागेका विभिन्न रोगका प्रकारहरु 61
तालिका नं. ३.१८ : परिवारमा १ बर्ष भित्र मृत्यु भएका सदस्यको विवरण 62
तालिका नं. ३.२० : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार 63
तालिका नं. ३.२३ : खाना पकाउन प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धनको स्रोत तथा बत्तिको मुख्य श्रोत 64
१.२ खाना पकाउन प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धनको स्रोत 64
१.३ घमा बालिने बत्तिको मुख्य स्रोत 64
तालिका नं. ३.२४ : घरपरिवारले उपभोग गरेका विभिन्न सामाग्रीहरु 65
तालिका नं. ३.२५: परिवारका कुनै सदस्यको वैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता 65
१.४ वैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता ? 65
तालिका नं. ३.२६ : परिवारको सरदर बार्षिक आम्दानी र खर्च 66
तालिका नं. ३.२७ घरधुरीहरुको ऋण भएको नभएको अवस्था 66
तालिका नं. ३.२८ परिवारले कृषि कार्यका लागी जग्गा प्रयोग 67
तालिका नं. ३.२९ पालिका बाहिर घर घडेरी तथा जग्गा भएका घरधुरी 68
तालिका नं. ३.३० : जग्गाको क्षेत्रफल 68
तालिका नं. ३.३२ सिंचाई को उपलव्धता 69
तालिका नं. ३.३३ आफ्नो खेतिपातिले खान पुग्ने घरधुरीको अनुसार 69
तालिका नं. ३.३४: परिवारको स्वामित्वमा रहेको खेतीयोग्य जमिनको क्षेत्रफल (रोपनी) 69
तालिका नं. ३.३५: घरधुरी अनुसार खेती गरिएका बालिनालीहरु 70
तालिका नं. ३.४० :अन्य खेतिबालिहरु 74
तालिका नं. ३.४१ : फलफुल लगाएका घरधुरीको विवरण 75
तालिका नं. ३.४२ :बालिनालीमा लाग्ने मुख्य रोग तथा किराहरु 75
तालिका नं. ३.४३: चौपाया तथा पशुपंक्षी पाल्ने र नपाल्ने घरधुरीको विवरण 76
तालिका ३.४६ बाखा/भेडा, खसी/बोका विवरण 77
तालिका ३.४७ सुगुर विवरण 78
तालिका ३.४८ कुखुरा विवरण 78
तालिका ३.४९ हाँस विवरण 79
तालिका ३.५० चौपाया तथा पशुपंक्षिबाट भएको आम्दानी 79
तालिका नं. ३.५१ पशुपालनमा देखिएका रोग तथा समस्याहरुको विवरण 80
तालिका नं. ३.५२ : माछा तथा मौरी पालन गर्ने घरपरिवार र उत्पादन 80

तालिका ३.५३ विभिन्न किसिमका सिप विकास सम्बन्धि तालिममा संलग्न घरधुरी 81
तालिका नं. ३.५६ परिवारको स्वामित्वमा रहेको घर संवन्धि विवरण 84
तालिका नं. ३.५७ घरको छाना एवं घरको प्रकार 84
तालिका ३.५८. घरपरिवारका सदस्यको समुहमा आवद्धताको अवस्था घरधुरी संख्या 85
तालिका ३.५९ विमामा समावेस हुने घरपरिवारको विवरण 85
तालिका ३.६० कोभिड १९ विवरण 86
तालिका ३.६१ वैदेशिक रोजगार संवन्धि विवरण (घरधुरी अनुसार) 86
तालिका ३.६३ वैदेशिक रोजगाारीमा जानेहरुको कामको आधारमा 87
तालिका ३.६४ विगत ३ वर्षमा परिवारले भोगेका विभिन्न प्रकोपहरुको विवरण 87

लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको पर्श्वोचित्र २०७९

परिच्छेद – एकः पृष्ठभूमि

१.१ पृष्ठभूमि

दश बर्षे शसस्त्र द्वन्द्व, २०६२/६३ को लोकतान्त्रिक आन्दोलन तथा तत्पश्चातको मधेस आन्दोलनको जगमा स्थापित सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतान्त्रिक व्यवस्थाले परिकल्पना गरेको सङ्घीय शासन व्यवस्थालाई मुर्तरुप दिन संविधानसभा मार्फत घोषित नेपालको संविधानले सम्पूर्ण शासन व्यवस्थालाई सहअस्तित्व, समन्वय र सहकार्यको सिद्धान्तका आधारमा सघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन राजनीतिक तहमा विभाजन गरेको छ । यी तीन तहले नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता, स्वाधीनता, राष्ट्रियहित, सर्वांगीण विकास, बहुदलीय प्रतिस्पर्धात्मक लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक सङ्घीय शासन प्रणाली, मानव अधिकार तथा मौलिक हक, कानूनी राज्य, शक्ति पृथकीकरण र नियन्त्रण तथा सन्तुलन, बहुलता र समानतामा आधारित समतामूलक समाज, समावेशी प्रतिनिधित्व र पहिचानको संरक्षण गर्ने कुराको प्रत्याभूति संविधानले नै गरेको छ[1] ।

अनुसूची-५ मा सङ्घीय सरकारका ३५ वटा अधिकार सूची, अनुसूची-६ मा प्रदेशका २१ वटा अधिकार सूची, अनुसूची-७ मा सङ्घ र प्रदेशका २५ वटा साझा अधिकार सूची, अनुसूची-८ मा स्थानीय तहका २२ वटा अधिकार र अनुसूची-९ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका १५ वटा साझा अधिकार सूची निर्धारण गरी संविधानले तीनै तहमा अधिकार सम्पन्न सरकारको स्थापनाका लागि मार्ग प्रसस्त गरिदिएको छ ।

नेपालको संविधानले सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङघ, प्रदेश र स्थानीय तहगरी तीन तहको हुने र राज्यशक्तिको प्रयोग तीन तहले संविधान र कानुनबमोजिम गर्ने व्यवस्था गरेको छ । सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको अन्तरसम्बन्ध सहअस्तित्व, समन्वय र सहकार्यको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था गरेको छ । संविधानको अनुसूची ८ को स्थानीय तहको अधिकारको सूचीको क्रमसङ्ख्या ६ मा स्थानीय तथ्याङ्क तथा अभिलेख सङ्कलन सम्बन्धी अधिकार तथा क्रमसङ्ख्या १७ मा बेरोजगारको तथ्याङ्क सङ्कलन सम्बन्धी अधिकारलाई सूचीकृत गरेको छ । नेपाल सरकारबाट स्वीकृत सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारहरूको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदनले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, बेरोजगारको तथ्याङ्कसहित स्थानीय तहको आधारभूत तथ्याङ्क, सम्भाव्य प्राकृतिक, भौतिक र साँस्कृतिक श्रोत साधनको तथ्याङ्कीय अभिलेख, सूचना तथा प्रविधियुक्त तथ्याङ्क व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहको कार्य क्षेत्र भनी उल्लेख गरेको छ । उपरोक्त संवैधानिक व्यवस्था र अधिकारको ब्याख्या अनुसार स्थानीय तहको विस्तृत र खण्डीकृत तथ्याङ्कसहितको वस्तुगत विवरण तयार गर्न आधारभूत प्रक्रिया, विधि र फारामहरूसहितको गाउँ तथा नगर वस्तुगत विवरण तयारी कार्यविधि २०७५ जारी भएको छ । कार्यविधिको प्रमुख उद्देश्य प्रत्येक स्थानीय तहहरूले विकास प्रक्रिया तथा सेवा प्रवाहकालागि नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरू तयार गर्न अत्यावश्यक आधारभूत तथ्याङ्क, सूचना वा विवरण सङ्कलन, विश्लेषण तथा व्यवस्थापनका न्यूनतम विषयहरूमा एकरूपता र स्तरीयता कायम गरी तथ्याङ्क

---

[1] नेपालको संविधान, २०७२

सङ्कलनका पद्धति, प्रक्रिया, औजार तथा प्रक्रियाहरू निर्धारण गरी स्तरीय ढाँचामा वस्तुगत विवरण तयारी गर्न दिशा निर्देश प्रदान गरेको छ ।

नेपालको संविधान अनुसार नेपाल सरकारबाट स्वीकृत सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन, स्थानीय तह शासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापनसम्बन्धी विधेयक तथा स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४, स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ ले स्थानीय तहलाई आ-आफ्नो क्षेत्रको वार्षिक, आवधिक तथा रणनीतिक र दीर्घकालीन योजनाहरू तयार गर्ने, कार्यान्वयन गर्ने र अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । सो अनुसार स्थानीय तहको रणनीतिक/आवधिक, एकीकृत एवं वार्षिक योजना तर्जुमा र नतिजा अनुगमनको लागि क्षेत्रगत स्थिति सहित स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण तयारी आवश्यक रहेको छ । उक्त विवरणमा आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधार, वन तथा वातावरण र संस्थागत विकासका क्षेत्रमा गाउँपालिकाभित्र रहेका भौतिक, प्राकृतिक, धार्मिक, साँस्कृतिक, सामाजिक, मानवीय श्रोत साधनहरूको तथ्याङ्कको विश्लेषण र प्रस्तुति सँलग्न हुन आवश्यक छ ।

योजना तर्जुमा तथा अनुगमनलाई सूचनामा आधारित, व्यवस्थित, एकीकृत, नतिजामूलक, सहभागितामूलक र प्रभावकारी बनाउन वस्तुगत विवरणले निर्णयकर्ता तथा विकासप्रदायक संस्थालाई महत्वपूर्ण आधार प्रदान गर्दछ । तसर्थ वस्तुगत विवरणमा योजना तर्जुमा, नतिजा अनुगमन तथा सेवा प्रवाहको लागि आवश्यक आधारभूत विवरण सङ्कलन गर्ने र निश्चित अवधिमा त्यसलाई अध्यावधिक गर्दै उपलब्ध स्रोत साधनको समुचित उपयोग सुनिश्चित गर्नुपर्ने हुन्छ ।

सूचना प्रविधिमा आधारित वस्तुगत विवरण सङ्कलन, भण्डारण, प्रशोधन र विश्लेषणका आधारमा वस्तुगत विवरण प्रकाशन र अध्यावधिक गर्नु नै आर्थिक दृष्टिले समेत सूचना व्यवस्थापन हुने लक्ष्यका साथ लिसंखु पाखर गाउँपालिको एकीकृत तथा दीगो विकासका लागि महानगर क्षेत्रभित्रको सम्पुर्ण विषयक्षेत्रको तथ्याङ्क सङ्कलन गरि समग्र गाउँपालिकाको अवस्था तथा वस्तुस्थिति झल्कने गरी लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको विद्युतिय गाउँपाश्र्वचित्र (Digital Profile of Lisankhu Pakhar Rural Municipality) तयार गरिएको हो ।

१.२ उद्देश्य

समग्रमा यस अध्ययनको मुख्य उद्देश्य लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको मोबाइल एप्सको प्रयोग मार्फत घरधुरी सर्वेक्षण गरि विद्युतिय गाउँपाश्र्वचित्र तयार गर्नु हो । साथै लिसंखु पाखर गाउँपालिकासँग सम्बन्धित जनसांख्यिक, आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, भौगोलिक आदि विभिन्न वस्तुस्थितिको विश्लेषण गरी स्थानीय तहको नीति निर्माण, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन लगायत अनुगमन मुल्याङ्कनमा सहयोग पुऱ्याउनु रहेको छ । यस विद्युतिय गाउँपाश्र्वचित्रको विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्न वमोजिम रहेका छन् :

- भौगोलिक, प्रशासनिक, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक, धार्मिक, ऐतिहासिक, पूर्वाधार पहुँच, लगायत विकासको सन्दर्भमा समुदायको विद्यमान अवस्थाको विश्लेषण गर्नु ।
- गाउँपालिकाको दीर्घकालीन योजना तथा नीति निर्माण लगायत योजना तथा कार्यक्रम छनौट र बाडफाँडमा सहयोग पुचाउनु ।
- सूचनाबाट विभिन्न निकाय तथा व्यक्तिहरूसँग सम्बन्ध बढाउन सहज हुने हुनाले आपसी सहयोगको वातावरण निर्माण गर्ने ।

- गाउँपालिकाभित्र रहेका स्रोतसाधन लगायत अवस्थाकोबारेमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने अनुसन्धानकर्ता, योजनाकार, सङ्घसंस्था एवं गाउँपालिकाको विकासमा जिज्ञासा राख्ने सङ्घसंस्था तथा व्यक्तिहरूलाई महत्वपूर्ण क्षेत्रहरूको बारेमा अवगत गराउने दस्तावेज तयार गर्ने ।

१.३ कानुनी तथा नीतिगत आधारहरू

स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४ अनुसार, स्थानीय तहको शासन सञ्चालन सम्बन्धी विधेयक छलफलको प्रक्रियामा रहेकोले तत्काल स्थानीय तहको शासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको मिति २०७४ जेठ २ गतेको निर्णय अनुसार स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४ जारी भएको छ । यस आदेशको अनुसूची ३ मा स्थानीय तथ्याङ्क र अभिलेख सङ्कलन बारेमा र अनुसूची ४ मा वडा कार्यालयहरूले योजना तर्जुमा र तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्नुपर्ने ब्यहोरा उल्लेख छ । प्रस्तुत आदेशमा जनसाङ्ख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था, कूल ग्राहस्थ उत्पादन, राजस्व तथा आयव्यय समेतको तथ्याङ्क सङ्कलन र प्रशोधन गरी राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवद्धता र पार्श्वचित्र तथा श्रोत नक्साको अध्यावधिक अभिलेखनलाई स्थानीय तहको काम कर्तव्य र अधिकार भनी उल्लेख गरेकोले सोही अनुसार लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको विद्युतिय गाउँपार्श्वचित्र तयार पारिएको छ ।

स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा १ मा "प्रत्येक स्थानीय तहले वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जूमा सहभागितामुलक प्रक्रियाबाट नतिजामूलक ढङ्गले गर्नुपर्ने र योजना र बजेट तर्जुमा गर्नु पूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिति देखिने गरी वस्तुगत विवरण (Profile) तयार गर्नुपर्नेछ" भन्ने व्यवस्था रहेको हुनाले सोही अनुसार पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनः २०७४: परिच्छेद ३ दफा ११ को उपदफा २ को च (२) र (३) ङ को (२), (४), (५) र (६) मा स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन, दफा ११ को उपदफा २ थ (१), (२) (३), (४) र (५) मा बेरोजगारको तथ्याङ्क सङ्कलन तथा दफा १२ को वडा समितिको काम, कर्तव्य अधिकार अन्तर्गत उपदफा २ को (ख) मा तथ्याङ्क अध्यावधिक तथा संरक्षण अन्तर्गत खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनासहितको वडाको पार्श्वचित्र तयार तथा अध्यावधिक गर्ने व्यवस्था रहेकोले सोही अनुसार वडाको अवस्थासहित झल्कने गरी पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

वस्तुगत विवरण (Profile) भन्नाले कुनै स्थान, क्षेत्रमा रहेको जनसङ्ख्या, भौगोलिक अवस्था, समाजिक विशेषता, प्राकृतिक सम्पदा, आर्थिक अवस्था, विकासको स्थिति आदि स्पष्ट हुने आधारभूत तथ्याङ्क, सूचक वा आधाररेखाको विवरण रहेको दस्तावेज हो । वस्तुगत विवरणलाई नेपालीमा **"पार्श्वचित्र"** पनि भनिन्छ । Profile शब्दलाई भूगोल, इन्जिनियरिङ, चिकित्साशास्त्र आदि क्षेत्रमा फरक फरक वस्तुको विशेषता विश्लेषण गर्न प्रयोग गरिएता पनि कुनै प्रशासनिक वा भौगोलिक क्षेत्र बारेको तथ्याङ्क प्राप्ति, विश्लेषण तथा प्रस्तुती गरिएको विवरणलाई पनि वस्तुगत विवरण (Profile) भन्ने गरिएको छ ।

कुनै पनि व्यक्ति, संस्था, घटना, प्रक्रिया वा चिजबिज बारेको तथ्य वा विस्तृत विवरणलाई सामान्यतः सूचना भनिन्छ । सङ्कलनका आधारमा यी दुई प्रकारका हुन्छन् - प्राथमिक सूचना र द्वितीय सूचना । प्राथमिक सूचना आफैले सम्बन्धित क्षेत्रमा गएर सङ्कलन गरिन्छ भने अरूले सङ्कलन गरेको सूचनालाई द्वितीय सूचना भनिन्छ । यी

सूचनाहरूलाई सङ्कलन, प्रशोधन (तालिकीकरण, व्याख्या वा विश्लेषण) तथा प्रकाशन गर्ने सम्मका सम्पूर्ण कार्यहरू सूचना व्यवस्थापन अर्न्तगत पर्दछन । आवश्यकता अनुसार चाहिएको मात्रामा र समयमा सूचना प्राप्त गर्न सकियोस् भन्ने उद्देश्यले सूचना व्यवस्थापन गरिन्छ । व्यवस्थित गरिएको सूचनालाई आवश्यक मात्रामा निकाल्न र प्रयोग गर्न सकिने हुनुपर्दछ । सूचना ब्यवस्थापन नगरी सबै वा अनावश्यक मात्रामा दिँदा मुख्य विषय छुट्ने वा ओझेलमा पर्ने सम्भावना हुन्छ । त्यसकारण सूचनाको व्यवस्थापन गरिनु पर्दछ ।

विकास निर्माण र सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा स्थानीय तहको भूमिका अत्यधिक मात्रामा बढिरहेको सन्दर्भमा विकास सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन गाउँपालिकाले गर्नुपर्ने एक महत्वपूर्ण कार्य हो । हाल मन्त्रालयले नेपालका सबै स्थानीय तहका लागि वस्तुगत विवरण तयारीका लागि स्पष्ट खाका तयार गरी पठाईसकेको हुनाले तयार गर्न चाहने स्थानीय तहहरूका लागि वस्तुगत विवरण तयार गर्न सहयोगी हुने र विगतमा रहेको अपूर्ण र एकरूपताको अभाव तथा कठिनाइलाई हटाउन सक्ने देखिन्छ । विविध पक्षहरूको वास्तविक स्थितिको तथ्याङ्क र सूचनाबिना कुनै पनि योजनाको सही छनौट हुन सक्दैन । तसर्थ वस्तुगत विवरणको आधारमा प्राथमिकता निर्धारण गरी वास्तविक आवश्यकता र जनताको चाहनामा आधारित कार्यक्रम सञ्चालन गर्न तथा भविष्यका लागि पूर्व तयारी गर्न समेत पार्श्वचित्रले सहयोग गर्दछ ।

१.४ तयारीका चरण

गाउँपालिकाको डिजिटल गाउँपार्श्वचित्र तयार गर्दा विशेष गरी गाउँपालिकाभित्र रहेका सबै घरहरूको मोबाइल एप्स प्रविधीको प्रयोग गरि घरधनी तथा भाडामा वस्ने परिवारस्तरको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी डिजिटल नगर पार्श्वचित्र तयार गरिएको छ । साथै विगतका वस्तुगत विवरणहरूको अध्ययन, दिगो विकास लक्ष्यका लक्ष्य तथा सूचकहरूको अध्ययन, आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशिका आदि सामग्रीहरूको अध्ययन, गाउँपालिकाका वडाहरूको स्थलगत भ्रमण तथा अवलोकन र यस क्षेत्रमा कार्य गरेका विज्ञहरूसँग गरेको परामर्श आदि प्रमुख रहेका छन् ।

पार्श्वचित्र तयारीको लागि विभिन्न अध्ययन विधिहरूको प्रयोग गरिएको छ । यस क्रममा घरधुरी सर्वेक्षण २०७८, राष्ट्रिय जनगणना २०६८, राजपत्रमा प्रकाशित सूचना, समुहगत छलफल, अनुगमन तथा अर्न्तक्रियालगायत सामाजिक अध्ययन विश्लेषणका विवरणात्मक र विश्लेषणात्मक शैलीहरूको उपयोग गरिएको छ । यसैगरी स्थानीय तहमा उपलब्ध प्रकाशित सूचनाका श्रोतहरू, विभिन्न सङ्घसंस्थाका प्रतिवेदनहरू लगायत भौगोलिक सूचना प्रणालीको समेत प्रयोग, अध्ययन विश्लेषण गरी समग्र गाउँपालिकाको अवस्था झल्कने गरी सिङ्गो विद्युतिय गाउँपार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

१.४.१ वस्तुस्थिती विवरण ढाँचा, औजार तथा कार्यविधि तयारी

स्थानीय तहको लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको विद्युतिय गाउँपार्श्वचित्र तयारी गर्ने क्रममा सूचकगत स्तरीय ढाँचा, घरधुरीस्तरीय र संस्थागत स्तरका तथ्याङ्क संकलन फारामको तयारी गरी गाउँपालिकावाट अनुमोदन गरियो । यसको साथै तथ्यांक संकलनका लागि सफ्टवयेरको निर्माण गरि मोवाइल एप्स मार्फत घरधुरी लगायत संस्थागत स्तरको तथ्यांक संकलन गर्ने काम सम्पन्न गरिएको थियो भने तथ्यांक संकलन सम्बन्धित वडाहरुवाट नै सिफारिस गरिएका तथ्यांक संकलकहरुलाई मोवाइल एप्स र तथ्यांक संकलन सम्बन्धी तालिम दिई कसरी सुचना संकलन गर्ने भनि कार्यविधि बनाई फिल्डस्तरमा खटाईएको थियो । तथ्यांक संकलनको समयमा देहायबमोजिमको ढाँचा, औजार र विधिको प्रयोग मार्फत तथ्यांकहरु संकलन गरिएको थियो ।

(१) प्राथमिक श्रोतबाट तथ्याङ्क संकलनका लागि निर्धारित पारिवारिक विवरण संकलन फाराम र संस्थागत सर्वेक्षण

फारामको गाउँपालिकावाट स्विकृत गरि प्रयोगमा ल्याइएको थियो ।

(२) पारिवारिक विवरण संकलनका लागि विद्युतीय माध्यमवाट सफ्टवेयरको निर्माण गरि Smartphone/Tablet मा तथ्यांक सकंलन गरियो ।

(३) केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग तथा अन्तर्गतका कार्यालय, गाउँपालिकाको कार्यालय, डिभिजन तथा जिल्लास्थित सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारका कार्यालय, विद्यालय, स्रोतकेन्द्र, सेवा केन्द्र, चौकी, संघ/संस्था तथा समुदायमा आधारित संस्था आदि सबैको अभिलेख तथा प्रतिवेदन, नापी विभागबाट प्रकाशित नक्शा तथा विभिन्न अध्ययन तथा सर्वेक्षण प्रतिवेदनबाट संस्थागत विवरण (द्वितीय स्रोततथ्याङ्क) संकलन गरियो ।

(४) लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा वस्ने सामाजिक ब्यक्तित्व, समाजसेवी, बुद्धिजीवि, राजनैतिक ब्यक्तित्व लगायत पत्राकारहरुसंग अन्तरवार्ता लिइएको, टोल विकास संस्थाहरुसंग समूह छलफल, स्थलगत अध्ययन, आदि जस्ता सहभागितामूलक लेखाजोखा विधि प्रयोग गरी पारिवारिक विवरण तथा संस्थागत विवरणमा नपुग थप सूचना संकलन गर्ने काम सम्पन्न गरियो ।

(५) लिसंखु पाखर गाउँपालिकाकाको डिजिटल गाउँपार्श्वचित्र तयारी गर्दा गाउँ /नगर वस्तुस्थिती तयारी कार्यविधि २०७५ को अनुसूची २ बमोजिमको स्तरीय ढाँचा, अनुसूची ३ (क) र (ख) बमोजिमको तथ्याङ्क संकलन फाराम र यस कार्यविधिमा उल्लिखित प्रक्रियालाई गाउँपालिकामा स्विकृत गराई सम्पन्न गरिएको छ । गाउँपालिकाको डिजिटल नगर पार्श्वचित्र तयारी गर्दा यस सम्बन्धी कानूनी तथा नीतिगत आधार, गाउँपालिकाको भूगोल, यस क्षेत्रमा वसोवास गर्ने मानिसहरुको भेषभुषा, कला संस्कृति लगायतका विविध पक्षलाई सम्बोधन, तयारी गोष्ठी, तथ्याङ्क संकलन, भण्डारण, प्रशोधन, विश्लेषण, प्रमाणीकरण कार्यशाला र अन्तिम प्रतिवेदन प्रकाशनका कार्यहरु सहितको कार्ययोजना बनाई डिजिटल गाउँपार्श्वचित्र तयार गरिएको छ ।

(६) समग्रमा गाउँपालिकाको डिजिटल गाउँपार्श्वचित्र तयार गर्दा यसको भौगोलिक अवस्था, जनसंख्या, सामाजिक, आर्थिक, प्राकृतिक, भौतिक, वातावरणीय र संस्थागत वस्तुस्थिति झल्कने र भौगोलिक (वडा) तथा सामाजिक (लैङ्गिक र जातिगत) रुपमा खण्डीकृत विवरण खुल्ने गरी अनुसूची २ बमोजिमको वस्तुस्थिती विवरणको स्तरीय ढाँचा अनुसार तयार पारिएको छ ।

यस अध्ययनले सम्बन्धित क्षेत्रको वास्तविक वस्तुस्थिति पहिचान गरी भावी विकास योजना र रणनीतिहरू तर्जुमा गर्न तथा विभिन्न विकासका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न विशेष महत्व राख्ने छ । यसका अतिरिक्त प्रस्तुत डिजिटल गाउँपार्श्वचित्र, सम्बन्धित क्षेत्रका संस्था एवं अनुसन्धानकर्ता, योजनाकार, विकासचिन्तक, समाजसेवी लगायत जिज्ञाशु महानुभावहरूलाई समेत उपयोगी हुने भएकोले यस अध्ययनको महत्व व्यापक रहेको छ ।

१.१ *१.४.२* वस्तुस्थिती विवरण तयारी कार्यशाला

लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको डिजिटल नगर पार्श्वचित्रलाइ तयार गर्ने क्रममा विभिन्न चरण तथा विधिलाई मध्यनजर गर्दै कसरी तथ्यपूर्ण बनाउन सकिन्छ भन्ने उद्देश्यका साथ विभिन्न तह तथा समुहमा छलफल गरी निर्णयसहित प्रारम्भिक कार्यशाला गोष्ठी सम्पन्न गरियो । यस प्रकारको कार्यशाला गोष्ठीमा गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, ७ वटै वडाका वडाअध्यक्ष, कार्यपालिकाका सदस्यहरु, गाउँपालिकामा मनोनित विषयगत सल्लाहकार विशेषज्ञहरु, राजनैतिक दलका प्रतिनीधिहरु, विभिन्न शाखाका प्रमुखहरु, अन्य सरोकारवाला संघसंस्थाका प्रतिनीधिहरु, टोल विकास संस्थाका प्रतिनीधि, बुद्धिजीवि, समाजसेवी, पत्रकार आदि

सहित परामर्शदाताको तर्फबाट ९ जना विज्ञहरु गरि करीव १२५ जनाको सहभागितामा १ दिने कार्यशाला सम्पन्न गरिएको थियो ।

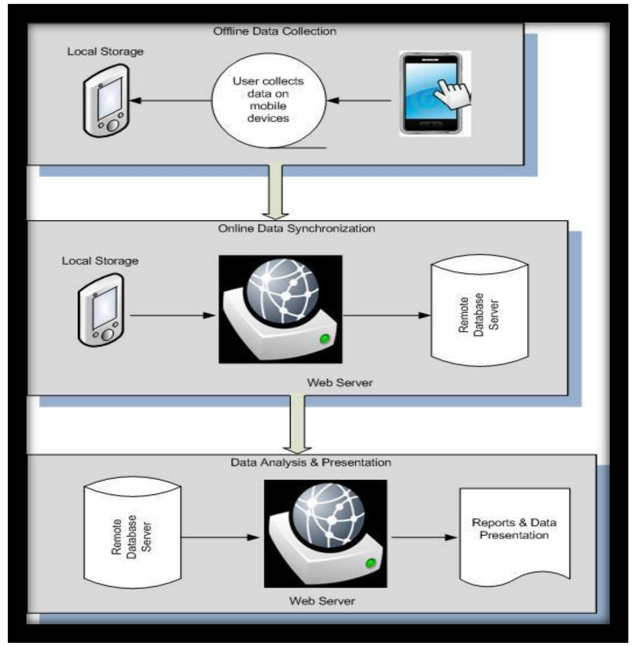

१.४.३ *सहजकर्ता तथा गणक छनौट अभिमुखीकरण र परिचालन*

गाउँपालिकाको डिजिटल पार्श्वचित्र तयार गर्ने क्रममा अपनाइएको एउटा विधि घरधुरी सर्वेक्षण थियो । वास्तबिक विवरण प्राप्त गर्ने उद्देश्यका साथ प्रत्येक वडाबाट वडाअध्यक्षको संयोजकत्वमा सोही वडामा बस्ने वडाबासीहरूलाई नै घरधुरी सर्वेक्षणका लागि छनोट गरी उनीहरूलाई अभिमुखिकरण, तालिम तथा प्रशिक्षण गरी घरधुरी सर्वेक्षण कार्यको थालनी तथा परिचालन गरिएको थियो । प्रत्येक वडावाट १ देखि २ जना तथ्यांक संकलक छनोट गरी २ दिन सम्म तथ्यांक संकलन सम्बन्धी प्रशिक्षण गरिएको थियो भने जम्मा १५ जना तथ्यांक संकलकहरु घरधुरीस्तरको तथ्यांक संकलनमा खटिएका थिए । यस कार्यलाई पुर्णता दिन सयुक्त टोल विकास संस्थाका संयोजक लगायत परामर्शदाताको तर्फवाट सुपरीवेक्षणको काम गरेका थिए । यसको अतिरिक्त संस्थागत (आधारभूत) तथ्याङ्क विवरण संकलनका लागि अनुसूची ३ (क) मा उल्लिखित तथ्याङ्क संकलन फाराम प्रयोग गरिएको थियो भने नपुग तथ्यांक संकलनका लागि स्थलगत सर्वेक्षण, अनुगमन लगायत केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले प्रकाशन गर्ने जनसंख्या सर्वेक्षण, गणना तथा अन्य आर्थिक सर्वेक्षण प्रतिवेदनहरु, डिभिजन तथा जिल्लास्तरका सङ्घीय तथा प्रदेश कार्यालय र सरोकारवाहरुबाट प्रकाशित प्रगति प्रतिवेदन, विवरण तथा अभिलेखहरु, प्रमाणित भएका अनुसन्धान संस्था वा अनुसन्धानकर्ताका प्रकाशनहरु, पर्यटकीय क्षेत्र प्रवर्द्धनकोलागि प्रकाशन भएका प्रमाणित सूचना तथा पुस्तिकाहरु आदिको आवश्यक तथ्यांकहरुलाई पनि गाउँपार्श्वचित्रमा समावेश गरिएको छ ।

१.४.४ तथ्याङ्क सङ्कलन

लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको डिजिटल नगर पार्श्वचित्र निर्माण गर्ने क्रममा घरधुरी सर्वेक्षण विधिबाट पार्श्वचित्र निर्माण गर्ने निर्णय अनुरूप हाल प्रविधिमा देखा परेको तथा अत्यन्तै उपयोगी KOBO Toolbox Computer

Application को प्रयोग मार्फत मोबाइल एप्सको (Mobile Apps) माध्यमबाट तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएका हो ।

१.४.५ *तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषण र श्रोत नक्सा तयारी*

लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको डिजिटल नगर पार्श्वचित्र निर्माण गर्ने क्रममा घरधुरी सर्वेक्षण विधिबाट तथ्यांक गरि सकेपछि एउटा विशेष प्रकारको Server तथा सफ्टवेयरको निर्माण गरि सोही सफ्टवेयरको माध्यमद्धारा तथ्याङ्क संश्लेषण / विश्लेषण तथा प्रशोधन गर्ने काम सम्पन्न गरिएको छ । तथ्याङ्क प्रशोधन तथा विश्लेषणबाट प्राप्त सूचना तथा विवरणलाई आवश्यकता अनुसार उपयुक्त तालिका, सूचकांक, रेखाचित्र, नक्शा वा अन्य उपयुक्त स्वरुपमा रुपमा प्रस्तुत गर्नुका साथै प्राप्त सूचनाका आधारमा तालिका, सूचकाङ्क, चार्ट वा चित्रहरुको माध्यमबाट विश्लेषण गरिएको छ । यसको साथै प्राप्त तथ्याङ्कबाट Global Positioning System (GPS) Survey, Google Earth Survey, नापी विभागले तयार गरेको GIS Database लाई आधार मानी GIS Software प्रयोग गरेर जिआइएसमा आधारित आवश्यक क्षेत्रगत श्रोत नक्साङ्कन सहित वडागत नक्सा पनि निर्माण गरिएको छ ।

FLOWCHART FOR TECHNOLOGY TRANSFER/ TRAININGS

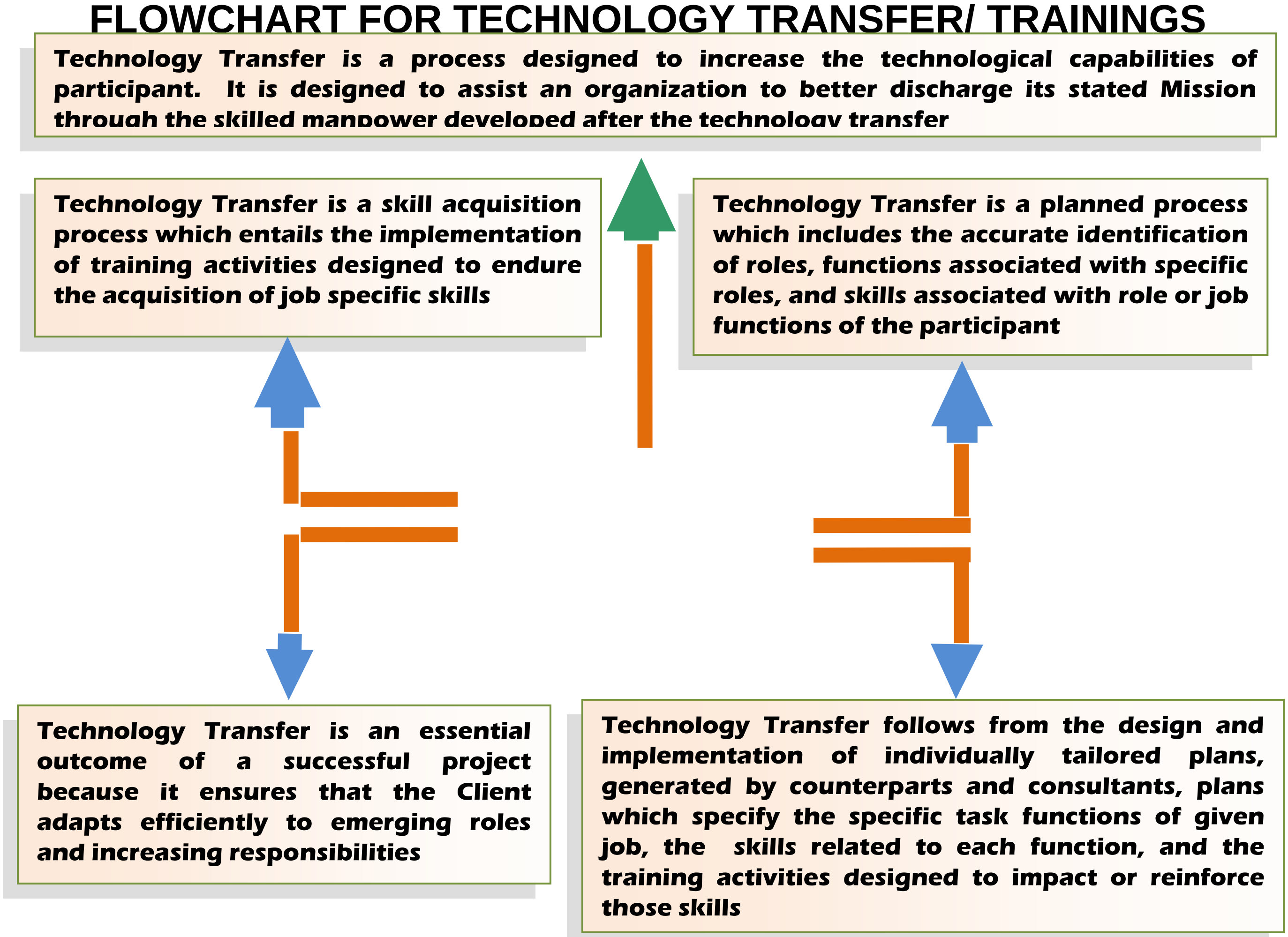

१.४.६ वस्तुस्थिती विवरण मस्यौदा तयारी

तथ्याङ्क सङ्कलन, विश्लेषण, संश्लेषण तथा प्रशोधन पश्चात डिजिटल पार्श्वचित्रको एउटा प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गरियो । यसको साथै वस्तुस्थिती विवरणको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार तथा कार्यविधि, वस्तुस्थिती विवरण तयारी कार्यशाला, तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण प्रक्रियाको अन्तिम परिणाम वस्तुस्थिती सम्बन्धी विवरण प्रतिवेदन अनुसूची २ मा दिइएको ढाँचा अनुसार तथ्याङ्क विश्लेषणबाट प्राप्त सूचना तथा विवरण र स्रोतनक्शाको आधारमा तयार गरिएको छ । यस प्रतिवेदनमा प्राप्त सम्पुर्ण तथ्याङ्कहरूको तथ्याङ्क विश्लेषण गरी प्राप्त भएको सूचनालाई क्षेत्रगत, लैंगिक तथा सामाजिक आधारमा खण्डीकृत गरी निर्धारित ढाँचा बमोजिमका तालिका, सूचकांक, ग्राफ र चित्र, नक्शा आदि बीच तार्किक सम्बन्धको आधारमा क्रमबद्ध तरिकाले प्रस्तुत हुने गरी मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरिएको थियो ।

१.४.७ वस्तुस्थिती विवरण सुझाव सङ्कलन

मस्यौदा प्रतिवेदन पेश गर्नुको मुख्य उद्देश्य भनेको नै सुझाव तथा जानकारी सङ्कलन गरी डिजिटल गाउँपार्श्वचित्रलाई पूर्णरूप दिनु नै हो । निर्धारित ढाँचामा गाउँपालिकाको वस्तुस्थिती विवरणको मस्यौदा तयार भए पश्चात वस्तुस्थिती विवरणको मस्यौदामा छलफल गर्न गाउँपालिकामा एक दिने प्रमाणीकरण कार्यशाला (Validation Workshop) को आयोजना गरियो । सो कार्यशालाको मुख्य उद्देश्य भनेको प्रस्तुत भएका सूचना तथा विवरणको शुद्धता र तथ्य यकिन गरी सुधारको लागि सुझाव संकलन गर्ने, वस्तुस्थिती विवरणको मस्यौदाले समेट्न नसकेका विषय क्षेत्र वा परिमार्जन गर्नुपर्ने पक्षहरु केलाई समावेश गर्न सुझाव आदान प्रदान गर्ने, वस्तुस्थिती विवरणमा प्रस्तुत तथ्याङ्क, सूचना तथा विवरणहरुको अन्तरसम्बन्ध र तुलनात्मक पक्षहरु यकिन गर्ने, वस्तुस्थिती विवरण प्रकाशन पश्चात यसका विवरणहरु योजना तर्जुमा, विकास निर्माण, सेवा प्रवाह, कार्यसम्पादन र नतिजा अनुगमनमा उपयोग गर्ने प्रतिबद्धता जाहेर गर्ने रहेको थियो । यसै सर्न्दभमा मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी पश्चात गाउँपालिका आधिकारिक व्यक्तित्व, सरोकारवाला संघसंस्था, शाखा लगायत स्थानीय बासिन्दाहरूको सुझाव तथा सल्लाहलाई सङ्कलन गर्ने कार्य गरिएको थियो जसले गर्दा नगर पार्श्वचित्रलाई मूर्तरूप प्रदान गर्न सहज तथा सफलता प्राप्त भएको थियो ।

१.४.८ वस्तुस्थिती विवरण अन्तिम प्रतिवेदन तयारी

लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको डिजिटल पार्श्वचित्रको मस्यौदा प्रतिवेदन पेश तथा प्रस्तुतीकरण गरे पश्चात लिसंखु पाखर गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारी, गाउँपालिकावाट मनोनित विषयगत सल्लाहकारहरु, सयुक्त टोल विकास संस्था, सरोकारवाला संघसंस्था लगायत विभिन्न तह तथा समुहबाट प्राप्त सल्लाह, सुझावहरुलाई समावेश गरी अन्तिम डिजिटल पार्श्वचित्र निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको छ । साथै यस गाउँपालिकाको डिजिटल रुपमा रहेका सम्पुर्ण तथ्यांकहरुलाई गाउँपालिकाको सुचना शाखामा Transfer गरिएको छ ।

१.५ गाउँ पार्श्वचित्रको समय सीमा

गाउँपालिकाको डिजिटल नगर पार्श्वचित्र तयारीका लागि ढाँचा तयार गर्ने क्रममा प्राप्त विभिन्न विषयक्षेत्रको सैद्धान्तिक अध्ययन गरिएको भएता पनि वास्तविक रूपमा सम्बन्धित क्षेत्रमा परीक्षण गर्न बाँकी रहेको हुनाले सुधार गर्नुपर्ने हुन सक्छ । यसैगरी भौगोलिक, सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, आर्थिक, प्राकृतिक आदि विविधता भएको क्षेत्रको सम्पूर्ण पक्ष नसमेटिन सक्छ भने कतिपय उल्लेखित सबै फारामहरू गाउँपालिकामा उपयोग नहुन सक्छ । तापनि पार्श्वचित्रको अध्ययन क्षेत्र विस्तृत भएको हुँदा अध्ययनको उद्देश्यलाई नै मुख्य क्षेत्रको रूपमा लिइएको छ । साधन, श्रोत, समय, लागत, सूचना लगायत अन्य कुराहरूको सिमितताको कारणले गर्दा जुनसुकै अध्ययन पनि केही निश्चित सीमाभित्र बाँधिएको हुन्छ । त्यसैले लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको डिजिटल पार्श्वचित्र तयार गर्ने क्रममा मोबाइल एप्सको प्रयोग मार्फत घरधुरी सर्वेक्षणमा आधारित तथ्याङ्क सङ्कलन, गाउँपालिकाले आफ्नो भूगोल, भौगोलिक अवस्था, रीतिरिवाज, कलासंस्कृति, सामाजिक मुल्यमान्यता, पेशा व्यवसाय आदिलाई मध्यनजर गर्दै प्रश्नावलीहरु तयार लगायत मन्त्रालयबाट प्रकाशित गरिएको वस्तुगत विवरण ढाँचा, नापी विभागबाट उपलब्ध तथ्याङ्क, जिल्लाबाट उपलब्ध तथ्याङ्क तथा विवरण, गाउँपालिकाभित्र रहेका सरोकारवाला निकाय, गाउँपालिकाका विभिन्न शाखा, उपशाखा तथा इकाई लगायत अनुगमन टोली सहितको स्थलगत सर्वेक्षण आदिको सीमाभित्र रही करीव ११ महिनाको समय सीमा भित्र रही समग्र लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको डिजिटल पार्श्वचित्र (तयार गरिएको छ ।

साधन, श्रोत, समय, लागत, सूचना लगायत अन्य कुराहरूको सिमितताको कारणले गर्दा जुनसुकै अध्ययन पनि केही निश्चित सीमाभित्र बाँधिएको हुन्छ । तथापि घरधुरी सर्वेक्षण तयारीका क्रममा केही सिमाहरु महसुस गरिएको थियो । पहिलो, प्राविधिक कठीनाईका कारण घरधुरी सर्वेक्षणबाट आउन सक्ने कतिपय सुचनाहरु प्राप्त गर्न सकिएन । दोस्रो, वस्तुगत सर्वेक्षणमा वडागत रुपमा सम्पूर्ण घरपरिवार तथा परिवार संख्यालाई समावेश गर्न कोशिस गरिएको भएतापनि प्रदेशको राजधानी भित्रको गाउँपालिका भएकाले तिब्र बसाई सराईका कारण कतिपय घरपरिवारको व्यक्तिगत विवरण समावेश नभएको हुन सक्छ भने सर्वेक्षण गर्ने समयमा खाली रहेको जग्गामा हाल घरहरु बनेको पनि हुन सक्ने भएकाले भर्खरै बनेका घरहरुको तथ्यांक लगायत तथ्यांक संकलनको समय पश्चात वसाई सरि आएका परिवारहरुको तथ्यांक समावेश गर्न सकिएको छैन ।

परिच्छेद दुईः गाउँपालिका को चिनारी

२.१ भौगोलिक अवस्थिति

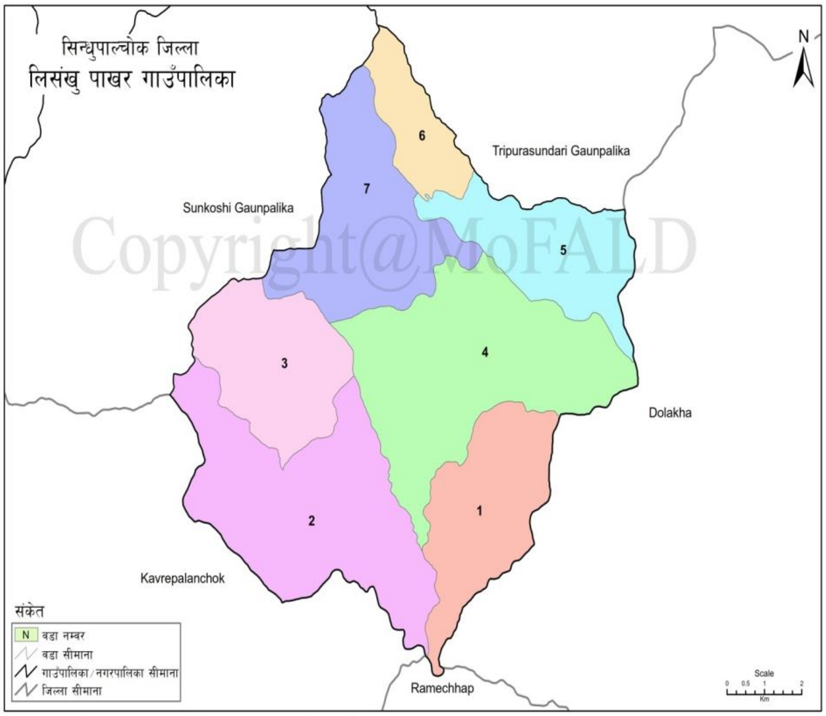

स्रोत: स्वलरुप नक्सा (स्केल १:२५००० / १:५००००), नापी विभाग र जनगणना २०६८, केन्द्रिय तथ्यांक विभाग
तयार पार्ने: गाउँपालिका, नगरपालिका तथा विशेष, संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्रको संख्या तथा सीमाना निर्धारण आयोग

Projection System: MUTM, Spheroid - Everest 1830
LLRC, 2016

लिसंखु पाखर गाउँपालिका नेपालका ७ प्रदेश मध्ये बागमती प्रदेशको सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको दक्षिण-पुर्वी भागमा अवस्थित छ। भौगोलिक अवस्थिति अनुसार ८५ डिग्री ५३ मिनेट ०९ सेकेण्ड पुर्वी देशान्तर र २७ डिग्री ४० मिनेट २० सेकेण्ड उत्तरी अक्षांशमा फैलिएको यस गाउँपालिका समुन्द्री सतह देखी १९३० मिटरको उचाईमा रहेको छ। पुर्वमा दोलखा र रामेछाप जिल्ला, पश्चिममा सुनकोशी गाउँपालिका, उत्तरमा त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिका तथा दक्षिणमा काभ्रेपलान्चोक जिल्ला र सुनकोशी गाउँपालिकाको सिमानासँग जोडिएको यो नगर पहाडी भु–भागमा फैलिएको छ। स्थानीय नगरवासीहरुलाई सर्वसुलभ ढंगबाट सेवा सुविधा उपलब्ध गर्न गराउन जम्मा ७ वटा वडाहरुमा विभाजन गरिएको छ।

२.२ लिसंखु गाउँपालिकाको ऐतिहासिक नामाकरण

लिसंखु पाखर गाउँपालिका को ऐतिहासिक नामाकरण साबिक लिसंखु गा.वि.स. र ठूलोपाखर गा.वि.स. को संयुक्त नामबाट "लिसंखु पाखर" नामाकरण गरिएको देखिन्छ। हाल उक्त नाम भएका गा.वि.स.हरु लिसंखु २ नं. वडा भएको छ भने ठूलोपाखर गा.वि.स.को ठूलो शब्द हटाई पाखर भन्ने शब्दलाई मिलन गरेको पाईन्छ। त्यसैगरी ठूलोपाखर गा.वि.स. हाल ७ नं. वडा भएको छ। साविकको लिसंखु गाविस र साविकको ठुलो पाखर गाविसको आसपासका बस्तीहरुलाई पाखर क्षेत्र भनिने गरिएको थियो। वाफल,लिसंखु ,ठुलो धादिङ र अत्तरपुर एक भाग रहेको छ भने जेठल, ठुलो पाखर र पेटकु अर्को भाग रहेको छ। दुवै भेगको स्थानीयको चाहना र मर्मअनुसार यो गाउँपालिकाको नाम लिसंखु पाखर गाउँपालिका रहन गएको हो।

लिसंखु गाउँपालिकाको ऐतिहासिक पृष्टभूमि

लिसंखु पाखर नाममा रहेको शब्दको पृष्टभूमि, ऐतिहासिक महत्वको शब्द र अर्थ दर्शाउने रहेका छन् । पौराणिक भनाई अनुशार तामाङ समुदायएको भाषाबाट स्थापित भौगोलिक वनपाखा, खालानाला संग सम्बन्धीत शब्दहरु रहेको पाईन्छ । जसको प्राचिन शब्द "ह्विस्योङकु" स्थापित थियो । कालान्तरमा "ह्विस्योङकु" शब्द अपभ्रंशित भै लिसंखु हुन गएको देखिन्छ । लिसंखु शब्दको अर्थ तात्विक हिसाबले कुनै पनि शब्दबोध गरिदैन । "ह्विस्योङकु" तिन ओटा शब्दहरुमिलेर बनेको पाईन्छ । ह्वि+स्योङ+कु = ह्विस्योङकु हुन्छ भने यसको अर्थबोध यस प्रकार रहेको छन् । ह्वि=वनपाखा र स्योङ=खोलानाला र कु=नौ ओटा भन्ने अर्थबोध हुन्छ ।

यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको ऐतिहासिक कुरा गर्दा तामाङ समुदायको बाहुल्यता रहेकोले, तामाङ जाति भित्रको योन्जन थरी तामाङको ऐतिहासिक एवं प्रमुख धतथलो र भाषा, धर्म, संस्कार, संस्कृति, सभ्यता विकासको उदगम क्षेत्र समेत रहेका् पाईन्छ । यसको साथै मोक्ताङ्ग, घिसिङ्ग र बल थरीका तामाङ पुर्खजहरुको महत्वपूर्ण ऐतिहासिक किम्बदन्तिहरु रहेको पाईन्छ । तेन्जिङ नोर्गे, एडमण्ड हिलारी पदमार्ग यसै गाउँपालिका भित्र पर्दछ भने सर्वोच्च शिखर सगरमाथा आरोही (कान्छो) कम उमेरमा आरोहण गर्ने आरोही शम्बु तामाङ यसै गाउँपालिकाको नागरिक रहेका छन्।

२.३ राजनीतिक अवस्थिति

नेपाल सरकारको मिति वि.सं २०७३ फाल्गुण २७ गते नेपाल सरकारले राजपत्रमा प्रकाशित गरी साविकको ठूलो धादिङ,अत्तरपुर,लिसंखु,जेठल,पेट्कु र ठुलोपाखर गा.वि.स.लाई एकीकृत तथा समावेश गरी लिसंखु पाखर गाउँपालिका घोषणा गरिएको थियो । ९८.६१ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल ओगटेको यस गाउँपालिकाको पुर्वमा दोलखा र रामेछाप जिल्ला, पश्चिममा सुनकोशी गाउँपालिका, उत्तरमा त्रिपुरा सुन्दरी गाउँपालिका तथा दक्षिणमा काभ्रेपलान्चोक जिल्ला र सुनकोशी गाउँपालिकाको सिमानासँग जोडिएको यो पर्यावरणीय सुन्दर गाउँपालिका पहाडी देखि हिमाली भु–भागमा फैलिएको छ । स्थानीय गाउँवासीहरुलाई सर्वसुलभ ढंगबाट सेवा सुविधा उपलब्ध गर्न गराउन जम्मा ७ वटा वडाहरुमा विभाजन गरिएको छ । यस गाउँपालिकाका वडा कार्यालयहरु रहेको स्थान र स्वामित्व सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा दिइएको छ :

तालिका नं. १: वडा कार्यालय सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	समाबेश गरिएका गा.वि.स.हरु	साविक वडा.न.	वडा कार्यालय रहेको स्थान	स्वामित्व
१	ठुलो धादिङ	१-९	ठुलो धादिङ	आफ्नै
२	लिसंखु	१-५,७	लिसंखु	आफ्नै
३	वाफल	६,८,९	लिसंखु	आफ्नै
४	अत्तरपुर	१-९	अत्तरपुर	आफ्नै
५	जेठल	१-९	जेठल	आफ्नै
६	पेट्कु	१-९	पेट्कु	आफ्नै

७	ठुलो पाखर	१-९	ठुलो पाखर	आफ्नै

श्रोतः स्थलगत सर्वेक्षण, लिसंखु पाखर गाउँपालिका २०७८

२.४ धरातलीय अवस्था

लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको धरातलिय अवस्था उकाली ओराली डाढाँ काडाँ पहाडी खालको रहेको छ । साथै यसको ठूलो भाग बन जङ्गल इत्यादि ले ओगटेका छन् भने ग्रामिण क्षेत्रका सबै भागहरुमा कृषि उत्पादन गरिन्छ । करिव ९३ प्रतिशत जग्गा खेतीयोग्य जमिन रहेको यो गाउँपालिकामा मुख्य उत्पादनको रुपमा धानवाली रहेको छ । दलहन बाली, गहुँ, तोरी, मकै आदिको पनि राम्रो उत्पादन हुने गर्दछ । कतिपय मानिसले २ बालीसम्म लगाउने गरेका छन् भने धेरै जग्गा हिउँदको समयमा अधिकाँस बाँझै रहेको देखिन्छ ।

यस गाउँपालिकामा अर्धउष्ण किसिमको हावापानी पाइन्छ । यहाँको अधिकतम तापक्रम गर्मी समयमा ३२.५ डिग्री सेल्सियससम्म र जाडो याममा ५ डिग्री सेल्सियससम्म हुन्छ । मंसिरदेखि माघसम्म जाडो हुने, बैशाख देखि आश्विनसम्म गर्मी हुन्छ । लगभग ८० प्रतिशत वर्षा आषाढ, श्रावण, भाद्र महिनामा मनसुनी वर्षा हुने गर्दछ । केही वर्षयता जलवायु परिवर्तनको कारण एकातिर बर्षादमा कमी आएको, भूमिगत पानीको सतह घट्दै गएको र गर्मी बढ्दै गएको छ भने अर्कोतिर पशु तथा बालीविरुवामा रोगकिरा बृद्धि हुँदै गएकोछ ।

२.५ प्राकृतिक सम्पदा

सिन्धुपालचोक जिल्लामा रहेको लिसंखु पाखर गाउँपालिका प्राकृतिक सम्पदा र शौन्दर्यताका दृष्टिकोणले जिल्लाकै उत्कृष्ट गाउँपालिका मा पर्दछ । यस गाउँपालिकामा रहेका जलश्रोत, जङ्गल, हिमाली तथा पहाडी टाकुराहरु पर्यटकीय शौन्दर्यताका प्रमुख तत्वहरु बन्न पुगेका छन् । सुविख्यात सुन्दर पर्यटकीय स्थलहरु, कला, साहित्य र संस्कृतिले गर्दा गाउँपालिकाको पहिचानलाई यस जिल्ला भित्र तथा बाहिर समेत स्थापित गरेको हुँदा यस गाउँपालिकालाई प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक पर्यटकीय दृष्टिकोणले उत्कृष्ट मानिन्छ ।

२.६ सांस्कृतिक उत्कृष्टता

यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा तामाङ, गुरुङ, बाहुन, क्षेत्री, नेवार, दलित आदि समुदायका मानिसहरुको बसोबास रहेको पाईन्छ । यी समुदायका मानिसहरुले विभिन्न धर्महरु अवलम्बन गरेको पाईन्छ । जसमा बौद्ध धर्मालम्बीहरुको बाहुल्यता रहेको छ । तामाङ सेलो, बाहुन रतौली, तामाङ झाकी नाच, तामाङ डम्फु जुवाई आदि जस्ता पर्वहरु यहाँका धर्मालम्बीहरुले मनाउने गर्दछन ।

अनेक जाति, भाषा, धर्म र संस्कृति रहेको यहाँ दशैं, तिहार, तीज, हरितालिका, श्रीकृष्णजन्माष्टमी, माघेसंक्रान्ति आदि चांडबाडहरु मनाईन्छन् । लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा प्रख्यात प्रशिद्ध मण्ठपोखरी लगायत अन्य धार्मिक, पर्यटकीय, पुरातात्विक तथा ऐतिहासिक मठमन्दिरहरु रहेका छन् । यस गाउँपालिकामा रहेको धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरुको विवरणलाई अनुसूची २ मा प्रस्तुत गरिएको छ । यसको साथै गाउँपालिका भित्र मनाईने चांडपर्व तथा जात्राहरु लगायत धर्मशालाको विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका नं. २: स्थानीय चाडपर्व तथा जात्राहरूको विवरण

क्र.सं.	चाडपर्व तथा जात्राहरू	क्र.सं.	चाडपर्व तथा जात्राहरू
१	सोनाम लोसार	१०	बुद्धजयन्ती
२	दशैं	११	तमु लोसार
३	तिहार	१२	ग्याल्पो लासार
४	तिज	१३	शिवरात्री
५	माघे संक्रान्ति	१४	श्रीकृष्ण जन्माष्टमी
६	चैते दशैं	१५	कालोपाटी जात्रा
७	रामनमवी	१६	तङजो महाकाल वार्षिक पूजा
८	कुल पूजा	१७	लोसार/ल्होछार
९	होली	१८	पाल्पेश्वरी जात्रा

श्रोतः स्थलगत सर्वेक्षण, लसंखु पाखर गाउँपालिका-२०७९

तालिका नं.३: धर्मशाला सम्बन्धी विवरण

सि.न.	धर्मशाला तथा अतिथी सदनको नाम	ठेगाना	सि.न.	धर्मशाला तथा अतिथी सदनको नाम	ठेगाना
१	पुतलीपाटि	वडा न. २	२		

श्रोतः स्थलगत सर्वेक्षण, लसंखु पाखर गाउँपालिका-२०७९

२.७ सम्भावना, अवसर, चुनौति र समस्याहरू

- कृषि उपजको व्यवसायीकरण र उत्पादनमा वृद्धि गर्न सकिने छ ।
- आधुनिक पशुपालन व्यवसायबाट पशुजन्य उत्पालनमा आत्मनिर्भर गराउन सकिने छ ।
- खेतियोग्य जमिनमा सिंचाई सुविद्या उपलब्धता गराउन सकिने छ ।
- स्थानीय कच्चापदार्थमा आधारित उद्योगको स्थापना एवं बजार व्यवस्था गर्न सकिने छ ।
- वित्तीय सेवा तथा सुविधाको पहुँचमा बृद्धि गराउन सकिने छ ।
- स्थानीय क्षेत्रमा उत्पादन भएका खाद्यान्न तथा नगदेवालीहरुलाई बजार व्यवस्था गर्न सकिने छ ।

२.७.१ बिद्यमान अवस्थाको समिक्षा :

लिसंखु पाखर गाउँपालिका मा सडक को वर्तमान अवस्था अलि पक्कि मोटर बाटो र यो सडकले लामोसाघ जिरी राजमार्ग छोएको र गाउँपालिका भवन सम्म जोड्ने बाटो चाँहि अलि ग्राईभिल रहेको छ भने गाउँपालिका का सवै वडाहरुमा बाटोको सुविधा रहेको छ ।

शिक्षाको बिद्यमान अवस्थालाई हेर्ने हो भने लगभग ८० प्रतिशत साक्षर/शिक्षित भएको देख्न सकिन्छ ।

खानेपानीको बिद्यमान अवस्था चाँहि सवै वडाहरुमा खानेपानीको राम्रै सुविधा रहेको ।

यस गाउँपालिकामा दूरसञ्चारको सुविधा अन्तर्गत नेपाल टेलिकम र एन सेल नेटवर्कको सुविधा सबै ठाउँहरुमा भएको देख्न सकिन्छ । त्यसैगरी विद्युतको पहुँचता भने ठीक ठीकै रहेको छ ।

आर्थिक अवस्थालाई हेर्दा यस गाउँपालिकाको प्रमुख खेती अन्तर्गत आलु, धान, मकै, आदिको उत्पादन गरी उक्त कृषि उपजबाट जीविकोपार्जन गर्ने र यस्तै पर्यटकको प्रमुख गन्तव्य बन्दै गएको हुँदा यस गाउँपालिकाका वासिन्दाका लागि पर्यटन क्षेत्र प्रमुख आयको बाटो बन्दै गएको पाईएको छ साथै यस गाउँपालिका भित्रका लगभग १० प्रतिशत मानिसहरु वैदेशिक रोजगारमा गएका छन् ।

क) सबलपक्ष

- काठमाडौं मा चर्चित मानिने आलु मुडे आलु पाईन्छ ।
- ताङजो माहाकाल मन्दिर ।
- जडिबुटिको प्रसिद्ध स्थान भन्न सकिन्छ **।**

यस गाउँपालिका भित्र निम्न अनुशारका जडिबुटिहरु पाउन सकिन्छ :

- ❖ धसिङगरे, सतुवा
- ❖ नागवेली, सुनखरी
- ❖ चिराईतो, ठूलो ओखती
- ❖ लोक्ता, पाखनवेद
- ❖ विषवेच, पानी अमला
- ❖ तितेपाती, बुकी
- ❖ टिमुर, शिल टिमुर आदि

ख) कमजोर पक्ष

१) यस गाउँपालिकाको प्रमुख कमजोर पक्ष भनेको यो क्षेत्र प्रमुख पर्यटकीय स्थल भएता पनि यस ठाउँको उचित प्रचारप्रसार नै नहुनु प्रमुख कमजोरी को रुपमा लिन सकिन्छ ।

२) यस गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण बाटाघाटाहरु राम्रो बनाउन नसक्नु,

३) यस गाउँपालिकामा भएका विभिन्न जडिबुटिहरुको उचित प्रशोधन तथा उत्थान गर्न नसक्नु ।

४) उत्पादन भएका चिजवस्तुहरुको बजार व्यवस्थापन गर्न नसक्नु ।

५) कृषि पर्यटन भित्रयाउन नसक्नु ।

ग) अवसर

- यस गाउँपालिका मा पर्यटन क्षेत्रलाई व्यवस्थित एवं उचित प्रचार प्रसार गरी लाभ लिन सकिने ।
- लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको कृषि क्षेत्रमा आधुनिकरण गरी उत्पादनमा बृद्धि गर्न सकिने ।
- यस गाउँपालिका का युवाहरुलाई तालिम तथा सीप सिक्न अभिप्रेरित गरी र सीप तथा तालिमहरु उपलब्ध गराई दक्ष बनाउन सकिने ।
- यस गाउँपालिका का सबै महिलाहरुलाई सीपमुलक तालिम प्रदान गर्ने र घरमा उत्पादित चिजवस्तुहरुलालई प्रयोग गर्न उत्प्रेरित गर्ने ।

घ) चुनौती

प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा तथा तालिम प्रदान गर्ने संस्थाहरु न्यून रहेका र भएका संस्थाहरुबाट पनि शिक्षित जनशक्तिको गुणस्तरमा पनि कमि भएको चुनौती देखिएको छ । यसैगरी जीवन उपयोगि शिक्षाको कमि र अधिकांश युवाहरुलाई दक्ष बनाउने प्रोत्साहन तथा तालिम प्राप्त गर्न चुनौतीपूर्ण रहेको देखिन्छ ।

धार्मिक एवं पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण

१. बुलबुले चिया बगान र पार्क
२. होल्का चौतारा
३. भ्युटावर भुडे, हिल स्पेशल, कोसेली घर शिव मन्दिर भुडे
४. तङजो महाकाला शक्तिपीठ
५. म्रु कू (नौमुहान ताल)
६. ठाना डांडा पर्यटन क्षेत्र
७. धुलुङग्योई झरना
८. पोल्दोङ गुफा
९. सङगेला झे (बुद्ध पाईला ढुङ्गा)
१०. छ्योईफेल कुन्देलिङ गुम्बा आदि ।
११.त क्लङबा
१२.गङ नम्सा
१३.ढुपस्युवा

२.८ गार्हस्थ्य उत्पादन

कुल गार्हस्थ उत्पादन भनेको कुनै देश वा सरकारमा निश्चित समय अवधि भित्र हुने वस्तु तथा सेवाको कारोवारको कुलयोग हो । यसको अर्थ के हो भने एउटा राज्यभित्र जति पनि वस्तु वा सेवाको उत्पादन र उपभोग हुन्छ त्यसको एक बर्ष भरीको मौद्रिक जोड नै GDP हो । यसको गणना निम्नानुसार गरिन्छ ।

कुल गार्ह्रास्थ उत्पादन = उपभोगमा हुने कुल खर्च + कुल लगानी + सरकारी खर्च + (आयात -निर्यात)

उपभोगमा हुने कुलखर्च भनेको एकबर्ष भरी सम्बन्धित राज्यका घरधुरीले बस्तु तथा सेवाको उपभोगमा गरेको कुल खर्च भन्ने बुझ्नु पर्छ । तर यस्तो खर्च सम्बन्धित राज्यभित्र मात्र हुनुपर्छ ।

कुल लगानी भनेको सम्वन्धित राज्यका उद्योग, फर्म वा घरधुरीले उद्योग, व्यापार, आवास (घर जग्गा) आदि क्षेत्रमा एकवर्ष भित्र गरेको गरेको कुल लगानी भन्ने वुझिन्छ ।

सरकारी खर्च भन्नाले त्यो राज्यको सरकारले एकबर्ष भित्र गरेको चालु र पूँजीगत खर्चको योग सम्झनु पर्छ ।

अन्त्यमा (आयात-निर्यात) भन्नाले सम्वन्धित राज्यमा उत्पादन भएर एकवर्ष भित्र राज्य भन्दा वाहिर निर्यात हुने वस्तु तथा सेवाको परिणाममा बाहिरी राज्यबाट भित्र आउने वस्तु तथा सेवाको आयातको परिणाम बीचको फरक हो ।

लिसंखु पाखर गाउँपालिकाभित्र रहेका उद्योग तथा व्यवसायीले उत्पादन गरेर विभिन्न आदि ठाउँमा निर्यात गर्दा जति पाउछन त्यसमा लिसंखु पाखर गाउँपालिकाभित्र भित्रने वस्तुको मुल्य घटायो भने निस्कने रकम भनेर बुझ्न पनि सकिन्छ ।

२.९ मानव विकास सूचाङ्क

मानव विकास सुचकमा तीनवटा कुरा हेरिन्छ। पहिलो औषत आयु हो र यो स्वास्थ्य सम्वन्धि सुचक हो। यो सुचकको खास अर्थ मानिसको स्वस्थ जिवनको अवस्था आँकलन गर्नु हो। जति धेरै औषत आयु हुन्छ त्यतीनै सकृय हुन सक्ने उमेर वढ्छ।

दोस्रो शिक्षा हो र यस अन्तरर्गत सम्वन्धित सरकारका विद्यालयमा विद्यार्थीले विद्यालयमा विताएको औषत वर्ष लाई गणना गरिन्छ। यस अन्तर्गत २५ वर्षको उमेर भित्र एउटा विद्यार्थीले कति वर्ष विद्यालयमा वितायो भन्ने कुराको तथ्याङ्क लिईन्छ। त्यसैगरी एउटा वच्चाले स्कुलमा विताएको अपेक्षित वर्षको गणनाबाट शिक्षा सम्वन्धि सुचक निकालिन्छ।

तेस्रोमा आय सुचक पर्दछ र आयसुचकले सम्वन्धित सरकारका घरधुरीको प्रति व्यक्ति आय अवस्थालाई दर्शाउछ। यो विशेष गरी एउटा घरधुरीले एक वर्ष भित्र गरेको औषत आम्दानीका आधारमा निकालिने सुचक हो। यी माथि उल्लेख गरिएका तीन वटै सुचकका आधारमा मानव विकास सुचक निर्माण गरिन्छ।

परिच्छेद तीन : पारिवारिक विवरण तथा जनसङ्ख्याको अवस्था

३.१ *बस्ती र घरपरिवार विवरण*

बस्ती भन्नाले कुनै पनि ठाउमा निश्चित क्षेत्र ओगटेर बसेका जनसंख्याको समुहलाई जनाउँदछ। परिवार, घर तथा टोल मिलेर एउटा बस्तीको संरचना हुन्छ। बस्ती भन्नाले त्यो स्थान भन्ने बुझिन्छ जहाँ भौतिक तथा जैविक पर्यावरणको अबस्थिति तथा सन्तुलन रहेको हुन्छ। वास्तवमा कुनै पनि क्षेत्रको विकास तथा विस्तार हुनको लागि त्यस क्षेत्रमा रहेका वस्तीको ठूलो योगदान रहेको हुन्छ।

३.२ जनसङ्ख्या वितरणको अवस्था

तालिका नं.४: घरधुरी वर्गीकरण

वडा नं.	ववरण घरधुरी संख्या	थ्प विवरण लिन नसकिएको घरधुरी	जम्मा घरधुरी संख्या	विवरण सहितको जनसंख्या	थ्प विवरण लिन नसकिएको जनसंख्या	जम्मा जनसंख्या	औसत परीवार संख्या
१	५८५		५८५	२६४२	३३९	२९८१	५.१
२	५१६	४४	५६०	२४५९	९२४	३३८३	६.६
३	४७४		४७४	१८९४	३९७	२२९१	४.८
४	५५९	१८	५७७	२२६७	३००	२५६७	४.६
५	८५९		८५९	३४१५	०	३४१५	४.०

६	३९२		३९२	१५८३	२५०	१८३३	४.७
७	७०८		७०८	३५३०	३००	३८३०	५.४
जम्मा	४०९३	६२	४१५५	१७७९०	२५१०	२०३००	५.०

३.३ *उमेर तथा लिङ्गको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण*

तालिका नं. ५: लिंग अनुसारको वर्गीकरण

	जम्मा सख्या	जम्मा प्रतिसत
महिला	८६५७	४८.७
पुरुष	९१३३	५१.३
जम्मा	१७७९०	१००.०

तालिका नं. ६: उमेर अनुसार जनसंख्याको वर्गीकरण

उमेर समुह	१	२	३	४	५	6	७	जन संख्या	%
५ वर्ष भन्दा कम	७६	१३२	८५	१३६	१५४	८३	२३५	९०१	५.१
५ - ९ वर्ष	१६७	१४९	१२६	१३३	२९०	११२	२२०	११९७	६.७
१० - १४ वर्ष	१५४	१५४	१४८	१५३	२५०	१३२	२४९	१२४०	७.०
१५ - १९ वर्ष	२०४	१७८	१७०	१५६	३१७	१२९	२६५	१४१९	८.०
२० - २४ वर्ष	२२९	१७३	१४६	२३९	२८५	११७	३२४	१५१३	८.५
२५ - २९ वर्ष	२९६	२७८	२२१	२५८	३७४	१६०	३८९	१९७६	११.१
३० - ३४ वर्ष	२९१	२६२	१७७	२२५	३३०	१७२	३७०	१८२७	१०.३
३५ - ३९ वर्ष	२३४	२०८	१६४	१९३	२८६	१३७	३०७	१५२९	८.६
४० - ४४ वर्ष	१७०	१७३	११५	१४३	२५२	१०४	२६१	१२१८	६.८

४५ - ४९ वर्ष	१६९	१३०	१०१	१११	१८७	७८	१८७	९६३	५.४
५० - ५४ वर्ष	१३८	१३३	९३	११२	१४५	९५	१६८	८८४	५.०
५५ - ५९ वर्ष	१०४	१०७	७८	१००	१३०	६२	१२४	७०५	४.०
६० - ६४ वर्ष	१३७	११५	८१	९४	१२२	६३	१३३	७४५	४.२
६५ - ६९ वर्ष	१०६	८०	७५	८०	११७	५२	९४	६०४	३.४
७० -७४ वर्ष	७१	७८	५५	५९	६२	३९	८५	४४९	२.५
७५-७९ वर्ष	३७	४५	४२	३०	४६	२१	६५	२८६	१.६
८० वर्ष वा सो भन्दा बढी	५९	६४	१७	४५	६८	२७	५४	३३४	१.९

३.४ *जातियता अनुसार लिगंको वर्गीकरण जनसंख्याको आधारमा*

तालिका नं. ७: जातियता अनुसार लिगंको वर्गीकरण जनसंख्याको आधारमा

	महिला	पुरुष	जम्मा जनसंख्या
तामांग	४९७७	५४१०	१०३८७
बाह्मण क्षेत्री	९३३	८९२	१८२५
नेवार	२११८	२१९८	४३१६
गुरुङ	४९	६१	११०
राई	४	५	९
मगर	१५	१५	३०
पहरी	४०	३८	७८
दलित	५२१	५१४	१०३५
जम्मा	**८६५७**	**९१३३**	**१७७९०**

३.५ *धर्म अनुसार घरधुरी सङ्ख्याको विवरण*

तालिका नं.८ जनसख्याको आधारमा धर्म अनुसार वर्गीकरण

वडा नं	हिन्दु	बौध्द	क्रिश्चियन	जम्मा जनसंख्या
१	३०५	२३०८	२९	२६४२
२	७०६	१७०४	४९	२४५९
३	६४४	१२५०	०	१८९४
४	१२८६	८९७	८४	२२६७
५	२२२८	१०४८	१३९	३४१५
६	१०२४	४७९	८०	१५८३
७	९०२	२५५९	६९	३५३०
जम्मा	७०९५	१०२४५	४५०	१७७९०
प्रतिसत	३९.९	५७.६	२.५	१००.०

३.६ *अपाङ्गताको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण*

तालिका नं. ९: अपांगता सम्बन्धि विवरण

	१	२	३	४	५	६	७	झद्दज ;+स्द्रद्द	%
अपाङ्गता नभएको	२६०८	२४२७	१८६२	२२५०	३३६७	१५३१	३४६३	१७५०८	९८.४
शारीरिक अपाङ्गता	२५	२१	२०	८	३२	३४	३७	१७७	१.०
दृष्टिविहिन (आँखा नदेख्ने)	५	१	५	१	३	२	८	२५	०.१
वोल्न तथा सुन्न नसक्ने (बहिरा)	२	५	१	७	९	५	१२	४१	०.२
स्वर वोलाईसम्बन्धी अपाङ्गता (भकभके)	२	२	१	०	२	२	०	९	०.१
मनोसामाजिक अपाङ्गता	०	३	५	१	२	९	१०	३०	०.२

जम्मा	२६४२	२४५९	१८९४	२२६७	३४१५	१५८३	३५३०	१७७९०	१००.०

तालिका नं. १०: अपांगता कार्डको उपलव्धता सम्बन्धि विवरण

	अपांगताको संवन्धि कार्ड उपलव्ध छ या छैन रु		
	छ हेर्न पाएको	**हेर्न नसकिएको**	**जम्मा**
शारीरिक अपाङ्गता	९८	७९	१७७
दृष्टिविहिन (आँखा नदेख्ने)	१७	८	२५
वोल्न तथा सुन्न नसक्ने (बहिरा)	१८	२३	४१
स्वर वोलाईसम्बन्धी अपाङ्गता (भकभके)	५	४	९
मनोसामाजिक अपाङ्गता	१४	१६	३०
जम्मा	१५२	१३०	२८२

परिच्छेद ४: आर्थिक अवस्था

४.१ प्रमुख आर्थिक विवरण :

आर्थिक समानता, समृद्धि, सामाजिक न्याय तथा सहभागितामुलक विकासको जगमा टेकेर समुन्नत समाजको निर्माण गर्ने अभिप्रायबाट निर्देशित वर्तमान संविधानले सार्वजनिक, निजी र सरकारी क्षेत्रको सहभागिता तथा विकास मार्फत उपलब्ध साधन र स्रोतको अधिकतम परिचालनद्वारा तीव्र आर्थिक बृद्धि हासिल गर्दै दीगो आर्थिक विकास गर्ने तथा प्राप्त उपलब्धिहरुको न्यायोचित वितरण गरी आर्थिक असमानताको अन्त्य गर्दै शोषण रहित समाजको निर्माण गर्न राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई आत्मनिर्भर, स्वतन्त्र तथा उन्नतशील बनाउदै समाजवाद उन्मुख स्वतन्त्र र सम्बृद्ध अर्थतन्त्रको विकास गर्ने उद्देश्य लिएको छ[२] ।

आर्थिक विकासले सामाजिक सांस्कृतिक भौतिक, परिवर्तनको सवालमा कायपलटरूपी भुमिका खेल्दछ । आर्थिक परिवर्तनले सामाजिक परिवर्तनको गति र दिशालाई पथप्रर्दशन गर्दछ । राम्रो र मजबुत आर्थिक अबस्था भएको समाजमा नयाँ नयाँ परिवर्तनरूपी क्रियाकलापलाई सजिलै आत्मसाथ गर्न सकिन्छ । अन्य विकासको तुलनामा आर्थिक विकास नेत्तृत्वदायी विकास हो । प्रत्येक सामाजिक प्राणी मानवको संवेदनशील मानसपटलमा आर्थिक तत्वले घच्चघचाई रहेको हुन्छ । वास्तवमा सामाजिक क्रियाकलापको केन्द्रबिन्दु नै आर्थिक विकास हो । आर्थिक हैसियतकै आधारमा सामाजिक व्यवहार, मुल्यमान्यता, क्रियाकलाप, सम्बन्धको दायरा तथा अन्य अवस्थाको विकास हुन्छ । जब मानिस आर्थिक रूपले सम्पन्न हुन्छ तब शिक्षा, स्वास्थ्य, सञ्चार, खाद्यसुरक्षा, पोषण लगायतका क्षेत्रमा उसको पहुँच विस्तार हुन्छ । आर्थिक विकाससंग सम्बन्धित विषयवस्तुलाई क्रमशः तल बर्णन गरिएको छ ।

४.१.१ मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण

आर्थिक विकास स्थानीय सरकारको प्रमुख उद्देश्यका रूपमा रहेको हुन्छ । रोजगारीको अवस्था,उद्योगधन्दा तथा भौतिक पुर्वाधारको पूर्ण विकास तथा व्यावसायिक आधुनिक खेति प्रणालीको प्रबर्द्धनबाट आर्थिक विकास हुन सक्ने मानिन्छ । आधारभुत सर्भेक्षणको अध्ययन अनुसार यस गाउँपालिकामा विभिन्न पेशामा संलग्न जनसङ्ख्यालाई तलको तालिकामा देखाईएको छ ।

तालिका नं. ११: मुख्य पेशा सम्बन्धी विवरण (१० वर्ष वा सो भन्दा माथी संख्याको आधारमा)

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा	प्रतिसत
कृषि तथा पशुपालन	८२३	६८९	५६१	७४५	९२६	४७३	७८३	५०००	३२.९
नोकरी÷जागीर	५४७	२७०	८३	१५९	१३२	१८९	३४७	१७२७	११.४
उद्योग तथा ब्यापार , ब्यापार-साना ठुला सबै	७३	११५	५३	५०	२२०	७२	९६	६७९	४.५
ज्याला÷मजदुरी /labour काम	१६५	१३१	१७०	१२८	२५८	५२	१९१	१०९५	७.२
Skilled काम (गारो लाउने/मिश्री काम/driver आदि)	८	४१	७३	६३	१५०	२८	४६	४०९	२.७
ब्यबसायिक कार्य -ठेकदार, पुजारी,पत्रकार,पराम	५	१७	१७	३१	११	१४	३५	१३०	०.९
वैदेशिक रोजगारी	१८१	१५४	९२	५७	१६६	५०	२७६	९७६	६.४

[२] नेपालको संविधान, २०७२, भाग ४ राज्यका निर्देशक सिद्धान्त

विद्यार्थी (अध्ययनरत)	३८३	३४४	३६०	३९५	५९६	२६४	५३०	२८७२	१८.९
गृहणी/घरको काम गर्ने /घरायसी काम काज	८३	२२५	१८४	१६७	२१९	१०४	४५०	१४३२	९.४
वेरोजगार	५२	८१	४८	७	९०	४९	११८	४४५	२.९
पेन्सन खाने /Retired भएर पेन्सिन बुझ्ने	०	१	०	६	१५	६	१३	४१	०.३
काम नगर्ने /असक्त	५६	६०	२४	४२	७४	६५	७८	३९९	२.६

४.१.२ औषत आम्दानी विवरण

तलको तालिकामा यस गाउँपालिकाका वासिन्दाहरूको प्रति महिना आम्दानीको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । प

तालिका नं. १२: परिवारको सरदर बार्षिक आम्दानी र खर्च

वडा नं.	औसत वार्षिक आम्दानी रुपैयामा	औसत वार्षिक खर्च रुपैयामा	घर परीवारले गरीने वार्षिक खर्च %	बचत वा आम्दानी %
१	२३५५६७.६	१५७७७४.४	६७.०	३३.०
२	३२९३६४.१	३५९४४०.५	१०९.१	-९.१
३	२१९५८०.२	१४९२०४.६	६७.९	३२.१
४	१८१५१७.०	१२२६४०.४	६७.६	३२.४
५	२३५९७२.३	१८८७५३.२	८०.०	२०.०
६	२९५५०५.३	२९७२४७.०	१००.६	-०.६
७	१५४५०७.१	१५९९८४.५	१०३.५	-३.५
जम्मा	२२९९६२.७	१९७६४८.९	८५.९	१४.१

४.१.३ खाद्यान्न सुरक्षाको अवस्था

तालिका नं १३: खाद्य सुरक्षाको अवस्था

	आफ्नो खेतिपातीले तपाइको परिवारलाई कति महिना खान पुग्छ ?					
	पुरै १२ महिना खान पुग्ने	९- ११ महिना सम्म	७- ९ महिना सम्म	४-६ महिना सम्म	३ महिना सम्म	खेतिपति गर्ने जमिन नभएकोर /खेतिपाति नगर्ने
१	१९२	१४	१४	१८६	७७	१००
२	८४	४०	४०	१३३	९२	९१
३	२५	४५	४५	१३६	६१	१४७
४	२८	१	१	३२२	७६	११६
५	१४८	५२	५२	२२२	२०३	१६३
६	४३	३	३	१०३	१४४	८३
७	४०	४०	४०	२२८	१६७	१६६
जम्मा घरधुरी	५६०	१९५	१९५	१३३०	८२०	८६६

%	१३.७	४.८	४.८	३२.५	२०.०	२१.२

४.२ कृषि तथा पशु विकास

४.२.१ पशुपन्छीजन्य उत्पादन सम्बन्धी विवरण

पशुपालन यस गाउँपालिकाका ग्रामिण क्षेत्रका मानिसहरुको मुख्य पेशा हो । आफुलाई चाहिने दुध उपभोग गरी बाँकी रहेको दुध विभिन्न डेरीहरुमा बिक्री गरी आय आर्जनको राम्रो श्रोत बन्नुका साथै बालीमा लगाउने मलको आपूर्तिमा पनि यसले मद्दत पुर्‍याएको छ । यस गाउँपालिकाका ग्रामीण क्षेत्रमा मुख्यगरी पालन हुने पशुहरु यस प्रकार छन् ।

गाई : कृत्रिम गर्भाधान तथा उन्नत साढेको प्रयोगले स्थानीय गाईहरुमा क्रस ब्रिडिङ भइ स्थानीय गाईहरुको संख्या घटेपनी उन्नत जातको संख्या भने बढ्दो छ ।

भैसी : गाईको तुलनामा भैसीको व्यवस्थापन गर्न कठिनाई हुने भएकोले भैसी पालनको क्रम घट्दो देखिन्छ साथै शहरन्नोमुख गाउँहरुमा जग्गा जमिनहरु घडेरीको रुपमा विकास भइरहेकोले पशुको संख्यामा वृद्धि हुन सकेको छैन ।

बाखा : मासुको लागि खसी बोका उत्पादन भइरहेका कारण बाखा पालनमा कृषकको आकर्षण देखिन्छ । साथै ग्रामीण क्षेत्रमा बाखा पालनको लागि सुहाउँदो वातावरण भएको कारण बाखा पाल्ने गरेको पाईन्छ

बंगुर : शहरी क्षेत्रमा खेर गइरहेका खाद्य वस्तुहरुको सदुपयोग हुने, सानो क्षेत्रमा पनी पाल्न सकिने, शारिरीक तौल छिटो वृद्धि हुने भएकोले बंगुर पालन गर्ने किसानको संख्या पनि छ ।

कुखुरा : मासु खानको लागि कुखुराको बजार माग बढिरहेको हुदा यहाँका ग्रामीण बसिन्दाहरु पनि कुखुरा पालन तर्फ आर्कषक बनेको पाइन्छ ।

नगरपालिकामा कती परिमाणमा दुध उत्पादन हुन्छ र खपत कती छ भन्ने तथ्यांक हाल सम्म एकिन छैन । दुध उत्पादनको तथ्यांक एकिन गर्न घरपरिवारले उत्पादन गर्ने दुध र फर्मबाट उत्पादन गरिने दुधको परिमाण संकलन गर्नुपर्ने हुन्छ । यस नगरपालिकामा बाह्य जिल्ला तथा अन्य पालिकाहरुबाट पनि दुध संकलन भई आउने गरेको छ । अर्को तर्फ पशुपंक्षी तथा सोको उत्पादन सम्बन्धी कुनै यस सर्वेक्षणमा गणनाहरु हुन नसकेको कारणले पनि यस क्षेत्रको तथ्यांकमा एकिन गर्न गाह्रो देखिन्छ ।

४.२.२ खाद्यान्न बालीमा लाग्ने रोग तथा कीरा

साधारणतया यस गाउँपालिका भित्रका ग्रामिण वडाहरुमा लगाउने गरेको तरकारी वाली, फलफुल तथा खाद्यान्न वालीहरुमा विभिन्न रोग तथा किरा लाग्ने गरेको पाईयो । खासगरी तरकारीमा लाग्ने रोगहरुमा विशेषगरि झुसिले किरा, धमिरा, लाही तथा गवारो, राते जस्ता रोग देखा परेको छ भने फलफुल खेती तर्फ लाग्ने रोगमा लाई, खुम्रे, डडुवा, ढुसी, पात पहेलो हुनु, सिरुस, फल झर्ने, फल कुहिने तथा फुल झर्ने जस्ता रोग लाग्ने गरेको देखिन्छ । खाद्यान्न वालीमा फट्याङग्रा, गबारो, फड्के, फौजी कीरा, मरुवा, डढुवा, खैरो थोप्ले, सिथ व्लाइट, खैरे रोग, कालो पोके, सिन्दुरे, डाठ कुहिने, घोगा कुहिने, पतेरा आदी जस्ता रोगहरु लाग्ने गरेको देखिन्छ । बिभिन्न खाद्यवालीमा लाग्ने विभिन्न रोग किरा सम्बन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं: १४ खाद्यान्न वालीमा लाग्ने रोग तथा किरा

क्र.सं.	बाली	प्रमुख रोगको नाम	प्रमुख किराको नाम
१	धान	खैरा रोग, ब्लाष्ट	फट्याङग्रा, गबारो, फड्के, फौजी कीरा, पतेरो
२	मकै	जरा कुहिने	गवारो
३	गँहु	सिंदुरे, कालोपोके	

४	आलु	डढुवा	झुसिले किरा, धमिरा, लाही,
५	दलहन बाली	जरा कुहिने	गवारो
६	तेलहन बाली	डढुवा	लाही कीरा, गबारो

मुख्य बालीहरुको कृषि लागत र उत्पादनको तुलना गर्दा ज्यादै कम बचत हुने गरेको देखिन्छ । कृषिमा बैज्ञानिक पद्धतीको विकास नहुनु, उन्नत विउ विजनहरु सहजै उपलब्ध हुन नसक्नु, पर्याप्त सिंचाई सुविधा नहुनु, समयमा मलखाद उपलब्ध नहुनु, बालीमा लाग्ने किरा तथा रोगको बारेमा समयमै जानकारी तथा रोगथाम नहुनु आदि कारणले गर्दा उत्पादन बढाउन सकेको छैन् ।

४.२.३ फलफूल तथा तरकारीमा लाग्ने रोग तथा कीरा

गाउँपालिका भित्रका ग्रामिण वडाहरुमा लगाउने गरेको तरकारी वाली तथा फलफुल वालीहरुमा विभिन्न रोग तथा किरा लाग्ने गरेको पाईयो । खासगरी लेटव्लाइट, मोजाइक, ओइलाउने रोग, खोस्टे रोग, ओक्ष्लाउने रोग, अल्टरनेरिया, क्लवरट, ड्याम्पिङ्ग अफ, डाइ व्याक, जरा कुहिने, एनथ्राक्नोज, ससेतो ढुसी, डाईव्याक, जरा कुहिने रोग, ओईलाउने रोग, रेड रट, विल्ट, मोज्याक, स्मट, राटुन स्टान्टिङ्ग आदि प्रकारका रोग तथा कीराको कारण फलफुल तथा तरकारी वालीलाई नोक्सानी गरेको देखिन्छ ।

४.२.४ पशुपन्छिमा लाग्ने रोग तथा कीरा

यस गाउँपालिका भित्र पशुहरुमा लाग्ने मुख्य रोगमा खोरेत, नाम्ले तथा जुगा लाग्ने गरेको पाइन्छ भने पंक्षिहरुमा लाग्ने मुख्य रोगमा आखाँ पाक्ने, नाम्ले, रानी खेत, गंभारो तथा वर्ड फ्लू हुन् । तलको तालिकामा पशुपंक्षीमा लाग्ने रोग तथा कीराहरुको विवरणलाई देखाइएको छ ।

तालिका नं. १५ पशुपंक्षिमा लाग्ने रोगको विवरण

पशुहरुमा लाग्ने मुख्य रोग	पंक्षिहरुमा लाग्ने मुख्य रोग
खोरेत, नाम्ले ,माटे	आखाँ पाक्ने, नाम्ले
खोरेत, नाम्ले	आखाँ पाक्ने, नाम्ले
खोरेत, नाम्ले, जुगा	आखाँ पाक्न
खोरेत, नाम्ले, जुगा	नाम्ले
खोरेत, भ्यागुते, चाचो,पटंगे, विषालु जिवाणु	रानी खेत, गंभारो, वर्ड फ्लू

४.३ पर्यटन विकास

नेपालमा पर्यटन विकासका प्रमुख आधार भनेका यहाँका प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक सम्पदाहरू हुन । उत्कृष्ट परम्परागत मान्यता एवं चालचलनका कारण प्राचीन आर्य सभ्यता र संस्कृतिको समेत धनी रहेको नेपाली जनजीवन साँच्चै अनौठो र रोचकपूर्ण रहेको छ भने तिनीहरूको आस्थाका केन्द्र मठमन्दिर, गुम्बा र स्मारकहरू पर्यटकका लागि थप आकर्षणका केन्द्रका रूपमा रहेका छन् । बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी, हिन्दूहरूका आराद्यदेव पशुपतिनाथ, मुक्तिनाथ, दामोदरकुण्ड, गोसाइकुण्ड, स्वर्गद्वारी, जनकपुरधाम, खप्तड आश्रम,बराहक्षेत्र लगायतका स्थानहरूले नेपालमा धार्मिक पर्यटनको बलियो सम्भावना देखाएका छन् । सन् २०१२ मा नेपाल भित्रिने कुल पर्यटकमा १३.७ प्रतिशत धार्मिक पर्यटकहरू रहेको तथ्याङ्कले समेत यसलाई पुष्टि गरेको छ (MOTCA, 2013) । पर्यटन विकासका लागि आफ्नो मौलिक ब्राण्डको आवश्यक पर्दछ जो हामीले हिमाल आरोहण, पर्वतीय

पदयात्रा, हिन्दू तथा बौद्ध धर्ममा आधारित धार्मिक पर्यटन र उपत्यकामा हेरिटेज पर्यटन मार्फत प्राप्त गरिरहका छौँ । तर तिनै क्षेत्रहरूको उचित व्यवस्थापन, संरक्षण र प्रवर्द्धनको अभावमा नेपालले पर्यटनबाट अपेक्षित सफलता प्राप्त गर्न सकिरहेको छैन । यसको अलवा नदीहरूमा जल विहारका साथै वन्यजन्तु आरक्षण तथा राष्ट्रिय निकुञ्जमा जङ्गली जनावर, चरा, पुतली लगायतका जीवजन्तुको अवलोकन नेपालको पर्यटन विकासका अर्को महत्वपूर्ण आधारका रूपमा रहेका छन ।

४.३.१ पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण

४.३.२ पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण (with Photo)

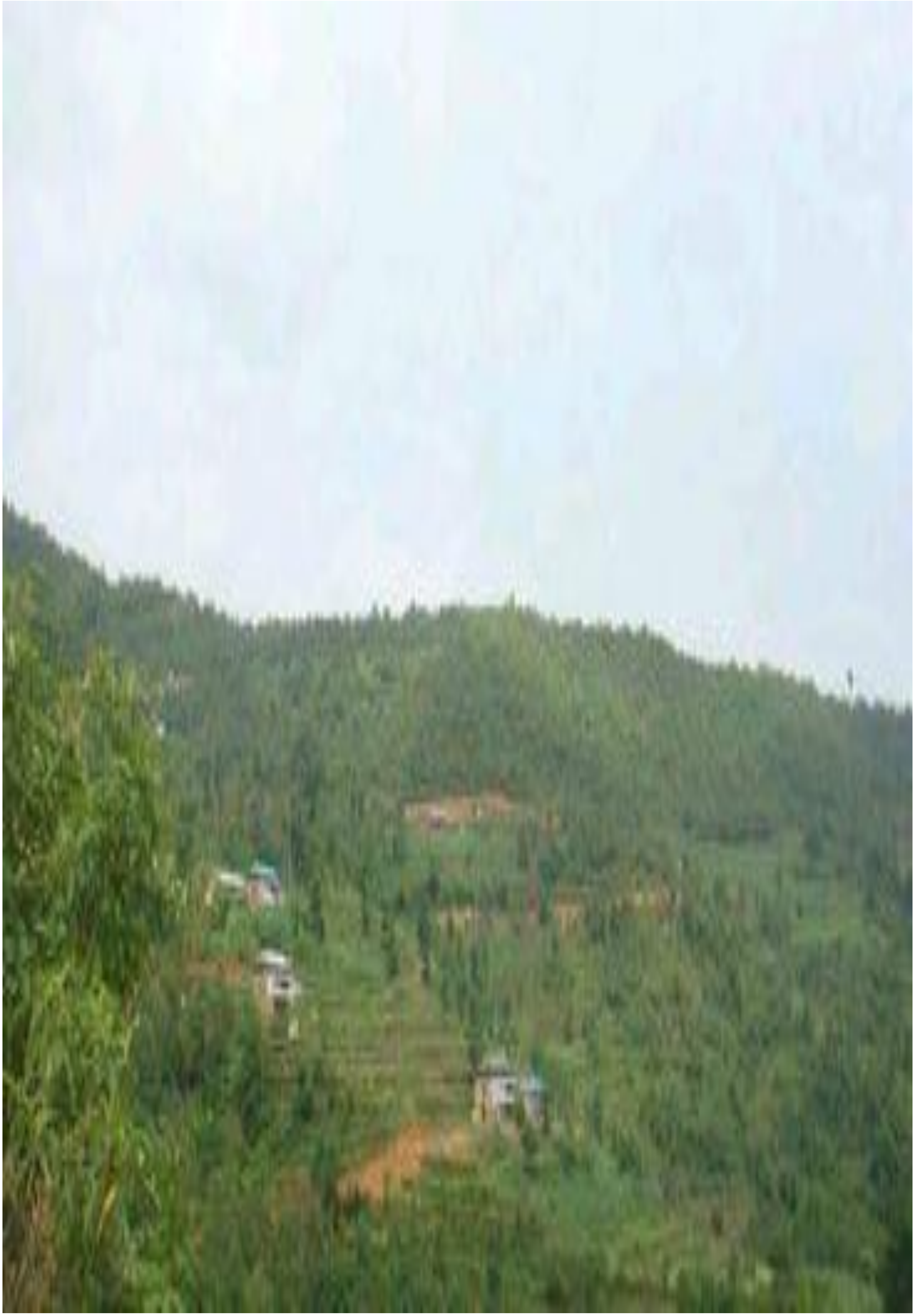

❖ **छ्याईफेल कुन्दलिङ गम्बा**

❖ होल्का चौतारा

❖ म्रु कु (नौ मुहान ताल)

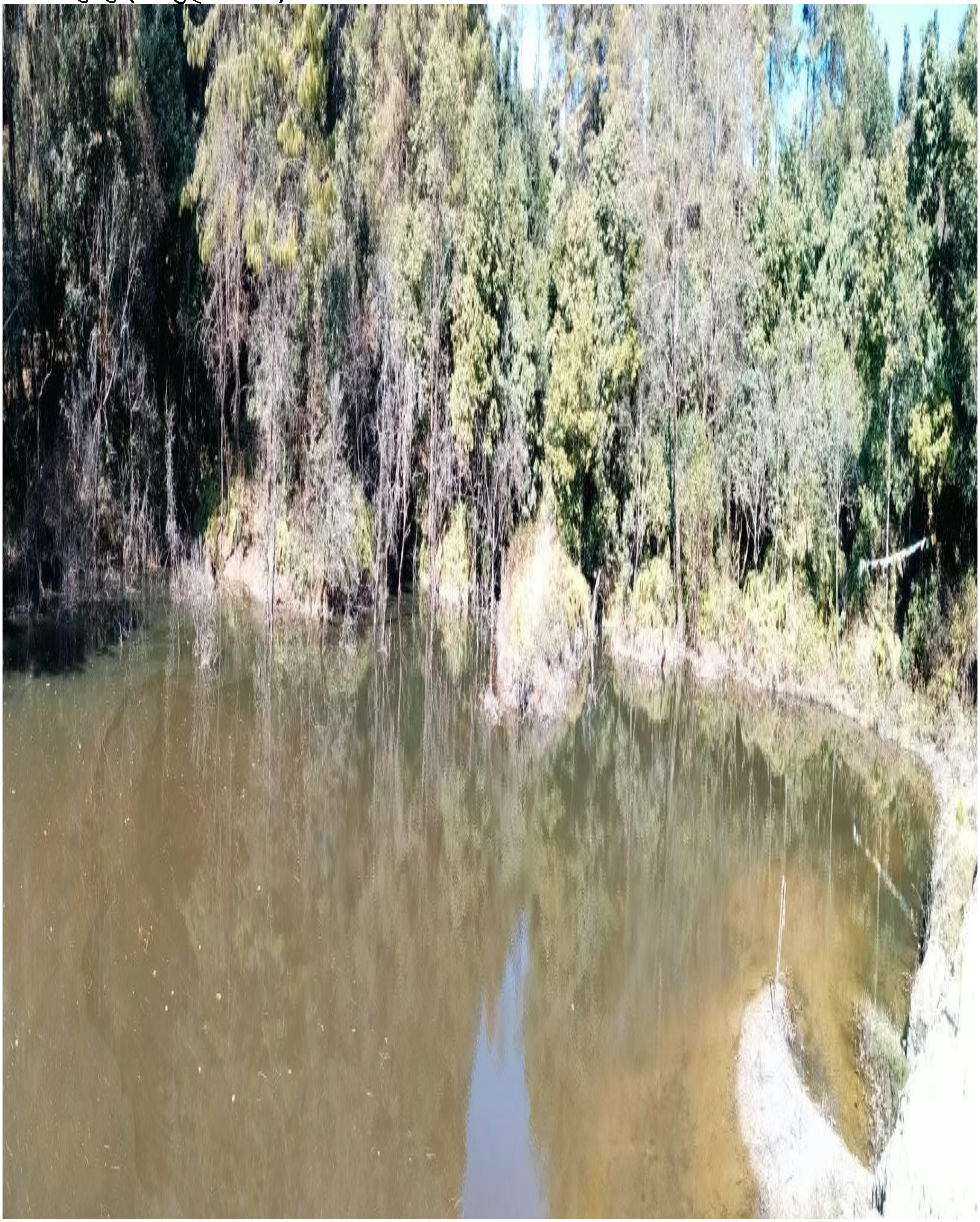

❖ ठाना डांडा पर्यटन क्षेत्र

- **बाग्मती काष्ठ उधोग**

कालभैराब मन्दिर मुडे

- **हिल स्पेशन,**

४.३.३ होटल, रिसोर्ट तथा रेष्टुरेन्ट सम्बन्धी विवरण

- Shoe Mountain

- भ्युटावर मुडे

४.३.३ धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थल सम्बन्धी विवरण

यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने विभिन्न समुदायका मानिसहरुले विभिन्न धर्महरु अवलम्बन गरेको पाईन्छ । जसमा बौद्ध धर्मालम्बीहरुको बाहुल्यता रहेको छ र त्यसैगरी तामाङ सेलो, बाहुन रतौली, तामाङ झाक्री नाच, तामाङ डम्फु जुवाई आदि जस्ता पर्वहरु यहाँका धर्मालम्बीहरुले मनाउने गर्दछन । अनेक जाति, भाषा, धर्म र संस्कृति रहेको यस समुदायमा दशैं, तिहार, तीज, हरितालिका, श्रीकृष्णजन्माष्टमी, माघेसंक्रान्ति आदि जस्ता चांडबाडहरु मनाईन्छन् ।

लिसंखु पाखर गाउँपालिका को ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण पौराणिक भनाई अनुशार तामाङ समुदायले अश्वा (ह्रिस्योङकु)नाम भन्ने गरिन्थ्यो ह्रिस्योङकु को अर्थ यसरी लिन सकिन्छ जसमा ह्रि को अर्थ वनपाखा र स्योङ को अर्थ खोलानाला, कु को अर्थ नौ वटा मालि पौराणिक भनाई रहेको छ जस्मा लिसंखु नाम रहेको पाईन्छ घिसिङ राजाको कहानी भएको ठाउँ भनेर नि चिन्न सकिन्छ । लिसंखु पाखरको ऐतिहासिक कुरा गर्दा तामाङ समुदायको बाहुल्यता भएकोले तामाङ समुदायको योजन वंशावलीको यतथलो मोक्ताङ्ग वशंको यतथलो घिसिङ्ग राजाको काहानी भएको ठाउँ लिसंखुपाखर हो भन्न सकिन्छ ।

सिन्धुपालचोक जिल्लामा रहेको लिसंखु पाखर गाउँपालिका भएका प्राकृतिक सम्पदा र शौन्दर्यताले जिल्लाकै उत्कृष्ट पर्यटकीय स्थल मानिने गाउँपालिका मा पर्दछ । यस गाउँपालिकामा रहेका जलश्रोत, जङ्गल, हिमाली तथा पहाडी टाकुराहरु पर्यटकीय शौन्दर्यताका प्रमुख तत्वहरु हुन । सुविख्यात सुन्दर पर्यटकीय स्थलहरु, कला, साहित्य र संस्कृतिले गर्दा यो गाउँपालिका प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक पर्यटकीय दृष्टिकोणले उत्कृष्ट मानिन्छ । यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा तामाङ, गुरुङ, बाहुन, क्षेत्री, नेवार, दलित आदि समुदायका मानिसहरुको बसोबास गर्ने र यी समुदायका मानिसहरुले विभिन्न धर्महरु अवलम्बन गरेको र साथै तामाङ सेलो, बाहुन रतौली, तामाङ झाक्री नाच, तामाङ डम्फु जुवाई आदि जस्ता पर्वहरु यहाँका धर्मालम्बीहरुले मनाउने भएकोले सांस्कृतिक पर्यटकीय दृष्टिकोणले अझ उत्कृष्ट मानिएको छ । त्यसैगरी अनेक जाति, भाषा, धर्म र संस्कृति रहेको र दशैं, तिहार, तीज, हरितालिका, श्रीकृष्णजन्माष्टमी, माघेसंक्रान्ति आदि चांडबाडहरु यस समुदायका मानिसहरुले उत्साहकासाथ मनाउने गर्दछन । लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा प्रख्यात प्रशिद्ध मण्ठपोखरी लगायत अन्य धार्मिक, पर्यटकीय, पुरातात्विक तथा ऐतिहासिक मठमन्दिरहरु रहेकोले यो गाउँपालिका थुप्रै पर्यटकहरु भित्र्याउन सफल भएको छ ।

परिच्छेद पाँचः सामाजिक अवस्था

यस परिच्छेदभित्र गाउँपालिका रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, वालवालिका तथा महिला विकास आदि लगायतको वर्तमान अवस्थालाई अध्ययन विश्लेषण गरिएको छ । गाउँपालिकाभित्र माथि उल्लेख गरिएका शिर्षकभित्रका उपलब्ध हुन सकेसम्मका तथ्याङ्कहरूलाई सङ्कलन गरी अध्ययन विश्लेषण गरिएको छ ।

५.१ शैक्षिक तथा मानव संशाधन विकास

नेपालको कुल साक्षरता ६५.९ प्रतिशत रहेको भएता पनि यस गाउँपालिकामा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षण २०७६ अनुसार लसंखु पाखर गाउँपालिकाको साक्षरता ८४ प्रतिशत रहेको देखिएको छ । यस अवस्थालाई अझ माथि उकास्न वा पुर्णसाक्षर गाउँपालिका बनाउनकालागि आगामी दिनहरूमा शिक्षासम्बन्धी सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय गरी शिक्षासम्बन्धी योजना तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने गाउँपालिकाको आवश्यकता रहेको छ । स्थलगत सर्भेक्षण अनुसार यस गाउँपालिकामा रहेका शिक्षा सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा विवरणलाई तल देखाइएको छ ।

५.१.१ साक्षरता विवरण

तालिका नं. १६: शैक्षिक स्तर अनुसार जनसंख्याको वर्गिकरण(३ वर्ष वा सो भन्दा बढी)

शैक्षिक स्तर	१	२	३	४	५	६	७	जनसंख्या
पूर्व प्राथमिक रबाल विकास	१७	४५	३७	४०	५४	३०	७७	३००
आधारभुत तह/ प्राबि/ निमाबि (1-8 grade)	७७१	७२१	६७४	६४०	११६०	४०३	९६५	५३३४
माध्यामिक तह (9-12 grade)	९६०	७९८	६१९	६७०	१०५३	४९३	१२४०	५८३३
स्नातक तह(Bachelors)	१०१	१३४	३४	८५	१७७	७८	१३१	७४०
स्नातकोत्तर(Masters)	१३	१७	८	७	२६	१५	३४	१२०
एमफिल र विद्यावारिधी (पिएचडि)/MPhil /PHD	३	३	०	१	५	३	१०	२५
साधारण लेखपढ (साक्षर)/अनौपचा	३८९	२५५	२६०	१८३	४३९	३२४	५३३	२३८३

रिक /प्रौढ कक्ष्या								
लेखपढ गर्न नसक्ने (निरक्षर)	३२९	३९९	२१४	५४५	४०१	१८४	३८२	२४५४

५.१.२ स्थानीय सरकारको शिक्षा क्षेत्रमा लगानी

शिक्षा ज्ञानको ज्योति हो र शिक्षा अन्धकार र अन्धविश्वासलाई तोड्दै समाज परिवर्तनको अस्त्र पनि हो । शिक्षाले समाजमा परम्परा देखि रुमलिदैं आएका सामाजिक तथा सांस्कृतिक चरहरुलाइ प्रतिस्थापन गरी नयाँ र नविन चलहरुको स्थापना गर्न सहयोग गर्दछ । शिक्षाले जातिय कट्टरता, विभेद र असमानताहरुलाई क्रमशः हटाउदै गएको छ । सामाजिक समावेशिकरण र सामाजिक न्यायलाई मजबुद बनाइदिएको छ । यसले वैज्ञानिक आविष्कारलाई सहयोग गरेको छ । समाजमा ज्ञान, सिप, कला, विज्ञान र साहित्यको प्रष्फुटन गराइदिएको छ । समाजलाई हेर्ने दृष्टिकोणमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याई सामाजिक परिवर्तनको गति तथा दायरालाई फराकिलो वनाईदिएको छ । यसकै माध्यमबाट कानुनी सुधारहरु भई समाजमा समानतामा आधारित कानुनहरुको विकास भएको छ । यसै सर्न्दभमा लिसंखु पाखर गाउँपालिको अवस्थालाई अध्ययन तथा विश्लेषण गर्दा माथि उल्लेख गरिए अनुसारको गाउँपालिकाभित्र शैक्षिक तथा सीपयूक्त जनशक्ति लगायत मानव संशाधन रहेको देखिन्छ ।

५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण

स्वास्थ्य सेवामा नागरिकको पहुँचमा वृद्धि भई नवजात शिशु, शिशु, बाल र मातृ मृत्युदरमा कमी आएको र औसत आयु लगायतका सूचकहरुमा सुधार आएको छ । सुरक्षा कार्यक्रमअन्तर्गत सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट उपलब्ध गराइने प्रसूति सेवा, उप-स्वास्थ्य चौकी र स्वास्थ्य चौकीबाट उपलब्ध सबै स्वास्थ्य सेवाहरु र लक्षित समुहलाई सरकारी अस्पतालबाट समेत आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क गरिएको छ । गरिब जनताको लागि अन्य अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवामा पनि विशेष छुटको व्यवस्था गरिएको छ ।

५.३ खानेपानी तथा सरसफाई

खानेपानी तथा सरसफाई स्वास्थ्यसँग प्रत्यक्ष सरोकार रहेको विषय हो । स्वास्थ्य जिवन जिउनका लागि यि तत्वको निकै महŒव रहेको हुन्छ र यस वारेमा सचेत पनि रहनु पर्दछ । खानेपानीले मानिसको स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष रूपमा असर गर्ने गर्दछ तसर्थ खानेपानी सफा तथा शुद्ध हुन आवश्यक छ र यसको साथसाथै सरसफाईमा पनि त्यतिकै जानकारी राख्नु पर्दछ ।

५.३.१ खानेपानीको श्रोतको विवरण

तालिका नं. १७: घर परिवारको खानेपानीको मुख्य स्रोत

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा घरधुरी	%
छिमेकीको धारा	१२	२	०	१	४	३	२६	४८	१.२

ढाकिएको कुवा	४	१	१	१	०	१	०	८	०.२
पाइपधारा घर कम्पाउण्डमा	१०५	३८०	४१६	४८५	७१४	७६	३६६	२५४२	६२.१
पाइपधारा सार्वजनिक	४३८	१०९	५६	७२	१०६	२९७	२९६	१३७४	३३.६
मूल/ पोखरी /नदी खोला वा सतहको पानी /ढुंगे धारा	१८	७	०	०	०	३	२	३०	०.७
अन्य	८	१७	१	०	३५	१२	१८	९१	२.२
जम्मा	५८५	५१६	४७४	५५९	८५९	३९२	७०८	४०९३	१००.०
पानीको गुणस्तर ठिक छ बताउने	५८२	५१६	४६६	५५५	८२२	३७०	६९९	४०१०	९८.०
पानी सुद्धिकरण गर्ने घरधुरी	२३५	१९०	४६१	४६३	६३१	१८८	१६३	२३३१	५७.०
घरायसी कार्यको लागी पानी पर्याप्त छ भन्ने घरधुरी	३६९	४०२	४५६	४४४	६४३	२०७	४५३	२९७४	७२.७

५.३.२ शौचालय प्रयोगको अवस्था

तालिका नं. १८: परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार

	तपाइको घरमा चर्पी छ ?				यदि छ भने कस्तो प्रकारको ?		
वडा नं.	चर्पी हुने घरधुरी संख्या	चर्पी हुने घरधुरी प्रतिसत	चर्पी नहुने घरधुरी संख्या	चर्पी नहुने घरधुरी प्रतिसत	सेप्टीक टैंक वा फ्लस भएको चर्पी घरधुरी संख्या	बायोग्याँस जडीत चर्पी हुने घरधुरी संख्या	साधारण चर्पी हुने घरधुरी संख्या
१	५७१	९७.६	१४	२.४	३२२	०	२४९
२	४९०	९५.०	२६	५.०	९३	०	३९७
३	४७३	९९.८	१	०.२	४६६	०	७
४	५५४	९९.१	५	०.९	३०८	०	२४६
५	८२३	९५.८	३६	४.२	३१९	१२	४९२
६	३८१	९७.२	११	२.८	३८	२	३४१
७	६४५	९१.१	६३	८.९	३२७	१	३१७

जम्मा घरधुरी	३९३७	९६.२	१५६	३.८	१८७३	१५	२०४९

५.३.३ फोहोरमैला व्यवस्थापन

तालिका नं. १९ घरायासी सरसफाई

सूचक	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा घरधुरी
घरमा भाडा माझ्रेर सुकाउन को लागि मचान वा टाड बनाउने घरधुरी %	५१.३	२५.४	५०.०	५३.१	५४.५	१७.६	९.५	३८.३
घरमा भाडा माझ्रेर सुकाउन को लागि मचान वा टाड बनाउने घरधुरी संख्या	३००	१३१	२३७	२९७	४६८	६९	६७	१५६९
घरमा भाडा माझ्न को लागि उन्नत जुठेल्नो बनाउने घरधुरी %	६.२	८.९	२३.०	४६.३	३४.९	१२.२	७.३	२०.८
फोहोर फाल्ने खाल्डो रनिश्चित ठाउमा फोहर फाल्ने घरधुरी %	६०.९	१७.६	५६.३	८७.३	८४.९	६०.५	५७.६	६२.९
फोहोर फाल्ने खाल्डो रनिश्चित ठाउमा फोहर फाल्ने घरधुरी संख्या	३५६	९१	२६७	४८८	७२९	२३७	४०८	२५७६
फोहोर फाल्ने कुनै निश्चित ठाउँ नभएको घरधुरी	२९	१४	०	३	१६	१०	३१	१०३
मलखादमा फोहर फाल्ने घरधुरी संख्या	२००	४११	२०७	६८	११४	१४५	२६९	१४१४
घर आगन सफा भएका घरधुरी %	९५.७	८४.३	१००.०	९६.१	९६.७	८१.१	८७.३	९२.२

५.४ महिला, बालबालिका तथा सामाजिक समावेशीकरण

विश्वमा आधा जनसंख्याको भाग ओगटेको महिलालाई विकासको मुल प्रवाहमा समाहित गर्दै लैजानु आजको चुनौती हो । “जहाँ महिला सहभागीता त्यहाँ विकासमा परीपक्कता” भनेझै महिला सहभागीताले विकासमा प्राथमिकता पाउन थालेको छ । यस गाउँपालिकामा वसोवास गर्ने लगभग सवै परिवारका सदस्यहरु टोल विकास संस्था र अन्य कुनै न कुनै संघसंस्थामा आवद्ध रहेको देखिन्छ । समाजको हित तथा दिगो विकासका लागि टोल विकास संस्था र अन्य सामाजिक संघ संस्थाहरुले विभिन्न तह तथा क्षेत्रहरुवाट विभिन्न प्रकारका योगदानहरु पुराइरहेका हुन्छन । सामाजिक संघ संस्थाहरुमा वनेको टोल विकास संस्था, उपभोक्ता समिति, युवा क्लव, वाल क्लव, महिला तथा आमा समुह, सहकारी संस्था आदी पर्दछन ।

५.४.१ अपाङ्गताका आधारमा जनसंख्या

तालिका नं. २०: अपांगता सम्बन्धि विवरण

	१	२	३	४	५	६	७	जन संख्या	%
अपाङ्गता नभएको	२६०८	२४२७	१८६२	२२५०	३३६७	१५३१	३४६३	१७५०८	९८.४
शारीरिक अपाङ्गता	२५	२१	२०	८	३२	३४	३७	१७७	१.०
दृष्टिविहिन (आँखा नदेख्ने)	५	१	५	१	३	२	८	२५	०.१
वोल्न तथा सुन्न नसक्ने (बहिरा)	२	५	१	७	९	५	१२	४१	०.२
स्वर वोलाईसम्बन्धी अपाङ्गता (भकभके)	२	२	१	०	२	२	०	९	०.१
मनोसामाजिक अपाङ्गता	०	३	५	१	२	९	१०	३०	०.२
जम्मा	**२६४२**	**२४५९**	**१८९४**	**२२६७**	**३४१५**	**१५८३**	**३५३०**	**१७७९०**	**१००.०**

तालिका नं. २१: अपांगता कार्डको उपलव्धता सम्बन्धि विवरण

	अपांगताको संवन्धि कार्ड उपलव्ध छ या छैन रु		
	छ हेर्न पाएको	**हेर्न नसकिएको**	**जम्मा**
शारीरिक अपाङ्गता	९८	७९	१७७
दृष्टिविहिन (आँखा नदेख्ने)	१७	८	२५
वोल्न तथा सुन्न नसक्ने (बहिरा)	१८	२३	४१
स्वर वोलाईसम्बन्धी अपाङ्गता (भकभके)	५	४	९
मनोसामाजिक अपाङ्गता	१४	१६	३०

जम्मा	१५२	१३०	२८२

५.५ कला, भाषा तथा संस्कृति

यस गाउँपालिकामा विभिन्न कला संस्कृति, भेषभुषा रहनसहनमा विविधता रहेको पाईन्छ । लगभग ७० भन्दा बढि जातजातीका मानिसहरु यस गाउँपालिका भित्र वसोवास गरेको हुदाँ उनीहरुले आफ्नो आफ्नो जातजाती अनुसार विभिन्न धर्म तथा चाडपर्व मान्ने गर्दछन । विशेष गरि यस गाउँपालिका भित्र वस्ने मानिसहरुले दशैं, तिहार, तीज, हरितालिका, माघे संक्रान्ती, सोनाम लोसार, बुद्धजयन्ती, तमु लोसार, ग्याल्पो लासार, शिवरात्री आदि चाडबाडहरु मान्ने गरेको अध्ययनले देखाएको छ ।

५.५.१ धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थल

यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने विभिन्न समुदायका मानिसहरुले विभिन्न धर्महरु अवलम्बन गरेको पाईन्छ । जसमा बौद्ध धर्मालम्बीहरुको बाहुल्यता रहेको छ र त्यसैगरी तामाङ सेलो, बाहुन रतौली, तामाङ झाक्री नाच, तामाङ डम्फु जुवाई आदि जस्ता पर्वहरु यहाँका धर्मालम्बीहरुले मनाउने गर्दछन । अनेक जाति, भाषा, धर्म र संस्कृति रहेको यस समुदायमा दशैं, तिहार, तीज, हरितालिका, श्रीकृष्णजन्माष्टमी, माघेसंक्रान्ति आदि जस्ता चांडबाडहरु मनाईन्छन् ।

लिसंखु पाखर गाउँपालिका को ऐतिहासिक चिनारी तथा नामाकरण पौराणिक भनाई अनुशार तामाङ समुदायले अश्वा (ह्रिस्योडकु)नाम भन्ने गरिन्थ्यो ह्रिस्योडकु को अर्थ यसरी लिन सकिन्छ जसमा ह्रि को अर्थ वनपाखा र स्योङ को अर्थ खोलानाला, कु को अर्थ नौ वटा मालि पौराणिक भनाई रहेको छ जस्मा लिसंखु नाम रहेको पाईन्छ घिसिङ राजाको कहानी भएको ठाउँ भनेर नि चिन्न सकिन्छ । लिसंखु पाखरको ऐतिहासिक कुरा गर्दा तामाङ समुदायको बाहुल्यता भएकोले तामाङ समुदायको योजन वंशावलीको यतथलो मोक्ताङ्ग वशंको यतथलो घिसिङ्ग राजाको काहानी भएको ठाउँ लिसंखुपाखर हो भन्न सकिन्छ ।

सिन्धुपालचोक जिल्लामा रहेको लिसंखु पाखर गाउँपालिका भएका प्राकृतिक सम्पदा र शौन्दर्यताले जिल्लाकै उत्कृष्ट पर्यटकीय स्थल मानिने गाउँपालिका मा पर्दछ । यस गाउँपालिकामा रहेका जलश्रोत, जङ्गल, हिमाली तथा पहाडी टाकुराहरु पर्यटकीय शौन्दर्यताका प्रमुख तत्वहरु हुन । सुविख्यात सुन्दर पर्यटकीय स्थलहरु, कला, साहित्य र संस्कृतिले गर्दा यो गाउँपालिका प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक पर्यटकीय दृष्टिकोणले उत्कृष्ट मानिन्छ । यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा तामाङ, गुरुङ, बाहुन, क्षेत्री, नेवार, दलित आदि समुदायका मानिसहरुको बसोबास गर्ने र यी समुदायका मानिसहरुले विभिन्न धर्महरु अवलम्बन गरेको र साथै तामाङ सेलो, बाहुन रतौली, तामाङ झाक्री नाच, तामाङ डम्फु जुवाई आदि जस्ता पर्वहरु यहाँका धर्मालम्बीहरुले मनाउने भएकोले सांस्कृतिक पर्यटकीय दृष्टिकोणले अझ उत्कृष्ट मानिएको छ । त्यसैगरी अनेक जाति, भाषा, धर्म र संस्कृति रहेको र दशैं, तिहार, तीज, हरितालिका, श्रीकृष्णजन्माष्टमी, माघेसंक्रान्ति आदि चांडबाडहरु यस समुदायका मानिसहरुले उत्साहकासाथ मनाउने गर्दछन । लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा प्रख्यात प्रशिद्ध मण्ठपोखरी लगायत अन्य धार्मिक, पर्यटकीय, पुरातात्विक तथा ऐतिहासिक मठमन्दिरहरु रहेकोले यो गाउँपालिका थुप्रै पर्यटकहरु भित्र्याउन सफल भएको छ ।

५.५.२ स्थानीय चाडपर्व जात्रा र मेला

तालिका नं. २२: स्थानीय चाडपर्व जात्रा र मेला सम्बन्धि विवरण

क्र.सं.	चाडपर्व तथा जात्राहरू	क्र.सं.	चाडपर्व तथा जात्राहरू
१	सोनाम लोसार	१०	बुद्धजयन्ती
२	दशैं	११	तमु लोसार
३	तिहार	१२	ग्याल्पो लासार
४	तिज	१३	शिवरात्री
५	माघे संकान्ति	१४	श्रीकृष्ण जन्माष्टमी
६	चैते दशैं	१५	
७	रामनमवी	१६	
८	कुल पूजा	१७	
९	होली	१८	

परिच्छेद ६ : भौतिक विकासको अवस्था

६.१ यातायात पूर्वाधार

हरेक समुदायदेखि लिएर वस्तीवस्तीको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको लागि आवश्यक आधारभूत पूर्वाधार सडक, यातायातको सबैभन्दा कम खर्चिलो माध्यम हो । लिसंखु पाखर गाउँपालिका क्षेत्रभित्रबसोबास गर्ने मानिसहरूले पुर्वाधार विकासका आधारमा के कस्तो प्रकारका सेवा सुविधा पाईरहेका छन् र त्यसको अवस्था के कस्तो रहेको छ भन्ने बारेमा तल अध्ययन विश्लेषण गरिएको छ ।

६.२ विद्युत तथा बैकल्पिक उर्जा

६.२.१ इन्धन उपयोग सम्बन्धी विवरण

तालिका नं. २३: इन्धन उपयोग सम्बन्धी विवरण

	खाना पकाउन प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धनको स्रोत	
वडा नं.	एल पि ग्यास	दाउरा
१	६७	५१८
२	८३	४३३
३	१४७	३२७
४	१३७	४२२
५	३३२	५२७
६	७९	३१३
७	१३१	५७७
जम्मा	९७६	३११७
%	२३.८	७६.२

६.२.२ बत्ति बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार / विद्युत तथा बैकल्पिक उर्जा :

तालिका नं. २४: घमा बालिने बत्तिको मुख्य स्रोत

	घमा बालिने बत्तिको मुख्य स्रोत		
वडा नं.	मट्टीतेल	विद्युत	सोलार
१	०	५८४	१
२	०	५१६	०
३	१	४७३	०
४	३	५५६	०
५	१	८५८	०
६	२	३८३	७
७	२	७०६	०
जम्मा	९	४०७६	८
%	०.२	९९.६	०.२

६.३ आवास तथा भवन

यस भित्र लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा रहेका घरहरुको प्रकार, सरकारी तथा सामुदायिक भवन, ढलको अवस्था,

पशुबधशाला, शवदाहस्थल आदिको स्थितिको अवस्थालाई अध्ययन तथा बिश्लेषण गरिएको छ ।

परिच्छेद ७: संस्थागत तथा सुशासन

७.१ संगठनात्मक तथा मानव संशाधनको अवस्था

संस्थागत विकास र सुशासन स्थानीय सरकारका आधारस्तम्भहरू हुन् । प्रभावकारी सेवा प्रवाह र सुशासनको प्रत्याभूतिबाट मात्रै स्थानीय शासन तथा तह संस्थागत हुने गर्दछ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ लगायत सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशिकाले स्थानीय तहलाई स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी दिएको छ । उपरोक्त कानूनी व्यवस्था अनुसार विकास सम्बन्धी गतिविधि सञ्चालन तथा सेवा प्रवाहलाई परिणाममुखी र प्रभावकारी बनाउन स्थानीय तहको पुर्ण तथा समन्वयकारी भूमिकाको अपेक्षा गरिएको छ । नगर विकासका प्रयासहरूलाई व्यवस्थित, नतिजामूलक तथा प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकाको समग्र नेतृत्व र विषयगत निकायहरूको विषयगत नेतृत्वमा योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नतिजा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया संस्थागत हुन आवश्यक छ ।

गाउँपालिकाले तोकेका परिमाणत्मक लक्ष्यहरुलाई एकातर्फ दीगो विकासका लक्ष्यसँग तादाम्यता कायम गर्दै पुरा गर्नु पर्ने हुन्छ भने अर्को तर्फ राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक लक्ष्य सँग पनि समान्जस्यता कायम गर्नु पर्ने हुन्छ । विकासले समाजका भौतिक तथा अभौतिक तत्वहरुमा आएको सकारात्मक परिवर्तनलाई समेट्न सक्नु पर्छ । गाउँपालिकाको सन्दर्भमा विद्यमान विषयगत क्षेत्र अन्तर्गतका उपक्षेत्रहरुको अवस्थामा आएको सन्तुलित तथा सकारात्मक परिवर्तनले मात्र गाउँपालिकाको सर्वाङ्गिण विकासलाई दर्शाउन सक्छ ।

गाउँपालिका तथा हालको स्थानीय सरकारको समग्र समन्वय र विषयगत निकायहरूको विषयगत क्षेत्रको नेतृत्वमा नगर विकासको विद्यमान स्थितिको चित्रण गर्दै विकासका सम्भावना र आवश्यकताका आधारमा नगरको रणनीतिक तथा वार्षिक योजना तर्जुमा गर्ने, स्वीकृत कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने, आयोजना तथा कार्यक्रमको नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने प्रणाली संस्थागत गर्न आवश्यक देखिन्छ । यसबाट महानगरको एकिकृत विकासमा स्थानीय तथा वाह्य श्रोत साधनको पहिचान तथा परिचालन र नगर विकासका सरोकारवाला (सरकारी, गैर सरकारी, साझेदार संस्था, निजी क्षेत्र र नागरिक) बीच समन्वय, सहकार्य तथा साझेदारीमा अभिबृद्धि भई विकासका प्रयासहरू व्यवस्थित, नतिजामूलक तथा प्रभावकारी हुन सक्दछ ।

सामान्यतः गाउँपालिकाको नगर पार्श्वचित्र निर्माणले नगरका विकासको लागि मार्गचित्र प्रस्तुत गर्दछ । यसै सन्दर्भमा नगर पार्श्वचित्रका विभिन्न विषय शिर्षक तथा प्राथमिकताका विषय क्षेत्रमध्ये संस्थागत विकास तथा सुशासन पनि एक रहेको छ ।

[घ] दिगो विकास लक्ष्य १ सबै किसिमका गरिवीको अन्त्य गर्ने, लक्ष्य २ भोकमरीको अन्त्य गर्ने, लक्ष्य ३ स्वस्थ जीवन सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य ४ सवैका लाथि समावेशी तथा गुणस्तरीय शिक्षा सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता र महिला तथा किशोरीहरुको सशक्तीकरण गर्ने, लक्ष्य ६ सबैका लागि खानेपानी र सरसफाई सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य ७ सबैका लागि खर्च धान्न सक्ने, भरपर्दो, दिगो तथा आधुनिक उर्जामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य ८ दिगो आर्थिक बृद्धि र मर्यादित कामको प्रवर्द्धन गर्ने, लक्ष्य ९ बलिया पूर्वाधार निर्माण गर्ने, लक्ष्य १० देशभित्र र देशहरुमाफ रहेको असमानतालाई न्युन गर्ने, लक्ष्य ११ शहरहरुलाई समावेशी, सुरक्षित, सवल र दिगो वनाउने, लक्ष्य १२ दिगो उपभोग र उत्पादनको ढाँचालाई सुनिश्चित गर्ने, लक्ष्य १३ जलवायु परिवर्तन तथा यसका प्रभावहरु विरुद्ध लड्ने, लक्ष्य १५ वन तथा वतावारण संरक्षण गर्ने, लक्ष्य १६ न्यायपुणँ, शान्तिपुर्ण र समावेशी समाजको प्रवर्द्धन गर्ने, लक्ष्य १७ दिगो विकासका लागि विश्वव्यापी साझेदारी

[4] उच्च र समातामूलक आय, मानव पूँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग, सर्वसुलभ तथा आधुनिक पुर्वाधार एवम् आवद्धता, उत्पादन र उत्पादकत्व, परिस्कृत तथा मर्यादित जीवन, सभ्य र न्यायपूर्ण समाज, स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण, सुशासन, सवल लोकतन्त्र, राष्ट्रिय एकता र सम्मान

७.२ ऐन, नीति, नियम र कार्यप्रणाली

लिसंखु पाखर गाउँपालिको नगरसभावाट पारित भएका ऐन नीति, नियम र कार्यप्रणालीको विवरणलाई तल प्ररिएको छ ।

१. मदिरा बिक्री वितरण तथा नियमन नियमावली २०७८

२. लिसंखु पाखर गाउँपालिका शिक्षा ऐन, २०७८

३. विनियोजन ऐन २०७८

४. आर्थिक ऐन २०७८

५. सार्वजनिक निजी साझेदारी नीति, २०७२

६. स्थानीय तहमा स्वास्थ्य संस्था दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५

७. आवास कार्यबिधि, २०७५

८. कृषक समूह गठन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५

९. अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचय-पत्र वितरण कार्यविधि २०७५

१०. न्यायिक कार्यविधि २०७५

११. स्थानीय तहको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यविधि २०७४

१२. लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको विधेयक, २०७५

१३. लिसंखु पाखर गाउँपालिका एफ.एम रेडियो (व्यवस्थापन तथा संचालन) कार्यविधि, २०७५

१४. लिसंखु पाखर गाउँपालिकाका गाउँपालिका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता,२०७४

१५. लिसंखु पाखर गाउँपालिका, नगर कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण कार्यविधि नियमावली, २०७४

१६. लिसंखु पाखर गाउँपालिका गैर सरकारी संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५

१७. लिसंखु पाखर गाउँपालिका कर्मचारी व्यवस्पापन (सेवा शर्त सम्बन्धी) ऐन, २०७५

१८. लिसंखु पाखर गाउँपालिका "घ" वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५

१९. लिसंखु पाखर गाउँपालिको कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७५

२०. लिसंखु पाखर गाउँपालिको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७५

२१. लिसंखु पाखर गाउँपालिको बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७५

२२. लिसंखु पाखर गाउँपालिको आर्थिक कार्यविधि कानून, २०७५

२३. सामाजिक सुरक्षा कार्यविधि २०७५

२४. स्थानीय तहको विनियोजन ऐन २०७५

२५. आर्थिक ऐन-२०७५

२६. विद्यालय शिक्षा संचालन, व्यवस्थापन तथा नियमन कार्यविधि, २०७४

२७. जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत (कसुर र सजाय) नियमावली, २०७४

२८. स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४

२९. लिसंखु पाखर गाउँपालिका, नगर कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण (कार्यविधि) नियमावली, २०७४

३०. लिसंखु पाखर गाउँपालिका नगरकार्यपालिका (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४

३१. स्थानीय निकाय स्रोत परिचालन तथा व्यबस्थापन कार्यविधि, २०६९

३२. स्थानीय पूर्वाधार विकास नीति, २०६१

३३. स्थानीय विकास कोष नियमावली(२०५६)

३४. स्थानीय विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०६८

३५. सार्वजानिक (निजि) साझेदारी नीति, २०६०

३६. स्थानीय निकाय (आर्थिक प्रशासन) नियमावली, २०६४

३७. सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३

३८. सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४

३९. सार्वजनिक खरिद (तेस्रो संशोधन) नियमावली, २०६८

४०. व्यक्तिगत घटना दर्ता ऐन, नियमावली, निर्देशन संग्रह २०७०

४१. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति

४२. बालमैत्री स्थानीय शासनः राष्ट्रिय रणनीति

४३. फोहरमैला सम्बन्धी निर्देशिका

४४. लिसंखु पाखर गाउँपालिको मदिरा विक्री वितरण तथा नियमन कार्यविधि, २०७८

४५. शिक्षा ऐन २०७८

४६. विनियोजन ऐन २०७८

४७. वित्तीय ऐन २०७८ लिसंखु पाखर गाउँपालिका ,

४८. सार्वजनिक निजी साझेदारी नीति, २०७२

४९. स्थानीय तहमा स्वास्थ्य संस्था दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५

५०. आवास कार्यबिधि, २०७५

५१. कृषक समूह गठन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५

५२. अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचय पत्र वितरण कार्यविधि, २०७५

५३. न्यायिक कार्यविधि

५४. स्थानीय तहको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यविधि २०७४

५५. लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको विधेयक, २०७५

५६. लिसंखु पाखर गाउँपालिकामा एफ.एम रेडियो (व्यवस्थापन तथा संचालन) कार्यविधि, २०७५

५७. लिसंखु पाखर गाउँपालिकाका गाउँपालिका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता,२०७४

५८. गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण नियमावली, २०७४

५९. लिसंखु पाखर गाउँपालिकाका गैर सरकारी संस्था (संचालन तथा व्यवस्थापन)

६०. लिसंखु पाखर गाउँपालिका कर्मचारी व्यवस्थापन (सेवा शर्त सम्बन्धी) ऐन, २०७५

६१. लिसंखु पाखर गाउँपालिका "घ" वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५

६२. लिसंखु पाखर गाउँपालिको कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७५

६३. लिसंखु पाखर गाउँपालिको प्रशासकीय कार्यविधि ९नियमित गर्नेण ऐन, २०७५

६४. लिसंखु पाखर गाउँपालिको बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७५

६५. लिसंखु पाखर गाउँपालिको आर्थिक कार्यविधि कानून, २०७५

६६. सामाजिक सुरक्षा दिशानिर्देश २०७५

६७. स्थानीय तहको विनियोजन ऐन २०७५

६८. आर्थिक ऐन(२०७५)

६९. विद्यालय शिक्षा संचालन , व्यवस्थापन तथा नियमन कार्यविधि(२०७४)

७०. जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत ९कसुर र सजायण नियमावली, २०७४

७१. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४

७२. विनमनपा, नगर कार्यपालिकाको निर्णय वा आदेश र अधिकारपत्रको प्रमाणीकरण नियमावली, २०७४

७३. लिसंखु पाखर गाउँपालिका नगर कार्यपालिका (कार्य विभाजन) नियमावली, २०७४

७४. स्थानीय निकाय स्रोत परिचालन तथा व्यबस्थापन कार्यविधि, २०६९

७५. स्थानीय पूर्वाधार विकास नीति, २०६१

७६. स्थानीय विकास कोष नियमावली (२०५६)

७७. स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका, २०६८

७८. सार्वजानिक (निजि) साझेदारी नीति, २०६०

७९. स्थानीय निकाय -आर्थिक प्रशासन) नियमावली, २०६४

८०. सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३

८१. सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४

८२. सार्वजनिक खरिद (तेस्रो संशोधन) नियमावली, २०६८

८३. व्यक्तिगत घटना दर्ता ऐन, नियमावली, निर्देशन संग्रह २०७०

८४. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति

८५. बालमैत्री स्थानीय शासनः राष्ट्रिय रणनीति

८६. फोहरमैला सम्बन्धी लिसंखु पाखर गाउँपालिको निर्देशिका

अनुसूचीहरू

अनुसूची १
निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण

क्र.सं	नाम	पद	मोवाइल नम्बर
१	राजु लामा	अध्यक्ष	९८५११०८८३६
२	मिठू देवी लामा	उपाध्यक्ष	९८६१४७८१५२
३	मंगल बहादुर विष्ट	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८२३२१७७०७
१	पासाङ लाल तामाङ	अध्यक्ष वडा नं. १	९८६१३२३२८७
२	विजय योञ्जन	अध्यक्ष वडा नं. २	९८५१०८०६३४
३	मान बहादर तामाङ	अध्यक्ष वडा नं. ३	९८६९३१८४८७
४	भक्त लाल शाक्य	अध्यक्ष वडा नं. ४	९८५११२५६३१
५	तिलक बहादुर श्रेष्ठ	अध्यक्ष वडा नं. ५	९८६५११९२५१
६	दान बहादुर तामाङ	अध्यक्ष वडा नं. ६	९८६९१२३३९९
७	दिनेश लामा	अध्यक्ष वडा नं. ७	९८६११४७४९८
८	सुर्य बहादुर बि.क.	कार्यपालिका सदस्य	९८४५१२३६२०
९	निमा डोल्मा लामा	कार्यपालिका सदस्य	९८४८५६७९६७
१०	ज्ञानु सापकोटा	कार्यपालिका सदस्य	९८६३३२७३६१
११	चन्द्रावती नेपाली सुन्दास	कार्यपालिका सदस्य	९७४४३०६३५८
१२	राधिका दर्नाल	कार्यपालिका सदस्य	९८४०४६१२१८
१३	रविन्द्र दर्नाल	कार्यपालिका सदस्य	९८५११७६९०९
१४	सुनिता नेपाली	सदस्य वडा नं. २/न्यायिक समिति सदस्य	९८६०९११६२७
१५	संजिव श्रेष्ठ	सदस्य वडा नं. ३/न्यायिक समिति सदस्य	९८६२४९६०३१
१६	बिनोद लाल घिसिङ	सदस्य वडा नं. १	९८१४११०६११
१७	कुमारी मोक्तान तामाङ	सदस्य वडा नं. १	९८६३२६७२२८
१८	रिबेक घिसिङ	सदस्य वडा नं. १	९८२८६९६८३३
१९	अञ्जु गदाल	सदस्य वडा नं. १	९८४३३६५६८८

क्र.सं	नाम	पद	मोवाइल नम्बर
२०	जल बहादुर श्रेष्ठ	सदस्य वडा नं. २	९७४५३०५९०७
२१	कुल माया श्रेष्ठ	सदस्य वडा नं. २	९८४९६०५३७४
२२	तेन्जेन बांगेल लामा	सदस्य वडा नं. २	९८६३४०५३१८
२३	धन कुमारी विश्वकर्मा	सदस्य वडा नं. ३	९८६६४९६७२३
२४	छत्र माया उप्रेती	सदस्य वडा नं. ३	९८६५९९३४२१
२५	सबिता तामाङ	सदस्य वडा नं. ३	९८४१५२०५९८
२६	सञ्जु मोत्तान	सदस्य वडा नं. ४	९८६०३०९०९३
२७	रेश्मा सनार	सदस्य वडा नं. ४	९८०८४४९८६६
२८	सागर लामा	सदस्य वडा नं. ४	९८४०८९१५१४
२९	कान्छा लामा	सदस्य वडा नं. ४	९८०७८५८१७५
३०	भक्त बहादुर श्रेष्ठ	सदस्य वडा नं. ५	९८६२४९६००६
३१	नेत्र बहादुर श्रेष्ठ	सदस्य वडा नं. ५	९८५१२२१२७६
३२	सुनिता सुनार	सदस्य वडा नं. ५	९८६६४७६४९०
३३	जिवन गुरुङ	सदस्य वडा नं. ६	९८४५७५८४६३
३४	पदम ध्वज भण्डारी	सदस्य वडा नं. ६	९८४९०३२०११
३५	नेमा तामाङनी	सदस्य वडा नं. ७	९७६१०२४०११
३६	राजिव लामा	सदस्य वडा नं. ७	९८५१०९४४५७
३७	जित बहादुर तामाङ	सदस्य वडा नं. ७	९७४१६९२१९६

अनुसूची २

सामुदायिक विद्यालयको विवरण

क.सं.	विद्यालयको नाम	ठेगाना	कै.
	श्री धर्मोदय मा. बि.	वार्ड न.1	
	श्री हरिसिद्धि आधारभूत विद्यालय	वार्ड न.1	
3	सिद्धार्थ प्रा.बि.	वार्ड न.1	
4	जन कल्याण मा. वि.	वार्ड न.1	
5	जनकल्याण आधारभूत बिधालय	वार्ड न.2	
6	श्री बुद्धोदय माध्हिय्मक बिधयालय	वार्ड न.2	
7	श्री जनसहयोग माध्यामिक बिधालय	वार्ड न.2	
8	जन जागृति प्रा बि	वार्ड न.2	
9	श्री महादेव स्थान आधारभूत बिधालय	वार्ड न.3	
10	श्री घिचेत्त उसिधुम माध्यामिक बिधालय	वार्ड न.3	
11	श्री जनता आधारभूत विधालय	वार्ड न.3	
12	श्री जनशिक्षा आधारभूत बिधालय	वार्ड न.4	
13	श्री रमा माध्यमिक बिद्यालय	वार्ड न.4	
14	श्री शान्ति आधारभूतस्कूल	वार्ड न.4	
15	Mountain English school bording	वार्ड न.5	
16	श्री निगाले मा.बि	वार्ड न.5	
17	श्री सम्पदा मा.बि	वार्ड न.5	
18	श्री जलेश्वोरी आधारभूत बिधालय	वार्ड न.5	
19	श्री सम्पदा मा.बि	वार्ड न.5	
20	घुम्ती प्रथामिक बिद्यालय	वार्ड न.5	
21	जलेश्वोर एग्रो प्रा.लि	वार्ड न.5	
22	श्री देवी माध्यामिक बिधालय	वार्ड न.6	
23	लामीडाँडा आधारभूत बिधालय	वार्ड न.6	

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	ठेगाना	कै.
24	प्रथामिक बिधालय	वार्ड न.6	
25	श्री भुमेस्थान अथरभुत वि	वार्ड न.7	
26	श्री संसारीमाई माध्यामिका. वि .	वार्ड न.7	
27	ककलिंग हरिशिद्धि माभी	वार्ड न.7	
28	ककलिंग कम्पस	वार्ड न.7	
29	हिमालयन एकेडेमी	वार्ड न.7	
30	श्री जय गणेश माबी	वार्ड न.7	

अनुसूची ३

वस्तुगत विवरण

तालिका नं.३.१घरधुरी वर्गीकरण

वडा नं.	ववरण घरधुरी संख्या	थ्प विवरण लिन नसकिएको घरधुरी	जम्मा घरधुरी संख्या	विवरण सहितको जनसंख्या	थ्प विवरण लिन नसकिएको जनसंख्या	जम्मा जनसंख्या	औसत परीवार संख्या
१	५८५		५८५	२६४२	३३९	२९८१	५.१
२	५१६	४४	५६०	२४५९	९२४	३३८३	६.६
३	४७४		४७४	१८९४	३९७	२२९१	४.८
४	५५९	१८	५७७	२२६७	३००	२५६७	४.६
५	८५९		८५९	३४१५	०	३४१५	४.०
६	३९२		३९२	१५८३	२५०	१८३३	४.७
७	७०८		७०८	३५३०	३००	३८३०	५.४
जम्मा	४०९३	६२	४१५५	१७७९०	२५१०	२०३००	५.०

तालिका नं. ३.२: जातियता अनुसार घरघुरीको वर्गीकरण

वडा नं.	तामांग	बाह्मण क्षेत्री	नेवार	गुरुङ	राइ	मगर	पहरी	दलित	जम्मा
१	५१९	०	४	०	०	८	०	५४	५८५
२	३९६	३	७८	०	०	०	०	३९	५१६
३	३१७	६६	८६	०	०	०	०	५	४७४
४	२१४	७२	२६२	०	०	०	०	११	५५९
५	२७०	४४	५३८	२	३	०	०	२	८५९
६	१११	१८४	१४	२८	०	०	२२	३३	३९२
७	५१९	६४	३१	१	०	०	०	९३	७०८
जम्मा धरधुरी	२३४६	४३३	१०१३	३१	३	८	२२	२३५	४०९३

तालिका नं. ३.३:जनसंख्या अनुसार जातियताको वर्गीकरण

वडा नं.	तामांग	बाह्मण क्षेत्री	नेवार	गुरुङ	राई	मगर	पहरी	दलित	जम्मा
१	२३४२	०	२९	०	०	३०	०	२४१	२६४२
२	१७५४	१२	५००	०	०	०	०	१९३	२४५९
३	१२६२	२७७	३३५	०	०	०	०	२०	१८९४
४	९१५	२६२	१०३३	०	०	०	०	५७	२२६७
५	१०४२	१७९	२१६८	८	९	०	०	९	३४१५
६	४७८	७४६	६४	९५	०	०	७८	१२२	१५८३
७	२५९४	३४९	१८७	७	०	०	०	३९३	३५३०
जम्मा	१०३८७	१८२५	४३१६	११०	९	३०	७८	१०३५	१७७९०

तालिका नं. ३.४: लिंग अनुसारको वर्गीकरण

	जम्मा सख्या	जम्मा प्रतिसत
महिला	८६५७	४८.७
पुरुष	९१३३	५१.३
जम्मा	१७७९०	१००.०

तालिका नं. ३.५: लिंग र वडागत वर्गीकरण

लिंग अनुसारको वर्गीकरण	महिला		पुरुष		जम्मा
वडा नं	जनसंख्या	प्रतिसत	जनसंख्या	प्रतिसत	
१	१२६६	४७.९	१३७६	५२.१	२६४२
२	१२०७	४९.१	१२५२	५०.९	२४५९
३	८५१	४४.९	१०४३	५५.१	१८९४
४	१०९०	४८.१	११७७	५१.९	२२६७
५	१६७५	४९.०	१७४०	५१.०	३४१५
६	८१५	५१.५	७६८	४८.५	१५८३
७	१७५३	४९.७	१७७७	५०.३	३५३०
जम्मा	८६५७	४८.७	९१३३	५१.३	१७७९०

तालिका नं. ३.६: जातियता अनुसार लिगंको वर्गीकरण जनसंख्याको आधारमा

	महिला	पुरुष	जम्मा जनसंख्या
तामांग	४९७७	५४१०	१०३८७
बाह्मण क्षेत्री	९३३	८९२	१८२५
नेवार	२११८	२१९८	४३१६
गुरुङ	४९	६१	११०
राई	४	५	९
मगर	१५	१५	३०
पहरी	४०	३८	७८
दलित	५२१	५१४	१०३५
जम्मा	८६५७	९१३३	१७७९०

तालिका नं.३.७ जनसख्याको आधारमा धर्म अनुसार वर्गीकरण

वडा नं	हिन्दु	बौध्द	क्रिश्चियन	जम्मा जनसंख्या
१	३०५	२३०८	२९	२६४२
२	७०६	१७०४	४९	२४५९
३	६४४	१२५०	०	१८९४
४	१२८६	८९७	८४	२२६७
५	२२२८	१०४८	१३९	३४१५
६	१०२४	४७९	८०	१५८३
७	९०२	२५५९	६९	३५३०
जम्मा	७०९५	१०२४५	४५०	१७७९०
प्रतिसत	३९.९	५७.६	२.५	१००.०

तालिका नं. ३.८: शैक्षिक स्तर अनुसार जनसंख्याको वर्गिकरण(३ वर्ष वा सो भन्दा बढी)

शैक्षिक स्तर	१	२	३	४	५	६	७	जनसंख्या
पूर्व प्राथमिक /बाल विकास	१७	४५	३७	४०	५४	३०	७७	३००
आधारभुत तह/ प्राबि/ निमाबि (1-8 grade)	७७१	७२१	६७४	६४०	११६०	४०३	९६५	५३३४
माध्यामिक तह (9-12 grade)	९६०	७९८	६१९	६७०	१०५३	४९३	१२४०	५८३३
स्नातक तह(Bachelors)	१०१	१३४	३४	८५	१७७	७८	१३१	७४०
स्नातकोत्तर(Masters)	१३	१७	८	७	२६	१५	३४	१२०
एमफिल र विद्या वारिधी (पिएचडि)/MPhil /PHD	३	३	०	१	५	३	१०	२५
साधारण लेखपढ (साक्षर)/अनौपचारिक /प्रौढ कक्षा	३८९	२५५	२६०	१८३	४३९	३२४	५३३	२३८३
लेखपढ गर्न नसक्ने (निरक्षर)	३२९	३९९	२१४	५४५	४०१	१८४	३८२	२४५४

तालिका नं. ३.९: बसोवासको अवस्था

वडा नं	गणना गरेको ठाउँमा बसेको		हाल अन्यत्र बसेको	
	जनसंख्या	प्रतिसत	जनसंख्या	प्रतिसत
१	१५८१	५९.८	१०६१	४०.२
२	१३७८	५६.०	१०८१	४४.०
३	१२३७	६५.३	६५७	३४.७
४	१४२१	६२.७	८४६	३७.३
५	२१५३	६३.०	१२६२	३७.०
६	१११४	७०.४	४६९	२९.६
७	१९४४	५५.१	१५८६	४४.९
जम्मा	१०८२८	६०.९	६९६२	३९.१

तालिका नं. ३.१०: वैवाहिक स्थिति (दशबर्ष वा सोभन्दा माथि) अनुसार जनसंख्याको अवस्था

वडा नं	बिबाहित	छुटिएर बसेको	कानुनि रुपमा नै पारपाचुके	बिदुवा वा बिदुर	अबिबाहित
१	१५१३	९	२	१११	७६४
२	१३६३	८	१	७७	७२९
३	११२०	३	०	३५	५२५
४	१३०५	६	०	८९	५९८
५	१९५५	१३	४	१०२	८९७
६	८९५	१५	१	६५	४१२
७	१९२९	१९	०	१२७	१०००
जम्मा	१००८०	७३	८	६०६	४९२५

तालिका नं. ३.११: पेशा (१० वर्ष वा सो भन्दा माथी संख्याको आधारमा)

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा	प्रतिसत
कृषि तथा पशुपालन	८२३	६८९	५६१	७४५	९२६	४७३	७८३	५०००	३२.९
नोकरी÷जागीर	५४७	२७०	८३	१५९	१३२	१८९	३४७	१७२७	११.४
उद्योग तथा व्यापार , व्यापार-साना ठुला सबै	७३	११५	५३	५०	२२०	७२	९६	६७९	४.५
ज्याला÷मजदुरी /labour काम	१६५	१३१	१७०	१२८	२५८	५२	१९१	१०९५	७.२
Skilled काम (गारो लाउने/मिश्री काम/driver आदि)	८	४१	७३	६३	१५०	२८	४६	४०९	२.७
ब्यबसायिक कार्य -ठेकदार, पुजारी,पत्रकार,पराम	५	१७	१७	३१	११	१४	३५	१३०	०.९
वैदेशिक रोजगारी	१८१	१५४	९२	५७	१६६	५०	२७६	९७६	६.४
विद्यार्थी (अध्ययनरत)	३८३	३४४	३६०	३९५	५९६	२६४	५३०	२८७२	१८.९
गृहणी/घरको काम गर्ने /घरायसी काम काज	८३	२२५	१८४	१६७	२१९	१०४	४५०	१४३२	९.४

वेरोजगार	५२	८१	४८	७	९०	४९	११८	४४५	२.९
पेन्सन खाने /Retired भएर पेन्सिन बुझ्ने	०	१	०	६	१५	६	१३	४१	०.३
काम नगर्ने /असक्त	५६	६०	२४	४२	७४	६५	७८	३९९	२.६

तालिका नं. ३.१२: अपांगता सम्बन्धि विवरण

	१	२	३	४	५	६	७	जन संख्या	%
अपाङ्गता नभएको	२६०८	२४२७	१८६२	२२५०	३३६७	१५३१	३४६३	१७५०८	९८.४
शारीरिक अपाङ्गता	२५	२१	२०	८	३२	३४	३७	१७७	१.०
दृष्टिविहिन (आँखा नदेख्ने)	५	१	५	१	३	२	८	२५	०.१
वोल्न तथा सुन्न नसक्ने (बहिरा)	२	५	१	७	९	५	१२	४१	०.२
स्वर वोलाईसम्बन्धी अपाङ्गता (भकभके)	२	२	१	०	२	२	०	९	०.१
मनोसामाजिक अपाङ्गता	०	३	५	१	२	९	१०	३०	०.२
जम्मा	२६४२	२४५९	१८९४	२२६७	३४१५	१५८३	३५३०	१७७९०	१००.०

तालिका नं. ३.१३: अपांगता कार्डको उपलव्धता सम्बन्धि विवरण

	अपांगताको संवन्धि कार्ड उपलव्ध छ या छैन रु		
	छ हेर्न पाएको	हेर्न नसकिएको	जम्मा
शारीरिक अपाङ्गता	९८	७९	१७७
दृष्टिविहिन (आँखा नदेख्ने)	१७	८	२५
वोल्न तथा सुन्न नसक्ने (बहिरा)	१८	२३	४१

स्वर वोलाईसम्बन्धी अपाङ्गता (भकभके)	५	४	९
मनोसामाजिक अपाङ्गता	१४	१६	३०
जम्मा	१५२	१३०	२८२

तालिका नं. ३.१४: उमेर अनुसार जनसंख्याको वर्गीकरण

उमेर समुह	१	२	३	४	५	6	७	जन संख्या	%
५ वर्ष भन्दा कम	७६	१३२	८५	१३६	१५४	८३	२३५	९०१	५.१
५ - ९ वर्ष	१६७	१४९	१२६	१३३	२९०	११२	२२०	११९७	६.७
१० - १४ वर्ष	१५४	१५४	१४८	१५३	२५०	१३२	२४९	१२४०	७.०
१५ - १९ वर्ष	२०४	१७८	१७०	१५६	३१७	१२९	२६५	१४१९	८.०
२० - २४ वर्ष	२२९	१७३	१४६	२३९	२८५	११७	३२४	१५१३	८.५
२५ - २९ वर्ष	२९६	२७८	२२१	२५८	३७४	१६०	३८९	१९७६	११.१
३० - ३४ वर्ष	२९१	२६२	१७७	२२५	३३०	१७२	३७०	१८२७	१०.३
३५ - ३९ वर्ष	२३४	२०८	१६४	१९३	२८६	१३७	३०७	१५२९	८.६
४० - ४४ वर्ष	१७०	१७३	११५	१४३	२५२	१०४	२६१	१२१८	६.८
४५ - ४९ वर्ष	१६९	१३०	१०१	१११	१८७	७८	१८७	९६३	५.४
५० - ५४ वर्ष	१३८	१३३	९३	११२	१४५	९५	१६८	८८४	५.०
५५ - ५९ वर्ष	१०४	१०७	७८	१००	१३०	६२	१२४	७०५	४.०
६० - ६४ वर्ष	१३७	११५	८१	९४	१२२	६३	१३३	७४५	४.२
६५ - ६९ वर्ष	१०६	८०	७५	८०	११७	५२	९४	६०४	३.४
७० -७४ वर्ष	७१	७८	५५	५९	६२	३९	८५	४४९	२.५
७५-७९ वर्ष	३७	४५	४२	३०	४६	२१	६५	२८६	१.६
८० वर्ष वा सो भन्दा बढी	५९	६४	१७	४५	६८	२७	५४	३३४	१.९

तालिका नं. ३.१५ उमेर समुहका विभिन्न जनसख्यांको वर्गिकरण

विभिन्न उमेर समुह	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा
१ वर्षमुनीका बालबालिका	१५	२	१२	२३	२२	१९	४३	१३६
२ वर्षमुनीका बालबालिका	३४	६२	२९	५६	६३	३२	९९	३७५
१५–४९ वर्ष महिला	७४१	६६८	४९८	६३०	१००५	४७०	१०१६	५०२८

०–१७ वर्ष/ १८ बर्ष भन्दा कम	५११	५२६	४४८	५१५	८८९	४००	८४१	४१३०
१०–१९ वर्ष	३५८	३३२	३१८	३०९	५६७	२६१	५१४	२६५९
१०–२४ वर्ष	५८७	५०५	४६४	५४८	८५२	३७८	८३८	४१७२
१८ - ५९ वर्ष	१७२१	१५५१	११७६	१४४४	२१११	९८१	२२५८	११२४२

तालिका नं. ३.१६ दिर्घ रोग संवन्धि (जनसंख्याको आधारमा)

	परिवारका कुनै सदस्य दिर्घ रोगि भएको संख्या								
दिर्घ रोग	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा	५
दम	२०	१४	५१	१२	१९	९९	५६	२७१	१.५
क्यान्सर	१	१	३	०	३	३	३	१४	०.१
सुगर /चिनी रोग	२३	७	१४	६	५६	५१	५२	२०९	१.२
hiv/ AIDS	०	०	०	०	०	३	०	३	०.०
मिर्गौला सम्बन्धि	५	२	५	३	४	२२	१२	५३	०.३
TB	२	०	०	१	२	३	६	१४	०.१
अन्य	८३	३८	९	२२	११३	२२५	२१८	७०८	४.०
केहि नभएको	२५०८	२३९७	१८१२	२२२३	३२१८	११७७	३१८३	१६५१८	९२.८

तालिका नं. ३.१७ : परिवारमा १ बर्ष लागेका विभिन्न रोगका प्रकारहरु

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा घरधुरी	%
रुघा खोकी	३९१	१२९	४१२	३५०	६९९	३४५	३६८	२६९४	६५.८
ज्वरो	३२२	१३१	२८६	३२५	६५३	२९१	२७८	२२८६	५५.९
टाईफाईड	१६	१	४	४९	२२४	१७८	४८	५२०	१२.७

झाडापखाला	२१	२४	२०	७९	२३६	१८९	५०	६१९	१५.१
पेट सम्बन्धि समस्या	६	१९	२६	२१	६०	१२१	२६	२७९	६.८
निमोनिया	४	१		११	७५	९४	१८	२०३	५.०
ग्यास्ट्रिक	५४	३२	३५	१०३	२१२	१७३	१४३	७५२	१८.४
मुटु सम्बन्धि समस्या	४		४	४	१५	२९	२०	७६	१.९
अन्य	११३	७	१	२६	१०	४	४१	२०२	४.९

तालिका नं. ३.१८ : परिवारमा १ बर्ष भित्र मृत्यु भएका सदस्यको विवरण

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा घरधुरी
परिवारका सदस्यको मृत्यको अवःथा								
एक वर्ष भित्र परिवारको कोइ सदस्यको मृत्यु भएको थियो ?								
थियो	३०	१२	१८	३	१८	३५	२८	१४४
थिएन	५५५	५०४	४५६	५५६	८४१	३५७	६८०	३९४९
जम्मा	५८५	५१६	४७४	५५९	८५९	३९२	७०८	४०९३
एक वर्ष भित्र छ वर्ष भन्दा मुनिका बच्चा को पनि मृत्यु भएको बताउने घरधुरी	०	१	१	१	२	२	०	७
५ बर्षभन्दा कम उमेरका केटीको संख्या	०	०	०	१	०	२	०	३
५ बर्षभन्दा कम उमेरका केटाको संख्या	०	१	१	०	२	०	०	४

तालिका नं. ३.१९: घर परिवारको खानेपानीको मुख्य स्रोत

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा घरधुरी	%
छिमेकीको धारा	१२	२	०	१	४	३	२६	४८	१.२
ढाकिएको कुवा	४	१	१	१	०	१	०	८	०.२
पाइपधारा घर कम्पाउण्डमा	१०५	३८०	४१६	४८५	७१४	७६	३६६	२५४२	६२.१
पाइपधारा सार्वजनिक	४३८	१०९	५६	७२	१०६	२९७	२९६	१३७४	३३.६
मूल/ पोखरी /नदी खोला वा सतहको पानी /ढुंगे धारा	१८	७	०	०	०	३	२	३०	०.७

अन्य	८	१७	१	०	३५	१२	१८	९१	२.२
जम्मा	५८५	५१६	४७४	५५९	८५९	३९२	७०८	४०९३	१००.०
पानीको गुणस्तर ठिक छ बताउने	५८२	५१६	४६६	५५५	८२२	३७०	६९९	४०१०	९८.०
पानी सुद्धिकरण गर्ने घरधुरी	२३५	१९०	४६१	४६३	६३१	१८८	१६३	२३३१	५७.०
घरायसी कार्यको लागी पानी पर्याप्त छ भन्ने घरधुरी	३६९	४०२	४५६	४४४	६४३	२०७	४५३	२९७४	७२.७

तालिका नं. ३.२० : परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार

	तपाइको घरमा चर्पी छ ?				यदि छ भने कस्तो प्रकारको ?		
वडा नं.	चर्पी हुने घरधुरी संख्या	चर्पी हुने घरधुरी प्रतिसत	चर्पी नहुने घरधुरी संख्या	चर्पी नहुने घरधुरी प्रतिसत	सेप्टीक टैंक वा फ्लस भएको चर्पी घरधुरी संख्या	बायोग्याँस जडीत चर्पी हुने घरधुरी संख्या	साधारण चर्पी हुने घरधुरी संख्या
१	५७१	९७.६	१४	२.४	३२२	०	२४९
२	४९०	९५.०	२६	५.०	९३	०	३९७
३	४७३	९९.८	१	०.२	४६६	०	७
४	५५४	९९.१	५	०.९	३०८	०	२४६
५	८२३	९५.८	३६	४.२	३१९	१२	४९२
६	३८१	९७.२	११	२.८	३८	२	३४१
७	६४५	९१.१	६३	८.९	३२७	१	३१७
जम्मा घरधुरी	३९३७	९६.२	१५६	३.८	१८७३	१५	२०४९

तालिका नं. ३.२१ जातियता अनुसार शौचालय

	तपाइको घरमा चर्पी छ ?		Total
	छ	छैन	
तामांग	२२४६	१०१	२३४७
बाह्मण क्षेत्री	४१२	२२	४३४
नेवार	९९७	१६	१०१३
गुरुङ	३१	०	३१

राई	३	०	३
मगर	७	१	८
पहरी	१९	३	२२
दलित	२२२	१३	२३५
जम्मा	३९३७	१५६	४०९३

तालिका नं. ३.२२ घरायासी सरसफाई

सूचक	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा घरधुरी
घरमा भाडा माझ्रेर सुकाउन को लागि मचान वा टाड बनाउने घरधुरी %	५१.३	२५.४	५०.०	५३.१	५४.५	१७.६	९.५	३८.३
घरमा भाडा माझ्रेर सुकाउन को लागि मचान वा टाड बनाउने घरधुरी संख्या	३००	१३१	२३७	२९७	४६८	६९	६७	१५६९
घरमा भाडा माझ्न को लागि उन्नत जुठेल्नो बनाउने घरधुरी %	६.२	८.९	२३.०	४६.३	३४.९	१२.२	७.३	२०.८
फोहोर फाल्ने खाल्डो /निश्चित ठाउमा फोहर फाल्ने घरधुरी %	६०.९	१७.६	५६.३	८७.३	८४.९	६०.५	५७.६	६२.९
फोहोर फाल्ने खाल्डो /निश्चित ठाउमा फोहर फाल्ने घरधुरी संख्या	३५६	९१	२६७	४८८	७२९	२३७	४०८	२५७६
फोहोर फाल्ने कुनै निश्चित ठाउँ नभएको घरधुरी	२९	१४	०	३	१६	१०	३१	१०३
मलखादमा फोहर फाल्ने घरधुरी संख्या	२००	४११	२०७	६८	११४	१४५	२६९	१४१४
घर आगन सफा भएका घरधुरी %	९५.७	८४.३	१००.०	९६.१	९६.७	८१.१	८७.३	९२.२

तालिका नं. ३.२३ : खाना पकाउन प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धनको स्रोत तथा बत्तिको मुख्य श्रोत

	१.२ खाना पकाउन प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धनको स्रोत		***१.३ घमा बालिने बत्तिको मुख्य स्रोत***		
वडा नं.	एल पि ग्यास	दाउरा	मट्टीतेल	विद्युत	सोलार
१	६७	५१८	०	५८४	१
२	८३	४३३	०	५१६	०

३	१४७	३२७	१	४७३	०
४	१३७	४२२	३	५५६	०
५	३३२	५२७	१	८५८	०
६	७९	३१३	२	३८३	७
७	१३१	५७७	२	७०६	०
जम्मा	९७६	३११७	९	४०७६	८
%	२३.८	७६.२	०.२	९९.६	०.२

तालिका नं. ३.२४ : घरपरिवारले उपभोग गरेका विभिन्न सामाग्रीहरु

घरमा भएका सामाग्रीहरु	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा	%
टेलिफोन /मोबाइल	५५४	४७५	३७३	४९७	८०७	२८६	६०८	३६००	८८.०
टेलिभिजन	२६३	२२६	३०४	३७२	६३४	२५१	४७५	२५२५	६१.७
फ्रिज									०.०
इन्टरनेट	४९	२०	४७	२८	२५०	३२	५२	४७८	११.७
रेडियो	१८६	१०९	१४८	१९०	३०१	१७८	२१३	१३२५	३२.४
कम्प्युटर	२४	१६	९	२३	४९	४०	४३	२०४	५.०
बस टक टयाक्टर मोटर	५	८	९	२४	२८	१०	१३	९७	२.४
मोटरसाइकल	७१	२५	३३	४७	११५	३०	१००	४२१	१०.३

तालिका नं. ३.२५: परिवारका कुनै सदस्यको वैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता

वडा नं.	१.४ वैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता ?			जम्मा घरधुरी
	छ	छैन	थाहा छैन	
१	४२१	१४५	१९	५८५
२	३०४	१६३	४९	५१६
३	३१८	१०९	४७	४७४

४	५०२	५२	५	५५९
५	७७६	७७	६	८५९
६	३२७	३३	३२	३९२
७	६२७	५९	२२	७०८
जम्मा	३२७५	६३८	१८०	४०९३
%	८०.०	१५.६	४.४	१००.०

तालिका नं. ३.२६ : परिवारको सरदर बार्षिक आम्दानी र खर्च

वडा नं.	औसत वार्षिक आम्दानी रुपैयामा	औसत वार्षिक खर्च रुपैयामा	घर परीवारले गरीने वार्षिक खर्च %	बचत वा आम्दानी %
१	२३५५६७.६	१५७७७४.४	६७.०	३३.०
२	३२९३६४.१	३५९४४०.५	१०९.१	-९.१
३	२१९५८०.२	१४९२०४.६	६७.९	३२.१
४	१८१५१७.०	१२२६४०.४	६७.६	३२.४
५	२३५९७२.३	१८८७५३.२	८०.०	२०.०
६	२९५५०५.३	२९७२४७.०	१००.६	-०.६
७	१५४५०७.१	१५९९८४.५	१०३.५	-३.५
जम्मा	२२९९६२.७	१९७६४८.९	८५.९	१४.१

तालिका नं. ३.२७ घरधुरीहरुको ऋण भएको नभएको अवस्था

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा घरधुरी	%
ऋण छ बताउने घरधुरी %	९.१	५.०	६.५	९.५	३२.७	२६.८	२५.८	१७.९	
ऋण छ बताउने घरधुरी संख्या	५३	२६	३१	५३	२८१	१०५	१८३	७३२	
ऋण लिनका कारण हरु (लिएकाहरु मध्ये)									
घर खर्च ,बिबाह ब्रतबन्ध आदि	१४	४	३	७	८१	२२	३२	१६३	२२.३

कृषि कार्यको लागि	११	२	६	२८	३२	१५	५०	१४४	१९.७
व्यापार	३	४	१	८	५०	११	२५	१०२	१३.९
घर निर्माण	१६	११	१०	३२	८९	१६	४२	२१६	२९.५
विदेश जान	६	३	५	३	९	११	२०	५७	७.८
औषधि उपचार	३	१	४	२५	२५	१७	२६	१०१	१३.८
शैक्षिक	४	१		१६	७	८	४	४०	५.५

तालिका नं. ३.२८ परिवारले कृषि कार्यका लागी जग्गा प्रयोग

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा घरधुरी
जग्गाको प्रकार								
खेत	४८९	२९०	२३२	६	७५९	२८२	५१५	२५७३
खेति %	८३.६	५६.२	४८.९	१.१	८८.४	७१.९	७२.७	६२.९
बारी	८५	२८६	३३४	५०९	२१४	१००	४७३	२००१
बाँझो जमिन	१७३	१२१	१४३	१६४	७३	११३	३८८	११७५
बन छेत्र	१५	११	६	१२	३४	४	३४	११६
घडेरी मात्रै छ र अन्य जमिन छैन	११	३१	८	१	६०	२७	४९	१८७
घडेरी मात्रै छ को %	१.९	६.०	१.७	०.२	७.०	६.९	६.९	४.६
पुर्जा विवरण								
ऐलानी हो , लाल पुर्जा छैन	११	९	१८६	५३	७९	४०	४४	४२२
लाल पुर्जा भएको नम्बरी	५६६	५००	२७०	४८३	७११	३४७	६०३	३४८०
हामीसंग पुर्जा भएको र नभएको दुवै प्रकारको जमिन छ	८	७	१८	२३	६९	५	६१	१९१
जमिन कसको नाममा छ ?								
पुरुषको नाममा छ	४८८	४११	२५७	४५०	६००	२७१	४८६	२९६३
महिला पुरुष दुबैको नाममा छ	३५	१९	८	२	२९	२०	२२	१३५
महिलाको मात्र नाममा छ	४३	७०	५	३१	८२	५६	९५	३८२
कटान परेको छ बताउने घरधुरी	४२	३०	४१	१३	४६	६३	६१	२९६

तालिका नं. ३.२९ पालिका बाहिर घर घडेरी तथा जग्गा भएका घरधुरी

वडा नं.	घडेरी मात्रै छ	घर छ
१	४१	१८
२	३४	३९
३	१६	४
४	१४	२२
५	९१	७६
६	३८	३७
७	३९	३३
जम्मा घरधुरी	२७३	२२९

तालिका नं. ३.३० : जग्गाको क्षेत्रफल

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा
आफ्नो परिवारको नाममा भएको जम्मा जमिन -जम्मा रोपनी	३८००.५	४२४२.०	५२०५.०	३६४०.०	६६३३.३	४६३५.०	४३७६.५	३२५३२.३
आफ्नो परिवारको नाममा भएको जम्मा खेतीयोग्य जमिनको (औसत) छेत्रफल - रोपनी	६.५	८.२	११.०	६.५	७.७	११.८	६.२	७.९
घडेरी मात्रै हुनेको औसत जमिनको छेत्रफल(आना)	.१	.०	२.३	३.०	१.४	३.६	६.१	२.४

तालिका नं. ३.३१ कृषि कार्यको लागि जग्गाको प्रयोग

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा घरधुरी %
आफ्नो जमिन खेतिको लागि प्रयोग भएको बताउने घरधुरी %	७२.१	६६.५	६९.६	७४.८	७०.१	७६.८	७२.७	७१.६
आफ्नो जमिन खेतिको लागि प्रयोग भएको बताउने घरधुरी संख्या	४२२	३४३	३३०	४१८	६०२	३०१	५१५	२९३१
खेति को लागि प्रयोग भएको आफ्नो जमिन औसत छेत्रफल (रोपनी)	२.३	५.०	९.६	३.७	६.५	५.१	४.५	५.२
कृषि कार्यका लागी अरुको परीवारको जग्गा	६१	२९	१२	३९	१५९	६२	७४	४३६

समेत प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या								
परिवारको बाहेक अरुको नाममा रहेको जग्गामा खेती गरेको को जमिनको औसत छेत्रफल रोपनी (रोपनीा)	२.३	३.८	३.३	३.१	२.६	४.९	१.९	२.९

तालिका नं. ३.३२ सिंचाई को उपलब्धता

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा
सिंचाई सुविधाको उपलब्धता बताउने घरधुरी %	१३.२	११.०	१७.१	०.४	२२.९	२५.३	१२.६	१४.७
सिंचाई सुविधाको उपलब्धता बताउने घरधुरी संख्या	७७	५७	८१	२	१९७	९९	८९	६०२

तालिका नं. ३.३३ आफ्नो खेतिपातिले खान पुग्ने घरधुरीको अनुसार

	आफ्नो खेतिपातीले तपाइको परिवारलाई कति महिना खान पुग्छ ?					
	पुरै १२ महिना खान पुग्ने	९- ११ महिना सम्म	७- ९ महिना सम्म	४-६ महिना सम्म	३ महिना सम्म	खेतिपति गर्ने जमिन नभएकोर /खेतिपाति नगर्ने
१	१९२	१४	१४	१८६	७७	१००
२	८४	४०	४०	१३३	९२	९१
३	२५	४५	४५	१३६	६१	१४७
४	२८	१	१	३२२	७६	११६
५	१४८	५२	५२	२२२	२०३	१६३
६	४३	३	३	१०३	१४४	८३
७	४०	४०	४०	२२८	१६७	१६६
जम्मा घरधुरी	५६०	१९५	१९५	१३३०	८२०	८६६
%	१३.७	४.८	४.८	३२.५	२०.०	२१.२

तालिका नं. ३.३४: परिवारको स्वामित्वमा रहेको खेतीयोग्य जमिनको क्षेत्रफल (रोपनी)

वडा नं.	१ रोपनी भन्दा कम	१ देखि ५ रोपनी	६ देखि ९रोपनी	१० देखि १४ रोपनी	१५ देखि १९ रोपनी	२० रोपनी वा भन्दा	जम्मा

						माथि	
१	११७	२२१	१०४	७५	४२	२६	५८५
२	४	२८१	७३	६७	४३	४८	५१६
३	६	१८८	७१	८४	५३	७२	४७४
४	२	३७८	७५	५६	२३	२५	५५९
५	७८	४१३	१२७	९१	५४	९६	८५९
६	४०	१८५	७९	३७	१६	३५	३९२
७	८५	३६१	१०२	७९	३४	४७	७०८
जम्मा	३३२	२०२७	६३१	४८९	२६५	३४९	४०९३
प्रतिसत	८.१	४९.५	१५.४	११.९	६.५	८.५	१००.०

तालिका नं. ३.३५: घरधुरी अनुसार खेती गरिएका बालिनालीहरु

बालीनालीहरु	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा	%
अन्नबाली									
धान खती गर्ने घरधुरी	१९३	१८७	१०३	१२	४७	२०२	३०५	१०४९	२५.६
विक्री गर्ने घरधुरी	२२	४३	३	२	८	२५	३	१०६	१०.१
जम्मा उत्पादन (मुरी)	६३२.०	८५८.०	७६२.०	२३.०	१४६.०	२१७६.०	१५५३.०	६१५०.०	
मकै खेती गर्ने घरधुरी	४१८	३७४	३२५	२७८	३७२	२८३	५१७	२५६७	६२.७
विक्री गर्ने घरधुरी	७७	११२	२१	५	३६	३६	१५	३०२	११.७
जम्मा उत्पादन (मुरी)	९३५.०	१४५८.०	१३५६.०	४४८.०	९१३.०	१४९६.०	१२९३.०	७८९९.०	
गहुँ खेती गर्ने घरधुरी	१७९	२००	२३३	४४	२७३	१२६	३४७	१४०२	३४.३
विक्री गर्ने घरधुरी	६	३६	८	१	२१	१४	५	९१	६.५
जम्मा उत्पादन (मुरी)	१९३.०	३९६.०	५४६.०	४७.०	६४१.०	२०१.०	४८१.०	२५०५.०	
कोदो खेती गर्ने घरधुरी	३२९	२७९	१९०	२७७	३७६	२२७	४७३	२१५१	५२.६
विक्री गर्ने घरधुरी	४९	५७	७	८	४०	४०	१०	२११	९.८

जम्मा उत्पादन (मुरी)मा	५७६.०	६७८.०	३५६.०	४७४.०	१०३५.०	७२८.०	८८५.०	४७३२.०	
जम्मा खाध्यान्न बालि उत्पादन (मुरी)मा	२३३६.०	३३९०.०	३०२०.०	९९२.०	२७३५.०	४६०१.०	४२१२.०	२१२८६.०	
औसत खाध्यान्न बालि उत्पादन (मुरी)मा	४.०	६.६	६.४	१.८	३.२	११.७	५.९	५.२	

तालिका नं. ३.३६: दलहन खेती अनुसारको वर्गीकरण

दलहन	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा
मासखेती गर्ने घरधुरी	३	१	१	४		२३		३२
जम्मा उत्पादन -पाथी)	३.०	२.०	२.०	६.०	.०	५४.०	.०	६७.०
सिमी खती गर्ने घरधुरी	२	१७	८८	६	१	१८	१७	१४९
जम्मा उत्पादन - पाथी	१०.०	१५३.०	९९५.०	११९.०	१०.०	१०२.०	२११.०	१६००.०
रहर खती गर्ने घरधुरी	१	३		१				५
जम्मा उत्पादन - पाथी	२.०	२५.०	.०	१.०	.०	.०	.०	२८.०
मुसुरो खेतीगनै घरधुरी	१	१	४			१	२	९
जम्मा उत्पादन - पाथी	२.०	२.०	८.०	.०	.०	.०	५.०	१७.०
भटमास खेतीगनै घरधुरी	२	२०	७३	५	२	२५	१४	१४१
जम्मा उत्पादन - पाथी	११.०	९१.०	४२२.०	१५.०	६.०	१४७.०	११५.०	८०७.०
चना खेतीगनै घरधुरी	१					१		२
जम्मा उत्पादन - पाथी	२.०	.०	.०	.०	.०	.०	.०	२.०

जम्मा दलहन उत्पादन - पाथी	३०.०	२७३.०	१४२७.०	१४१.०	१६.०	३०३.०	३३१.०	२५२१.०

तालिका नं. ३.३७ : तेलहन खेती संवन्धि विवरण

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा
तेलहन								
तोरी/सर्स्यु (खेती गर्ने घरधुरी	१७	३९	३४	२	२	११	१३	११८
विक्री गर्ने घरधुर्री घरधुरी	-	-	-	-	-	-	-	-
जम्मा उत्पादन मुरीमा	८६.०	७९.०	३१६.०	१.०	२.०	१७.०	९.०	५१०.०
आलस तिल खेती गर्ने घरधुरी	५	१	२	०	०	०	२	१०
विक्री गर्ने घरधुर्री घरधुरी	-	-	-				-	-
जम्मा उत्पादन मुरीमा	५७.०	४.०	२.०	.	.	.	५.०	६८.०
सूर्यमुखी खेती गर्ने घरधुरी	-	-	-	-	-	-	-	-
जम्मा तेलहन उत्पादन मुरीमा	१४३	८३	३१८	१	२	१७	१४	५७८

तालिका नं. ३.३८: तरकारी उत्पादन र विक्रि सम्बन्धी विवरण

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा
तरकारी बाली								
आलु खेती गर्ने घरधुरी	२१८	६९	१८१	२७७	३२५	१०३	१७०	१३४३
विक्री गर्ने घरधुरी	१२४	१८	१२४	२६३	३०२	४३	४५	९१९
जम्मा उत्पादन (कि.ग्रा.)	३१८२४२.०	१६८१०.०	१६६०५१.०	९०६३४३.०	९०२३८२.०	२६५१२५.०	१७४९३७.०	२७४९८९०.०
बन्दा/काउली/रायो खर्ती गर्ने घरधुरी	२४	२२	६८	४६	७५	३९	१५	२८९
विक्री गर्ने घरधुरी	१०	४	१५	४२	६८	८	४	१५१
जम्मा उत्पादन (कि.ग्रा.)	३६८५.०	८०७.०	२५६८९.०	५१२३५.०	४५४२९.०	७२५.०	७९०.०	१२८३६०.०
बोडी केराउ राजमा खेती गर्ने घरधुरी	१२	१६	६३	८	४	३२	२३	१५८

विक्री गर्ने घरधुरी	२	२	३	२		४		१३
जम्मा उत्पादन (कि.ग्रा.)	२३६.०	१५१.०	६९४.०	१२३.०	.०	२२६.०	२४८.०	१६७८.०
गोलभेंडा खेती गर्ने घरधुरी	५७	२४	५८	१३	८	८१	४०	२८१
विक्री गर्ने घरधुरी	६	४	७	६	६	३५	१०	७४
जम्मा उत्पादन (कि.ग्रा.)	१६५७७.०	४७२.०	११८९.०	६४७.०	३९०.०	२६१७.०	१६४५.०	२३५३७.०
काँको, लौका, फर्सी खेती गर्ने घरधुरी	१२	४०	९५	२	८	३४	५७	२४८
विक्री गर्ने घरधुरी			१८	१	३			२२
जम्मा उत्पादन (कि.ग्रा.)	६७०.०	१७०५.०	४३६२.०	३५.०	१८०.०	४८२.०	११९४.०	८६२८.०
परबल खेती गर्ने घरधुरी	१२	१९	७६	६	१३	३६	६५	२२७
विक्री गर्ने घरधुरी	१		१		५	९	१	१७
जम्मा उत्पादन (कि.ग्रा.)	२२.०	२७०.०	४२१.०	.०	४१०.०	७९८.०	१९२.०	२११३.०
करेला घिरौला चिचिण्डोखेती गर्ने घरधुरी	३०	१	५		७	२९	३३	१०५
विक्री गर्ने घरधुरी	२	१			२	४	१	१०
जम्मा उत्पादन (कि.ग्रा.)	६७२.०	१०.०	३१.०	.	१६५.०	३०७.०	६५२.०	१८३७.०
जम्मा तरकारी कुल उत्पादन (कि.ग्रा.)	३४०१०५	२०२२७	१९८४४०	९५८३८७	९४८९६१	२७०२८६	१७९६६५	२९१६०४३
तरकारी खेती बाट गत वर्षको आम्दानी जम्मा	३९१४०००.०	१८९०५१०.०	४९२२५०२.०	१२४८७५०८.०	२८८२५०१२.०	२५८०१७२.०	५५०५४१.०	५५१७०२४५.०
तरकारी खेती बाट गत वर्षको आम्दानी औसतमा	६६९०.६	३६६३.८	१०३८५.०	२२३३९.०	३३५५६.५	६५८२.१	७७७.६	१३४७९.२

तालिका नं. ३.३९ : नगदे वाली सम्बन्धि विवरण

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा
अदुवा/वेसार खेती गर्ने घरधुरी	११४	५२	९९	३३	९	१२४	२५४	६८५
विक्री गर्ने घरधुरी	६	८	८	९	२	८	१०	५१
जम्मा उत्पादन (के.जी.)	५६८४.०	६७७.०	१३७६.०	४४८.०	५०६८.०	१८०७.०	२४८२.०	१७५४२.०
प्याज/लसुन खेती गर्ने घरधुरी	१४३	७४	१९९	१२४	२३	१५३	३२०	१०३६
विक्री गर्ने घरधुरी	१३	८	१६	१९	१	१५	१४	८६
जम्मा उत्पादन (के.जी.)	१३८८३.०	३७५५.०	५१६२.०	२१३७.०	३६३.०	३२६१.०	५२६९.०	३३८३०.०
च्याउ खेती गर्ने घरधुरी			१	४		१	१	७
विक्री गर्ने घरधुरी	-	-	-	-	-	-	-	-
जम्मा उत्पादन (के.जी.)	.	.	.०	६०.०	.	.०	३०.०	९०.०
नगदे वाली जम्मा कुल उत्पादन (के.जी.)	१९५६७	४४३२	६५३८	२६४५	५४३१	५०६८	७७८१	५१४६२
औसत नगदेबाली उत्पादन(के.जी).	१४६.९	६३.८	३९.८	४५.८	५७८.९	३५.९	५६.२	७१.१

तालिका नं. ३.४० :अन्य खेतिबालिहरु

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा	प्रतिसत
मुला	४१	५०	९५	५१	१४७	१५९	२५८	८०१	१९.६
धनिया	१३२	३१	७९	३२	११०	१९८	३०४	८८६	२१.६
खुर्सानी	१४८	९६	२२३	६२	१०३	२२०	३३६	११८८	२९.०
कर्कलो पिडालु	३९	१५	१०३	२८	५	५३	७४	३१७	७.७
उखु	२	४	२	९	२	१५	३	३७	०.९
सखरखण्ड	१७	६	१०५	१४	१	१६	३७	१९६	४.८

फापर	१६	८	५	८	१	४५	७	९०	२.२
मोटर कोसा	६	२७	२०	२९	१	६४	२९	१७६	४.३
बदाम	१					४		५	०.१

तालिका नं. ३.४१ : फलफुल लगाएका घरधुरीको विवरण

फलफुलहरु	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा
आँप	५	१	१		१	२०	१२	४०
केरा	४		१	१		४३	३७	८६
लिची	३					१२	१२	२७
कागती	११	४	६	२	१	६१	७९	१६४
अम्बा	१८		१		३	२७	२१	७०
निबुवा ,भोगटे	७	१५	१७	७		४२	११०	१९८
नासपाती	५	४४	५३	१५	४	२८	४४	१९३
अनार दारिम		१	१	१		४	३	१०
सुन्तला,मौसम	२४	७		५		७४	१०२	२१२
अलुबखाडा, आरु	१२	५३	१६६	१२	२	७१	१८६	५०२
फलफुल खेति बाट भएको आम्दानी रु.	२०३५००.०	३५०१३.०	७०५०८.०	४५०१६.०	७७१०००.०	१४१६८२.०	४५५००.०	१३१२२१९.०

तालिका नं. ३.४२ :बालिनालीमा लाग्ने मुख्य रोग तथा किराहरु

वडा नं.	गबारो	लाई किरा	फौजी किरा	तरकारीमा लाग्ने किरा	डडुवा	गानो कुहिने	रातो कमिला	फड्के किरा	खुमरे किरा	टुटा
१	१६	२५	१७७	८७	७६	१३५	१०५	४०	६१	३२
२	९	८५	२०	२९	१४	५	१३५	५३	१३३	२
३	१	१७८	८७	५७	६	२	२४७	३	२३०	
४	६	११९	८८	६९	९४	७८	१९२	५९	२०१	११
५	९३	३०१	३४०	१६०	२७७	१२०	२८२	६०	२२१	३
६	२२९	२९५	२८९	२३२	२३१	१२०	१७७	१५४	१४३	१६१

७	५७	२०५	३५२	८९	२००	२२	२४१	१४५	१४५	६
जम्मा	४११	१२०८	१३५३	७२३	८९८	४८२	१३७९	५१४	११३४	२१५
%	१०.०	२९.५	३३.१	१७.७	२१.९	११.८	३३.७	१२.६	२७.७	५.३

तालिका नं. ३.४३: चौपाया तथा पशुपंक्षी पाल्ने र नपाल्ने घरधुरीको विवरण

वडा नं	परिवारले कुनै चौपाया वा पसुपंछी पालेको छ ?			
	छ		छैन	
	घरधुरी संख्या	%	घरधुरी संख्या	%
१	२९८	५०.९	२८७	४९.१
२	२६७	५१.७	२४९	४८.३
३	३१२	६५.८	१६२	३४.२
४	३२९	५८.९	२३०	४१.१
५	४४४	५१.७	४१५	४८.३
६	२१२	५४.१	१८०	४५.९
७	४६३	६५.४	२४५	३४.६
जम्मा	२३२५	५६.८	१७६८	४३.२

तालिका नं. ३.४४: गाई गोरु विवरण

वडा नं.	गाइगोरु /बाच्छाबाच्छी पाल्ने घरधुरी	गाइगोरु /बाच्छाबाच्छी पाल्ने घरधुरी %	जम्मा गाइगोरु संख्या	दुध दिने गाईको जम्मा दुध उत्पादन (लि.)	दुध दिने गाईको औसत दुध उत्पादन (लि.)	गाईको दुध विक्रिबाट गत बर्ष भएको कुल आम्दानी (रु)	गाईको दुध विक्रिबाट गत बर्ष भएको औसत आम्दानी (रु)
१	१३९	१९.१	२८०.०	१०.०	.१	.०	.०
२	१४३	१९.७	२८२.०	११३.०	.८	३४५०५.०	२४१.३
३	१४८	२०.४	३४३.०	४८.०	.३	४०५००.०	२७३.६
४	६२	८.५	११९.०	२४.०	.४	५००००.०	८०६.५
५	७०	९.६	१३५.०	१६.०	.२	४१५०१.०	५९२.९
६	५१	७.०	१०१.०	१८.०	.४	१५०००५.०	२९४१.३
७	११३	१५.६	१९७.०	२१.०	.२	.०	.०

जम्मा	७२६	१००.०	१४५७.०	२५०.०	.३	३१६५११.०	४३६.०

तालिका ३.४५ राँगाभैसी विवरण

वडा नं.	राँगाभैसी/पाडापाडी पाल्ने घरधुरी	राँगाभैसी/पाडापाडी पाल्ने घरधुरी %	जम्मा रांगा भैसी पाडापाडी संख्या	दुध दिने भैसीको जम्मा दुध उत्पादन लिटरमा	दुध दिने भैसीको औसत दुध उत्पादन	गत बर्ष भैसीबाट भएको भएको कुल आम्दानी (रु)	गत बर्ष भैसीबाट भएको भएका औसत आम्दानी (रु)
१	७९	८.३	१२३.०	२०९.०	२.६	२९००००.०	३६७०.९
२	१२४	१३.०	१७०.०	१६८.०	१.४	४१५०५.०	३३४.७
३	१४३	१५.०	२५१.०	१५०.०	१.०	१४२००८.०	९९३.१
४	१९१	२०.०	३३५.०	१६९.०	.९	७९६०१०.०	४१६७.६
५	१६१	१६.९	३०३.०	९२.०	.६	६७९५०८.०	४२२०.५
६	१०९	११.४	१६८.०	८६.०	.८	७४००१२.०	६७८९.१
७	१४६	१५.३	१९५.०	११६.०	.८	३६८००२.०	२५२०.६
जम्मा	९५३	१००.०	१५४५.०	९९०.०	१.०	३०५७०४५.०	३२०७.८

तालिका ३.४६ बाखा/भेडा, खसी/बोका विवरण

वडा नं.	बाखा/भेडा, खसी/बोका पाल्ने घरधुरी	बाखा/भेडा, खसी/बोका पाल्ने घरधुरी %	जम्मा खसी बोका बाखा संख्या	जम्मा खसी बोका बाखाबाट जम्मा मासु उत्पादन (के.जी.)	जम्मा खसी बोका भेडा बाखाबाट औसत मासु उत्पादन (के.जी.)(एक घरमा भएको)	गत बर्ष खसी बोका बाखाबाट जम्मा आम्दानी (रु)	गत बर्ष खसी बोका बाखाबाट औसत आम्दानी (रु)
१	२७०	१३.४	१७९५.०	१८४८.०	६.८	२६७३०२०.०	९९००.१
२	२२९	११.३	१४०२.०	१४८१६.०	६४.७	३१५२५२९.०	१३७६६.५
३	२९०	१४.३	२२३१.०	६२२७.०	२१.५	६२७२०१०.०	२१६२७.६
४	२८३	१४.०	१७४४.०	२०१३.०	७.१	५२६४०००.०	१८६००.७
५	३६५	१८.१	२०३२.०	३४०१७.०	९३.२	५१८६७१४.०	१४२१०.२
६	१९४	९.६	५१२६७.०	३६८१.०	१९.०	६११४१५०.०	३१५१६.२
७	३९०	१९.३	१९७२.०	५०१४.०	१२.९	४५९६५३२.०	११७८६.०

जम्मा	२०२१	१००.०	६२४४३.०	६७६१६.०	३३.५	३३२५८९५५.०	१६४५६.७

तालिका ३.४७ सुगुर विवरण

वडा नं.	सुँगुर/वंगुर पाल्ने घरधुरी	सुँगुर/वंगुर पाल्ने घरधुरी %	जम्मा सुँगुर/वंगुर गोटा	सुँगुर/वंगुरको मासु उत्पादन जम्मा (कि.ग्रा.)	सुँगुर/वंगुरको मासु उत्पादन औसतमा (कि.ग्रा.)	सुँगुर/वंगुरबाट बार्षिक आम्दानी (रु)	सुँगुर/वंगुरबाट बार्षिक आम्दानी औसतमा (रु)
१	४५	४१.३	१२१.०	३६०३.०	८०.१	१६३७०००.०	३६३७७.८
२	१७	१५.६	१५०३५.०	७७७.०	४५.७	११७५०००.०	६९११७.६
३	२२	२०.२	६१.०	३२३३.०	१४७.०	९७००००.०	४४०९०.९
४	३	२.८	३.०	२०७०.०	६९०.०	०.०	०.०
५	३	२.८	१३५.०	२६५.०	८८.३	०.०	०.०
६	५	४.६	५००८.०	१३०.०	२६.०	१८२०००.०	३६४००.०
७	१४	१२.८	५२.०	४९९.०	३५.६	३२५०००.०	२३२१४.३
जम्मा	१०९	१००.०	२०४१५.०	१०५७७.०	९७.०	४२८९०००.०	३९३४८.६

तालिका ३.४८ कुखुरा विवरण

वडा नं.	कुखुरा पाल्ने घरधुरी	कुखुरा पाल्ने घरधुरी %	कुखुरा गोटा	(सवै कुखुराका जम्मा मासु उत्पादन केजी	(सवै कुखुराका औसत मासु उत्पादन केजी	कुखुरा बार्षिक आम्दानी (रु)	कुखुरा औसत बार्षिक आम्दानी (रु)
१	१०५	९.२	६५३.०	३२.०	.३	१३५२००.०	१२८७.६
२	१६१	१४.१	८५२.०	१०२.०	.६	२७९९०३.०	१७३८.५
३	११८	१०.४	१३१०.०	५०.०	.४	४०७०००.०	३४४९.२
४	११३	९.९	२३०१.०	११४.०	१.०	३८१५००.०	३३७६.१
५	१९७	१७.३	२८३१.०	१२७.०	.६	४१५००२.०	२१०६.६
६	११८	१०.४	११८२.०	८१.०	.७	२११५००.०	१७९२.४
७	३२७	२८.७	३२६५.०	१७५.०	.५	२८२९५९.०	८६५.३
जम्मा	११३९	१००.०	१२३९४.०	६८१.०	.६	२११३०६४.०	१८५५.२

तालिका ३.४९ हाँस विवरण

वडा नं.	हाँस पाल्ने घरधुरी	हाँस पाल्ने घरधुरी %	हाँस गोटा	हाँसबाट जम्मा मासु उत्पादन केजी	हाँसबाट औसत मासु उत्पादन केजी	हाँसबाट बार्षिक आम्दानी (रु)
१	१	५.६	५.०	०.०	०.०	०.०
२	१	५.६	१.०	०.०	०.०	०.०
३						
४	३	१६.७	११.०	४.०	१.३	७०००.०
५						
६	४	२२.२	७.०	१.०	.३	०.०
७	९	५०.०	३०.०	३.०	.३	३०००.०
जम्मा	१८	१००.०	५४.०	८.०	.४	१००००.०

तालिका ३.५० चौपाया तथा पशुपक्षिबाट भएको आम्दानी

वडा नं.	चौपाया तथा पशुपंक्षीबाट बार्षिक कुल आम्दानी (रु)	चौपाया तथा पशुपंक्षीबाट बार्षिक औसत आम्दानी (रु)
१	४७३५२२०.०	८०९४.४
२	४६८३४४२.०	९०७६.४
३	७८३१५१८.०	१६५२२.२
४	६४९८५१०.०	११६२५.२
५	६३२२७२५.०	७३६०.६
६	७३९७६६७.०	१८८७१.६
७	५५७५४९३.०	७८७५.०
जम्मा	४३०४४५७५.०	१०५१६.६

तालिका नं. ३.५१ पशुपालनमा देखिएका रोग तथा समस्याहरुको विवरण

	तपाइ हरुले पशु पालन को लागि के कस्ता रोग हरुको सामना गर्नु परेको छ ?								
वडा नं.	खोरेत	सुनेलो	नामले किरा	भ्यागुते	साउने जोरो	निमोनिया	मौलो	पेट दुख्ने	ख्यार्ख्यारे
१	११६	१३	१८९	६	३९	८	९	२३	३१
२	६	१	१८६	२	५	७	२	६४	३८
३		१	३००		१	२	९	१६	१८
४	२३	३	६१	५	७	२१	२०	३६	५५
५	१६	३	२०७	३	४०	४३	३३	५०	९३
६	५१	५८	१७८	५८	६५	५९	५६	६८	८५
७	४१	१७	२९९	८	८६	१४४	२	५९	२०३
जम्मा	२५३	९६	१४२०	८२	२४३	२८४	१३१	३१६	५२३
%	६.२	२.३	३४.७	२.०	५.९	६.९	३.२	७.७	१२.८

तालिका नं. ३.५२ : माछा तथा मौरी पालन गर्ने घरपरिवार र उत्पादन

वडा नं.	माछा पालन गर्ने घरधुरी	मौरीपालन गर्ने घरधुरी	बार्षिक मह उत्पादन (कि.ग्रा)	जम्मा मौरी घार संख्या
१	०	११	३२.०	१६.०
२	१	३६	८४.०	४५.०
३	०	४९	१५३.०	७९.०
४	१	११	४०.०	२०.०
५	२	२५	४९.०	४०.०
६	७	४८	११४.०	१११.०
७	२	४०	९४.०	५८.०
जम्मा	१३	२२०	५६६.०	३६९.०

तालिका ३.५३ विभिन्न किसिमका सिप विकास सम्बन्धि तालिममा संलग्न घरधुरी

वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा	%
कम्प्युटर मर्मत , मोवाईल बनाउने , रेडियो घडि	२९	४	६	२	७	३९	९	९६	२.३
सिलाई बुनाई, बुटिक, सृंगार, पार्लर	३१	२६	२०	२५	८	४३	३६	१८९	४.६
निर्माण सम्बन्धी	७०	३०	५३	६	५	५४	१९	२३७	५.८
अटोमोवाइल संवन्धि	१०	२	१	११	५	२३	७	५९	१.४
कृषि सम्बन्धी (जेटी, जेटीएर खाद्य प्रसोधन आदि)	११	१०	३	३	१८	१६	२१	८२	२.०
स्वास्थ्य सम्बन्धी	८	३	६		१०	२४	९	६०	१.५
पशुस्वास्थ्य सम्बन्धी	८	२	१०	१	२५	२५	१२	८३	२.०
वन सम्बन्धी	१	३	१	२	२	४	५	१८	०.४
पर्यटन टुर गाइड, ट्राभल र सत्कार सम्बन्धी	६	४	१	२	६	२७	५	५१	१.२
कला सम्बन्धी	१०	१			२	६	६	२५	०.६

तालिका ३.५४. परिवारको मुख्य आम्दानिको मुख्य श्रोत

	तपाइको परिवारको आम्दानीको मुख्य श्रोत के होला ?								
वडा नं.	गाडी चालक	अन्य काम	दक्ष श्रमिक	खेति तथा पशुपालन	दैनिक ज्यालादारी /श्रमिक	नोकरी (सरकारी/गैर सरकारी सबै)	बैदेशिक रोजगार	भत्ता/Pension बाट घर चलाउने	व्यापार
१	७	१५४	५०	३५८	१३९	३२	९५	४०	३५
२	२८	१५९	१२	३०५	७३	४०	९४	४६	६१
३	४७	२८	२४	२९३	२१५	३८	७०	४४	४०
४	३८	१३९	२७	३८७	१५५	४४	३६	४६	५५
५	९४	५४	२०	४९९	१६४	४६	७८	८२	११८
६	१४	८७	२	१९९	४५	३६	३२	४१	२२
७	१५	७३	२२	४५३	१६६	१०६	१४८	९१	७२
जम्मा	२४३	६९४	१५७	२४९४	९५७	३४२	५५३	३९०	४०३
%	५.९	१७.०	३.८	६०.९	२३.४	८.४	१३.५	९.५	९.८

तालिका ३.५५ व्यापार संवन्धि विवरण

एदी व्यापार गर्नु हुन्छ भने कस्तो व्यापार होला ?	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा
होटेल /खाजा घर	३	१६	९	९	३५	२	११	८५
कला /फाइन आर्ट /थान्का आर्ट	४	१२	२	१	९	१	१	३०
पशु उत्पादन सम्बन्धि	३	०	०	२	०	०	०	५
किराना पसल	१६	१३	११	३७	३७	७	४२	१६३
सिलाई	०	१	०	०	४	२	३	१०
तरकारी	२	२	१	०	१	०	१	७
सुनचादी	०	०	०	०	०	०	१	१
कापी कलम	०	०	०	०	१	०	०	१
जुत्ता चप्पल	०	०	१	०	१	१	०	३
औसधि	०	०	०	०	०	१	०	१
Travel	०	०	०	०	२	०	०	२
Workshop/recondition	०	०	०	०	०	०	१	१
हार्ड वेयर	०	४	३	०	८	०	०	१५
प्रेस	०	०	०	०	१	०	०	१
फोटो स्टुडियो	०	०	०	०	१	०	०	१
इलोक्ट्रोनिक	०	०	०	०	३	१	१	५
मासुपसल	०	२	१	०	०	०	१	४
फर्निचर	०	२	५	०	०	०	०	७
फेन्सी पसल /कपडा पसल	१	२	२	०	११	१	६	२३
फलफुल पसल	०	०	०	०	२	०	०	२
Beauty parlour	०	०	०	१	०	०	०	१
जम्मा	**२९**	**५४**	**३५**	**५०**	**११६**	**१६**	**६८**	**३६८**

तालिका नं. ३.५६ परिवारको स्वामित्वमा रहेको घर संवन्धि विवरण

घर संख्या	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा घरधुरी
एक	४५७	४४२	४५५	५११	७९४	२४०	६३५	३५३४
दुइ	८०	५०	५	४१	३७	१११	५३	३७७
तिन	५	८	०	४	३	१५	०	३५
चार	१	३	०	०	१	१	०	६
पाच	१	०	०	०	०	१	०	२
घर नै नभएको	२	०	१	२	२	०	१	८
सगोल को घर मात्रै हो	३९	१३	१३	१	२२	२४	१९	१३१
घरकोठा भाडामा दिने घरधुरी %	३.१	३.३	१.९	५.९	७.९	८.९	५.६	५.४
निजि आफ्नै घर हुने घरधुरी %	८९.२	८९.९	७५.३	८७.८	८५.२	७५.५	९५.२	८६.४

तालिका नं. ३.५७ घरको छाना एवं घरको प्रकार

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा
घरको छाना विवरण								
आरसिसि ढलान भएको *(घरधुरी नम्वरमा)*	९७	८८	१२७	२९९	३८४	५६	३८९	१४४०
आरसिसि ढलान भएको %	१६.६	१७.१	२६.८	५३.५	४४.७	१४.३	५४.९	३५.२
फुस वा खरको छाना भएको (घरधुरी नम्वरमा)	१२	३५	०	१	९	९	१	६७
टायल वा ढुङ्गाको छाना भएको	२२	२९	४	३४	१०	१२	९	१२०
जस्ता वा च्यादर छाना भएको *(घरधुरी नम्वरमा)*	४४९	३५३	३४३	२२३	४३०	३०४	२९४	२३९६
जस्ता वा च्यादर छाना भएको %	७६.८	६८.४	७२.४	३९.९	५०.१	७७.६	४१.५	५८.५
घरको जग सिमेन्ट /ढुङ्गा वा इट्टा बाट बनेको छ बताउने %	५०.९	५८.५	६०.१	७१.०	८६.५	६९.९	७६.०	६९.३

तालिका ३.५८. घरपरिवारका सदस्यको समुहमा आवद्धताको अवस्था घरधुरी संख्या

वार्ड	आमा/महिला समुह	सहकारी	कृषक समुह	बन उपभोक्ता समुह	खानेपानी समिति समुह	सिंचाई उपभोक्ता समूह	आय मूलक काम गर्ने समूह
१	३१	१०३	४९	३०	२	१	४
२	२८	२३८	४६	५२	९		१
३	८७	३४४	४	७	१०		१
४	४७	२२८	८८	३६१	९१		
५	१५९	३२७	१७७	९८	९९	१	१५
६	१९०	८९	५९	७	३३	२२	७
७	१२१	४१०	९१	११६	१४५	३३	५
जम्मा	६६३	१७३९	५१४	६७१	३८९	५७	३३
प्रतिसत	१६.२	४२.५	१२.६	१६.४	९.५	१.४	०.८

तालिका ३.५९ विमामा समावेस हुने घरपरिवारको विवरण

वडा नं.	स्वास्थय विमा	पशु विमा	बालि विमा
	घरधुरीसंख्या	घरधुरीसंख्या	घरधुरीसंख्या
१	४२	५	१
२	९९	९	३
३	६३	१०	४
४	१०	१	२
५	२१२	१३	
६	१०४	२२	१०
७	१२५	६	
जम्मा	६५५	६६	२०

तालिका ३.६० कोभिड १९ विवरण

वडा नं.	परिवारमा कसैलाई कोरोना लागेको थियो ?	
	घरधुरीसंख्या	%
१	४९	८.४
२	६३	१२.२
३	४४	९.३
४	१३४	२४.०
५	२०	२.३
६	१२८	३२.७
७	७२	१०.२
जम्मा	५१०	१२.५

तालिका ३.६१ बैदेशिक रोजगार संवन्धि विवरण (घरधुरी अनुसार)

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा
बैदेशिक रोजगारको लागि बिदेशमा बस्ने घरधुरी संख्या	२७.२	१९.२	१८.१	६.४	१४.९	१६.१	२६.७	१८.६
बैदेशिक रोजगारको लागि बिदेशमा बस्ने घरधुरी %	१५९	९९	८६	३६	१२८	६३	१८९	७६०
जम्मा विदेशमा भएका जनसंख्या	२०६.०	१४१.०	१०५.०	४७.०	१६०.०	६८.०	२७५.०	१००२.०
बैदेशिक रोजगारको लागि गएका घरधुरी लिंग								
पुरुष गएको बताउने घरधुरी	१२१	६९	७४	३१	१००	५१	१५२	५९८
महिला गएको बताउने घरधुरी	६४	५०	२१	११	४५	१९	७१	२८१
दुवै पुरुष र महिला गएको बताउने घरधुरी	२६	२०	९	६	१७	७	३४	११९

तालिका ३.६२ वैदेशिक रोजगारीको लागि कार्यरत देशहरु (घरधुरी अनुसार)

वडा नं.	भारत	खाडी मुलुक	मलेशिया	युरोप	जापान	अमेरिका	कोरिया	इजरायल
१	३	८९	१२	१४	७	२	६	३
२	१	५२	६	११	८	१२	५	१
३		४३	१०	११	१५	२	७	२
४	१	९	१	२	९	१	३	१
५	२	५४	५	१३	१५	४	५	२
६	४	१८	१२	९	८	२	३	१
७	२	७७	२२	३५	१६	१०	१०	२
जम्मा	१३	३४२	६८	९५	७८	३३	३९	१२

तालिका ३.६३ वैदेशिक रोजगारीमा जानेहरुको कामको आधारमा

बिदेशमा उहा के काम गर्नु हुन्छ ?	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा	प्रतिसत
श्रमिक	५५	२	४	१	२४	११	४५	१४२	१८.७
घरायसी काम / घरेलु कामदार	१६	७	४	१	१६	११	५	६०	७.९
कुक/ भान्छे	४	५	११	२	१७	९	६	५४	७.१
गाडी चालक	१०	४	१७	६	२९	२	७	७५	९.९
स्टोरमा बस्ने /सामान बेच्ने	३१	६	८	२	१७	१०	३	७७	१०.१
Engineering/Nursing लगायतका दक्ष काम	५	२	९	३	२	५	३	२९	३.८
अन्य काम वा काम थाहा भएन	५१	७५	३८	२५	३८	२०	१२६	३७३	४९.१

तालिका ३.६४ विगत ३ वर्षमा परिवारले भोगेका विभिन्न प्रकोपहरुको विवरण

	१	२	३	४	५	६	७	जम्मा

तपाइको परिवारले बिगत घ बर्ष मा कुनै प्राकितिक प्रकोपको सामना गर्नु परेको थियो ?								
थियो	२२	१	०	०	०	१८	९	५०
थिएन	५६३	५१५	४७४	५५९	८५९	३७४	६९९	४०४३
जम्मा	**५८५**	**५१६**	**४७४**	**५५९**	**८५९**	**३९२**	**७०८**	**४०९३**
यदी थियो भने कस्तो प्रकारको ?								
हावाहुरी ले हानी पुगेको								
पहिरो र कटान ले हानि गरेको	१५					४	७	२६
आगलागि ले बन, बारी तथा घर गोठ मा हानि पुगेको							२	२
बिपत्तिमा परेर पशु चौपाया मरेको						१		१
हावाहुरी ले हानी पुगेको	२						१	३
चट्याङ	५							५
अन्य		१						

अनुसूची ४

वडा कार्यालयवाट प्राप्त पत्रहरु

लिसंखु पाखर गाउँपालिका
LISANKHU PAKHAR RURAL MUNICIPALITY
३ नं वडा कार्यालय Office of Ward No 3
वाफल सिन्धुपाल्चोक Wafal, Sindhupalchok
स्थापित : वि.सं. २०७३ ESTD 2017 A.D

बाग्मती प्रदेश, नेपाल
Bagmati Province, Nepal
मिति(Date) : २०७९ ११ ०२

पत्र संख्या (Letter No) : ०७९/८०
चलानी नं (Ref No) : 869

श्री लिसंखुपाखर गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
अत्तरपुर सि.पा

विषय : सिफारिस सम्बन्धमा ।

प्रस्तुत विषय अनुसार लिसंखुपाखर गाउँपालिका वडा नं ०३ अन्तर्गत २०७८/२०७९ को बार्षिक कार्यक्रम अनुसार यस लिसंखुपाखर गाउँपालिका डिजिटल वस्तुगत विवरण संकलन सहजकर्ताहरु रिन्छेन तामाङ र सजिता श्रेष्ठले सिफारिस माग निवेदन अनुसार यहाँहरुले २०७८ साल असार महिना गरेको यस लिसंखुपाखर गाउँपालिका वडा नं ३ वाफलको घरधुरी सर्वेक्षणमा घर संख्या ४७४ र जनसंख्या २१९९ रहेको छ । साथसाथै तल उल्लेखित विवरण डाटा सहि रहेको जानकारी गरिन्छ ।

मुख्या स्थानहरु

१. वाफल होल्गा बजार
२. ३ विद्यालय श्री महादेव स्थान आ.व विद्यालय, श्री जनता आ.व विद्यालय, र श्री घिच्चेत उशिदुम म.वि.विद्यालय
३. १ वडा कार्यालय १.वाफल स्वास्थ्य इकाई
४. २ खेलकुद मैदान
५. सहकारी ३ श्री ढिस्यागो कृषि सहकारी संस्था, श्री वाफल बहुदेश्य सहकारी संस्था र श्री गलेश्वर कृषि सहकारी संस्था
६. Namaste टावर १
७. ३.वटा छोरतेन १ गुम्बा

मान बहादुर तामाङ
वडा अध्यक्ष

लिसंखु पाखर गाउँपालिका
Lisankhu Pakhar Rural Municipality
४ नं. वडा कार्यालय office of 4 no ward
अत्तरपुर, सिन्धुपाल्चोक / Attarpur, Sindhupalchok
स्थापित: २०७३ / ESTD. 2073 B.S.

पत्र संख्या / Letter No.: ०७९।०८०
चलानी नं. / Ref. No.: ६३९

बागमति प्रदेश नेपाल
Bagmati Province, Nepal
मिति / Date २०७९।११।१५

लिसंखु पाखर गाउँपालिका ४ नं. वडा कार्यालय अत्तरपुर सिन्धुपाल्चोक बागमती प्रदेश नेपाल २०७३

विषय :- सिफारिस गरिएको सम्बन्धमा ।

श्री कार्यालय प्रमुख ज्यू
लिसंखु पाखर गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
अत्तरपुर, सिन्धुपाल्चोक

प्रस्तुत विषयमा लिसंखु पाखर गाउँपालिका वडा नं. ४ अन्तर्गत २०७९/०८० को वार्षिक कार्यक्रम अनुसार यस लिसंखु पाखर गाउँपालिका डिजिटल वस्तुगत विवरण संकलन सहजकर्ता प्रदिप श्रेष्ठ ले सिफारिस माग निवेदन अनुसार असार महिनामा गरेको यस लिसंखुपाखर गाउँपालिका वडा नं. ४ को घर धुरी सर्वेक्षणमा घर संख्या ५७७ र जनसंख्या २५६४ रहेको छ साथ साथै तल उल्लेखित विवरण डाटा सहि भएको जानकारी गरिन्छ ।

मुख्य स्थानहरु :

१ लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको कार्यालय
२ ४ नं. वडा कार्यालय
३ भञ्ज्याङ सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह
४ शिखर युवा क्लव
५ श्री अत्तरपुर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.
६ श्री शान्ती आधारभुत विद्यालय
७ श्री जनशिक्षा आधारभुत विद्यालयय
८ श्री पञ्चकन्या सेतिदेवी मन्दीर
९ ताम्चे धसिङ्गारे उद्योग
१० पात्ले सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह
११ ताम्चे सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह
१२ सिके वायो ब्रिकेट उद्योग
१३ इमानुयल मण्डली चर्च
१४ इलाका हुलाक कार्यालय अत्तरपुर
१५ अत्तरपुर कृषि सहकारी संस्था लि.
१६ अत्तरपुर स्वास्थ्य चौकी
१७ अत्तरपुर कभर्ड हल
१८ नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र
१९ रमा मा.वि
२० सिके धसिङ्गारे उद्योग

भक्तलाल शाक्य
वडा अध्यक्ष

भक्त लाल शाक्य
वडा अध्यक्ष

लिसंखु पाखर गाउँपालिका

५ नं वडा कार्याल

जेठल सिन्धुपाल्चोक

२०७३

पत्र संख्या: ०७९/०८०
च.नः 660

बागमती प्रदेश,नेपाल
मिति: २०७९/१०/२९

विषयः सिफारिस सम्बन्धमा ।

श्री लिसंखुपाखर गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय,

अतरपुर सिन्धुपाल्चोक ।

उपरोक्त सम्बन्धमा लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको आ व ०७८/०७९ को वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार यस लिसंखु पाखर गाउँपालिकाको डिजिटल वस्तुगत विबरण तयार गर्नको लागि यस वडामा खटिइ आउनु भएका श्री झम्क बहादुर श्रेष्ठले ८५९ घर धुरी सर्बेक्षण गर्दा ३४१५ जनाको डाटा तयार गरि यस वडा कार्यालयमा निबेदन पेश गरी सिफारिस माग गरेकाले यस ५ नं वडामा तपशिल बमोजिम विबरण रहेको ब्यहोरा अनुरोध छ ।

क्र.सं	संथाको विबरण	सङ्ख्या	कैफियत
१	विद्यालय	७	
२	बैङ्क तथा वितिय संस्था	७	
३	मन्दिर गुम्बा तथा चर्च	८	
४	भ्यु टावर एफएम स्टेशन	३	
५	स्वास्थ्य चौकी गाउँघर क्लिनिक	२	
६	प्रहरी चौकी	१	
७	सडक डिभिजन कार्यालय	१	
८	हिमालय एण्ड संस्था	१	
९	कोशेली घर	१	
१०	नेवा समाज घर	१	
११	जलेश्वर एग्रोभेट प्रा.ली.	१	
१२	बाग्मती काष्ठ उद्योग	१	
१३	प्राधिकरण सबस्टेशन	१	
१४	हिमालयन भ्यु रिसोर्ट	१	

तिलक
तिलक बहादुर श्रेष्ठ
वडा अध्यक्ष

लिसंखु पाखर गाउँपालिका

६ नं वडा कार्यालय

पेट्कु, सिन्धुपाल्चोक

लिसंखु पाखर गाउँपालिका ६ नं. वडा कार्यालय पेट्कु, सिन्धुपाल्चोक बागमती प्रदेश, नेपाल २०७३

पत्र संख्या: ०७९।०८०
चलानी नं: ४४६

बागमती प्रदेश, नेपाल

मिति: २०७९।११।०४

विषय: सिफारिस सम्बन्धमा ।

श्री लिसंखु पाखर गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
लिसंखु पाखर गाउँपालिका
अत्तरपुर, सिन्धुपाल्चोक

प्रस्तुत सम्बन्धमा यस लिसंखु पाखर गाउँपालिका वडा नं ६ अन्तर्गत २०७८।२०७९ को वार्षिक कार्यक्रम अनुसार यस लिसंखु पाखर गाउँपालिका डिजिटल वस्तुगत विवरण संकलन सहजकर्ताहरु निर्जला घिसिङ, मन्जु कुमारी तामाङ र रमा न्यौपानेले यस वडा कार्यालयमा दिनुभएको सिफारिस माग निवेदन अनुसार यहाहरुले २०७८ साल असार महिना गरेको यस लिसंखु पाखर गाउँपालिका वडा नं ६ पेट्कुको घरधुरी सर्वेक्षणमा घर संख्या ३९२ र जनसंख्या १५८३ रहेको छ । साथसाथै तल उल्लेखित विवरण डाटा सहि रहेको जानकारी गरिन्छ ।

मुख्य स्थानहरु

- लिसंखु पाखर गाउँपालिका ६ नं वडा कार्यालय
- श्री देवी मा.वि
- श्री लामिडाँडा आ.वि.
- पेट्कु स्वास्थ्य चौकी
- पेट्कु कृषि सहकारी संस्था लि.
- पेट्कु एजी मण्डली
- इम्मानुयल वाइवल मेशनरी चर्च

दान बहादुर तामाङ
वडा अध्यक्ष

दान बहादुर तामाङ
वडा अध्यक्ष

लिसंखु पाखर गाउँपालिका
७ नं. वडा कार्यालय

अत्तरपुर, सिन्धुपाल्चोक
बागमती प्रदेश, नेपाल
स्थापित- २०७३

पत्र संख्या :- ०७९/०८०
चलानी नं :- ६४३

मिति :- २०७९/११/०४

विषय :- सिफारिस गरिएको सम्बन्धमा ।

श्री लिसंखुपाखर गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
अत्तरपुर, सिन्धुपाल्चोक ।

प्रस्तुत विषय अनुसार लिसखुपाखर गाउँपालिका वडा न.७ अन्तर्गत २०७८।२०७९ को वार्षिक कार्यक्रम अनुसार यस लिसखुपाखर गाउँपालिका डिजिटल वस्तुगत विवरण संकलन सहजकर्ताहरु फुर्वा संगे तामाङ, सरला सापकोटा र निमा डोल्मो तामाङले सिफारिस माग निवेदन अनुसार यहाँहरुले २०७८ साल असार महिना गरेको यस लिसखुपाखर गाउँपालिका वडा न.७ को घरधुरी सर्वेक्षणमा घर सख्या ७०८ र जनसख्या ३५३० रहेको छ साथ साथै तल उल्लेखित विवरण डाटा सहि रहेको जानकारी गरिन्छ ।

मुख्य स्थानह

१. लिसखुपाखर वडा न. ७ वडा कार्यलय
२ प्रहरी चौकि ठुलोपाखर
३.लक्ष्मी बैंक
४ डाँडापाखर स्वास्थ्य चौकि
५.विधालय ४
६.क्याम्पस -१
७.सहाकारी संस्था - ६
८ महिला भवन -२
९.सामुदायिक भवन -१
१०.नेपाल टेलिकम टावर- १
११. युवा क्लब -३
१२.नेपाल रेडकस सोसाईटि उपाशाखा कार्यलय -१
१३.सव डिभिजन वन कार्यलय- १
१३ ककलिङ छ्योंतेन माने -२८
१४ गुम्बा -३

दिनेश लामा

दिनेश लामा
वडा अध्यक्ष

कार्यक्रमका झलकहरु